

SURÂSUL BUCOVINEI

Nr. 3 (34) Noiembrie 2023

ISSN 2344-620X • ISSN-L 2344-620X

*Revistă de istorie, literatură și umor
editată de CENACLUL „NECTARIE”
din Vama – Suceava*

SURÂSUL BUCOVINEI

REVISTĂ DE ISTORIE, LITERATURĂ ȘI UMOR EDITATĂ DE CENACLUL „NECTARIE”, VAMA - SUCEAVA

Foto coperte:

Imagini de la Festivalul „Vama, Istorie, Tradiții, Turism și Gastronomie Locală – 614 ani de la prima atestare documentară”.

Fotografii din arhiva personală realizate de colegii **Luminița Ignea** și **Vasile Aioanei**, dar și ale artistului fotograf **Cezar Aniței**.

AU COLABORAT LA REALIZAREA REVISTEI:

MAGDA URSACHE	2	ȘTEFAN DORU DĂNCUȘ	60
MIHAI BATOG - BUJENIȚĂ	4	VALERIAN BEDRULE	61
MIHAI CABA	8	PARASCHIVA ABUTNĂRIȚEI	62
IOAN ABUTNĂRIȚEI	12	MIHAELA PODUȚ IENUȚAȘ	63
PETRU ZUGUN	13	EMIL MUREȘAN	64
VASILE AIOANEI	15	LILIANA POPA	65
GEORGE PETROVAI	17	MARIANA GURZA	66
VALENTINA TECLICI	20	CRISTINA VĂRĂȘTEANU	67
LIVIA CIUPERCĂ	24	LIDIA ZADEH	68
CORNELIA PĂUN HEINZEL	26	IONUȚ PANDELE	69
IOAN MICLĂU-GEPIANU	29	GABRIELA MARIN	70
BEN TODICĂ	31	FLORIN ROTARU	71
GABRIELA CAMELIA MITU	33	DIANA TRANDAFIR	72
CORINA LIGIA PĂTRAȘCU	36	GEORGE IONIȚĂ	73
SORIN COTLARCIUC	38	CIPRIAN VESTEMEAN	74
GHEORGHE ȘERBAN	41	GABRIELA BRAHA STRUGARU	75
DOINA TOMA	42	MIHAELA MIRCEA	76
GHEORGHE ANDREI NEAGU	44	GRAȚIELA CRISTINA HERGHELEGIU	77
IFTIMIE NESFÂNTU	46	IULIAN BARBU	78
MARIANA BENDOU	51	NICOLAE NISTOR	79
VASILE LARCO	53	MIHAIL ECOVOIU DOREANU	80
OVIDIU BÂRSAN	54	DINU DANIEL CIURARU	81
LUMINIȚA IGNEA	56	TRAIAN NISTIRIUC-IVANCIU	82
NICOLAE SILADE	57	VASILE DAN MARCHIȘ	83
MELANIA RUSU CARAGIOIU	58	IOAN MUGUREL SASU	84

Director:

dr. **SORIN CONSTANTIN COTLARCIUC**

Redactor șef:

IOAN MUGUREL SASU
(mugurel_sasu@yahoo.com)

Tehnoredactare:

DORIN STEHNIOV

Opiniile autorilor se încadrează în libertatea de exprimare iar răspunderea pentru conținutul materialelor revine, în exclusivitate, semnatarilor.

Rugăm să ne trimiteți textele corectate, noi nu ne permitem modificarea acestora.

Mulțumim Primăriei și Consiliului Local Vama pentru sprijinul acordat activității noastre.

PRIVIND ÎNAPOI CU NOSTALGIE

Pe vremea lui George Topârceanu treceau în goană anii și lunile, iar săptămânile de-a dreptul în zbor, acum, există convingerea că și la acest nivel a crescut viteza, că timpul aleargă mai rapid. Sau poate doar așa ni se pare, dacă am fi mai grăbiți percepția ar fi alta, așa că îndrăznesc să cred că o oarecare comoditate ne conduce la părerea că timpul este vinovat pentru că trece mai repede. Asta mai ales din cauza că suntem obișnuiți să căutăm vinovățiile oriunde numai la propria persoană nu. Am vrea să știm, dar refuzăm efortul învățării, lenea de a gândi ne determină să ne simțim mai comod în lumea mentalității medievale și să fim scutiți de osteneala de a analiza detaliile de la care am putea porni spre o cunoaștere, dacă nu exhaustivă, ceea ce ar fi deja prea mult, măcar atât cât ar fi strict necesar pentru a ne ridica, în măsura în care îi este fiecăruia posibil, la nivelul dictat de calitatea de om. Mândria de a fi perfect integrat în tendința generală nu înseamnă libertate, apartenența la un grup presupune concesiile, care de multe ori au rezultat degradant pentru integralitatea sumei de idei și concepții care formează personalitatea intelectuală a fiecăruia. Tendințele se schimbă și cine nu a reușit să le depășească prin surclasare, fără de care este greu de imaginat un pas înainte față de generațiile anterioare, riscă să devină, măcar să fie perceput astfel, o biată relicvă a unui trecut care nu este mereu în preajma părții superioare a ierarhiei valorilor. Nu intră în discuție cei pe care așa ceva nu îi interesează. Eludarea acelor detalii nu rezolvă problema, evitarea efortului de a urma pașii impuși de etapele evoluției, nu ne referim la Darwinism, ci la domeniul literar

și în general artistic, poate avea ca rezultat forme monstruoase, poezii care au cuvinte, versuri, strofe, chiar și câte o idee, dar nu au „poezie”, ca să nu poposim și în domeniul artelor plastice. Acea eludare a detaliilor, atunci când se sugerează că este voită, că reprezintă o metodă de a ajunge mai repede la esență, are ceva din declarația vulpii atunci când se referă la calitatea strugurilor pe care, din motiv de distanță, nu a putut să-i guste. Desigur, se ajunge mai repede la produsul finit, dar, dacă mi se permite comparația, este ceva asemănător cu o poveste de dragoste care începe cu sfârșitul; are tot, dar neavând componenta sentimentală, nu are nimic care să depășească biologicul. Sper că nu am ajuns până acolo încât să ne dorim ceea ce dezumanizează, chiar dacă snobii ar privi cu circumspecție gestul unora de a ieși din rând. De dorit ar fi și evitarea distribuirii aprecierilor pe criterii de dihotomie fără fundament teoretic, să se ajungă în lumea scrisului și artelor la manifestări precum sunt cele ale suporterilor echipelor sportive, adică tot ce fac „ai noștri” este bine, iar tot ce fac „ai lor” este rău. Lăsând libertate de manifestare snobismului și refuzului de a analiza pe baza unei ierarhii a valorilor propriie, se poate ajunge la turma și păstorul despre care vorbește textul biblic, desigur, de data asta nu cu conotație pozitivă.

Fiecare muzician are ascultătorii pe care îi merită, fiecare scriitor are cititorii pe care îi merită, și tot astfel fiecare ascultător se bucură de muzica pe care o înțelege, fiecare cititor...

Ioan Mugurel Sasu

IDEI NEPRIMATE

Spune Theodor Codreanu în *Fragmentele lui Lamparia* (Editura „Scrisul românesc”, 2002): „n-a fost om politic de caracter care să gândească în ecuația românismului, mai devreme

sau mai târziu el va fi calomniat și distrus”. Procesul de calomniere și de distrugere se întâmplă acum în numele „progresului”. Și mai repede, și mai eficient. Cenzura florinilor și bulailor o avem. Urmează detenția nealiniatilor? Există o agresivitate a sincerității. Mi-o asum. Am curaj să spun că $2+2=4$, deși cunosc avertismentul lui Camus: va veni un timp când cei ce spun asta vor fi condamnați la moarte.

Ne-am învățat, după evenimentele aceluia Decembrie, să nu-i mai respectăm pe marii români. De ce? Ca să inventăm alții, pentru a le lua locul celor cu adevărat mari? Ca Lucian Boia, de exemplu, care se dezice de unitatea românilor. Unirea e patriotică. Pe cale de consecință, destui ipochimeni se dezic de ea, și de Unirea Mică, și de Unirea Mare. *En fanfare*, și pe 24 ianuarie, și pe 1 decembrie.

Supercampionul demolării (de alt exemplu) e domnul Ghiță de la Craiova, apărut tot la Ed. „Scrisul românesc”, ca și Theodor Codreanu, în 2022. „Progres” mare în douăzeci de ani! Profesorul doctor habilitat Ghiță se arată a fi un denigrator violent al literaturii române. Cu dinadins, vrea să-l distrugă pe G. Călinescu, riscând să se distrugă cu asta. Azvârle pretinsul istoric literar nuș ce azvârle (suliță, toporișcă, macetă; dă cu pușca, nu ia foc) în fascinantul Călinescu. Mă și mir că nu l-a făcut fascizant, urmându-l pe fostul studente proletcult Vicu Mândra, care l-a scos de la catedră. Sau l-a făcut?

„Pneumaticii”, cum le spunea Marin Preda, pescari de apă tulbure, se întrec în campanii aberante, începând cu Eminescu, negăsind timp nici să-l citească, nici să găsească argumente pentru etichetări ca „mentalitate primitivă” ori „revolut”, cerând nedilematic demitificarea poetului, ca reacționar, ca antisemit protolegionar, paseist antimodern, nebun de legat în publicistică. *Eminescu după Eminescu*, sună un titlu ambițios. Dar cine are dreptul să-și spună Eminescu după Eminescu? Titlul ales de mine ar fi: *De la Eminescu la Eminescu*.

Autorii de cărți proaste sunt *hoți de timp* (și-i sintagma lui Th. Codreanu). Cei mai nocivi sunt cei care recomandă cu voce sonoră prostii drept filosofii (cum o și ajuns la „Cărturești”, în raftul de filosofi, lângă Noica, Mihaela Rădulescu?), obscenități obscure

drept poezii. Marii performeri ai romanului, ca Preda, Breban, D.R.P., Buzura, sunt negați, iar jalnicii veleitari ai criticii de întâmpinare (pe potrivă vrafului de cărți proaste; o căpiță de lei ușori nu te face bogat; la fel e și cu tipărelile prea multe) laudă proze prin nimic notabile. În *Trădarea criticii* (trădare, dar și abandon, dar și eșec; mă opresc la al doilea sens: abandon), Nicolae Breban a scris provocator: „nimic notabil în critică”. Să nu fie nimic notabil nici în literatură, dacă s-a ajuns ca o proză explicându-ne pre înțeles de ce iubim femeile să se vândă în 500.000 de exemplare („De ce iubim femeile? ricana Petru Ursache. Nu de ce iubim femeia?”), iar un freelancer writer ca Iohannis să poată câștiga 83.000 de roni (cââât?) din scris? Ce job norocos scrisul ăsta și ce ghinion pe capul celorlalți scriitori că președintele e cel mai vândut! Și-mi aduc aminte de o vorbă de duh a lui Șerban Cioculescu: „Cartea mea se cumpără, nu se vinde!”

Acestor fel de critici promovând, cu profit personal, ce n-ar trebui promovate îmi vine să le spun ca Maurice Blanchot: *Noli me legere*.

În brambureala asta, sunt premiate cărți care au în spate sfărâșii, telefoane de manevră, intrigi de culise. În ce mă privește, nu mă plâng: premiile literaturii postsocialiste au venit, au fost un fel de grațiere pentru semnătura interzisă amar de ani. De scris scriu „din obișnuință fără profit”, cum nota Gabriela Melinescu și mă rog la Dumnezeu să mă îngăduie pe acest „pământ de cumpănă” numai cât pot citi și scrie. Îi prețuiesc pe cărțarii care au refuzat compromisul cu puterea politică și înainte, și după '89. Deprimată că, în fapt, literatura e *Bursa de iluzii* (titlul romanului meu) cam pierdute, mi-am zis: ce n-aș da să obțin un premiu cu adevărat răsunător, ca să atrag atenția asupra statutului de scriitor, aflat în grea suferință. Tirajele lui... l-au dat gata. Profitorii realismului socialist au indemnizații de merit. Nu-i mai bun teatrul lui Dumitru Velea (citiți măcar *Ușa bătută în cuie* și *Podul umblător*) decât al cutărui „ciocioiaș” care se laudă că are trei nume de renume și că s-a născut la Pizdeleni, actualmente Iacobeni?

Cine are valoare de întrebuințare pentru anume grup (gașcă) e suit în posturi de decizie. Institutul Cultural Român (I.C.R.) a fost bună răsplătă pentru Patapievici, de-o pildă, unde e șef, din 15 noiembrie 2021, Liviu Sebastian Jicman, economist, necunoscut ca om de cultură sau ca scriitor. Iar I.C.R. e fondat de Buzura, cel atacat și calomniat - zice presa - de Radu Voncu, aflat în juriul I.C.R.

Mult promovată de I.C.R., pe bani grei, a fost poetesa Nina Cassian care scria pe întrecute

hore pentru Stalin și Dej. Proza lui V. Voiculescu e netradusă și netrimisă peste hotare (biblioteca din Buzău, cu numele său, a fost mutată la mall), nu și *Legături bolnăvicioase*. Blaga, care a suportat demn „deceniul satanic”, nu-i în programul de traduceri.

Avem un „naționalist veritabil” (mulțumesc, Theodor Codreanu!), un disident veritabil și un scriitor veritabil: Paul Goma. Și ar fi fost minune să fie aleasă pentru funcția supremă de președinte al României o adevărată conștiință. Eu l-aș fi ales pe Goma, eu l-aș fi ales pe Dabija, care ar fi ținut la interesul național, eu l-aș alege pe Ioan-Aurel Pop.

Ajung cărțile lui Paul Goma în mâna cititorilor, cum ar trebui? „Humanitas” i-a topit o carte; l-au tipărit edituri mici (curajoase), dar nu cu fonduri mărețe, moștenite de la „Editura Politică”, unde a funcționat, ca traducătoare, până a murit, Ana Pauker, în grația lui Valter Roman. De la Roman - fiul ne-am ales cu confuzia român-rom, limba română și romani, românce și romince. Numele țării era România, cu „i” din „i”, pe vremea când Lucia Wald scria în revista „Cum vorbim”, nr. 1, 1950, pag. 16: „A fi patriot înseamnă a iubi Uniunea Sovietică și pe marele ei conducător I. V. Stalin, sprijinitorul activ al luptei oamenilor muncii”.

Marile cărți de proză ale exilului, ca *Dumnezeu s-a născut în exil* (cum, când trendul este să-l iei pe Dumnezeu cu asalt și să-l tragi la Judecata de apoi?) sau *Ora 25*, nu există nici în istorii literare (excepții: Marian Popa și încă vreuna).

Marile proiecte editoriale de valoare rămân nerealizate. *Opera omnia* a lui Mircea Eliade nici gând să se vadă în librării. Doar n-o să-l supărăm pe Norman Manea cu spusa, din *De la Zalmoxis la Genghis-Han*, că poporul nostru e „predestinat războaielor, invaziilor și emigrărilor”. Și cum să placă noilor progresiști „naționalismul creator”, sintagma lui Eliade privindu-l pe Hașdeu?

Panta războiului, a anulării, a distrugerii e lesne de abordat. Cărțile cu subtext antiromânesc au ecou. Și dacă nu-s destule, inventăm, decupând o frază-două din însemnările sociologului Ștefan Zeletin, *Din Țara măgarilor*, adică România, unde „sufletul” urechiaților de români „înnoată într-o cumplită murdărie măgărească”. Să nu se bucure cei inspirați de Zeletin: se află în neștiința faptului că sociologul nu și-a trecut cartea la indexul de autor. N-a mai vrut-o.

Totu-i să reiasă - cum necum - că deținem literatură minoră spre deloc: un deșert unde nimic nu răsare sau un ținut siberian înghețat. Ecou au și oportuniștii de viță veche. Ca Ov. S. Crohnălniceanu, care, după ce a fost fermecat de Plehanov, a uzat lucrativ de alte lentile, de cinci feluri pe puțin,

Todorov, Poulet, Spitzer... În stilu-i vituperant contra lui Eminescu, în 1949, descoperise „nenorocul ca figura majoră a poeziei noastre să fie prizonieră unei concepții reacționare”, pentru ca, în „Flacăra” aceluiași an, să devoaleze „partea malefică a operei lui Eminescu”. Acum, pentru dilematici, Eminescu nu-i decât „fostul poet național”, cadavrul din debara, peste care trebuie tras fermoarul sacului de gunoi, din plastic negru, pesemne.

Că proletcultismul se vrea recuperat nu-i o noutate. Cu câțiva ani în urmă, o profă universitară comparatistă gira o carte a cărei temă era „proletcultismul avangardist”. Da, în avangardă, dar în avangarda urii proletare, se plasa poetul stalinist Eugen Frunză: „Urâți, urâți! Că nu-i nimic mai sfânt/Ca ura, straja vieții pe pământ!” (*Act de acuzare*, în antologia lui Eugen Negrici, *Poezia unei religii politice. Patru decenii de propagandă*, Editura PRO, f.a.).

Galan se recitește cu *Bărăgan*, poate și Ion Istrati cu *Brazdă peste haturi*, romanele colectivizării forțate; Baranga se re-joacă, pentru că mielul e turbat pe Miorița; Miron Radu Paraschivescu e scuzat ca un neștiutor cobai al comunismului, în timp ce Argezi rămâne „gâdilici de școală nouă”, „Marele Zero”.

Lenin o voia sus pe bucătăreasă; noi pe croitoreasă. Și nu pe chinezoaica lui Dai Sijie, ci pe cea din Focșani, care a refuzat suport financiar pentru „Pro.Saeculum”, când revista împlinea 20 de ani de apariție neîntreruptă. Opt miniștri în doi ani la Ministerul Culturii și unde am ajuns. Președintele, cuprins de „banalitatea solemnului”, cum ar spune Hegel, ne îndeamnă: „Trebuie să ne gândim la viitor”. De ce oare? S-a făcut tot ce trebuie pentru prezent, în țara lucrului bine făcut? Cum să fie elevii expuși culturii, să-i suporte pe clasici? se rostea o profă de provincie. Doar trăim în România educată de maneliști. Iar *chef* nu mai vine de la *chef d'oeuvre*, ci de la Master Chef.

Nu mai pomenesc de rolul „educativ” al canalelor unde se dinamitează cu vorba, mai nou cu știrea-„nucleară”. Resentimentul îi orbește și pe moderatori, în special pe moderatoare, încântate la nebunie când invitații se întrec în jigniri. Altfel de ce i-ar invita mereu pe aceiași înfierbântați ai talk-show-urilor, care pot fi opriți din marea trăncăneală numai de publicitate: cu leacuri pentru constipație, urinare necontrolată, mătrează, dureri de șale, păduchi. N-am Fikatforte să-i urmăresc.

Mă consolez cu gândul că nimic nu-i mai trecător decât puterea politică. Trecu și Cățu. Cred, ca și Theodor Codreanu, că istoria va fi a națiunilor care nu vor să dispară cum le cântă U.E. U.R.S.S. a amăgit cu „principii” comune, ca egalitate, bunăstare tuturor etc. S.U.A. a venit cu drepturile omului (la singular),

nu ale națiunilor și iată-ne pe picior de război pentru Ucraina, stat multinațional unde românilor li se taie dreptul de a exista românește. Nu le-a trecut prin cap guvernanților să acorde dublă cetățenie românilor din Ucraina?

Cum merg lucrurile, progresiștii ne îndrumă spre o lume asemănătoare celei imaginate de Aldous Huxley, minunata lume a secolului al XXVI-lea, lipsită de religie, de familie, de cultură, de artă, de filosofie. Și-i mic copil față de se întâmplă acum, în 2022.

„Sfârșitul e un progres”, se tot aude. Antipaticul politolog Francis Fukuyama prognoza încă din 1992 sfârșitul istoriei, că nu va rămâne urmă din state

unitare și suverane, că va domni democrația liberală, uniformizatoare a tot și tot: Est-Vest, conservatorism-progresism și așa mai departe. Ba progresismul nu se vrea dispărut, dimpotrivă. Sfârșitul culturii, sfârșitul artei, sfârșitul literaturii or fi fiind progrese?

Ce să mai spun, decât să repet replica lui nenea Iancu Caragiale: „**Progres, progres mare, n-avem ce zice! Dar și lichele multe...**”.

Magda Ursache

DESTINUL TRAGIC AL UNEI FRUMOASE PRINȚESE

S-ar putea să părem un grup ciudat... Patru bărbați trecuți de vârstele iluziilor, care se plimbă și vorbesc pe rând, nu se întrerup și nu au ca scop nici discursul politic ori cel economic... Bizar! Mai ales că suntem de profesii deosebite, ba mai mult, aparținem unor confesiuni diferite și suntem prieteni de mai bine de treizeci de ani...

E adevărat că nu partizanatul politic ne-a unit și nici fervoarea religioasă. Suntem, într-un fel mai greu de explicat, deși cred că vârsta are o contribuție majoră, neutri din punct de vedere politic, iar religios, convinși de faptul că suntem toți fiii aceluiași Dumnezeu, indiferent cum îl numim noi.

Așa s-ar explica și faptul că într-o frumoasă zi de toamnă eram în biserica Trei Ierarhi unde am aprins câteva lumânări, unele pentru morți, altele pentru vii, ne-am recules câteva clipe în fața altarului, am privit mormintele istorice ale Domnului Cuza, precum și pe cel al, din păcate, efemerului domn Dimitrie Cantemir, cărturarul nici acum prea bine cunoscut la noi, dar și al ctitorului Vasile Lupu.

Ne place aerul curat și înmiresmat al bisericilor, acela din diminețile când nu se fac slujbe, iar din strană picură o litanie cu melos bizantin care în lumina filtrată prin ferestele înalte dă un aer de mister, dar și de adâncă pace sufletească.

Ceva mai târziu, în parcul din jurul bisericii, cam obosiți fiind, ne-am așezat pe o bancă în umbra Școlii Vasiliene, iar discuția a pornit spontan de la o constatare a colonelului Neagu, una nu tocmai plină

de admirație față de ceea ce văzusem până atunci:

- Domnule, întotdeauna am gândit istoria și evenimentele ei în strânsă legătură cu personajele sau personalitățile respectivei perioade. Și, concret, o fi fost Vasile Lupu un domnitor cu o altă viziune asupra reprezentării puterii, dar firea lui trufașă a băgat țara în nenorociri, iar războaiele duse, mai ales pentru cucerirea Țării Românești, au fost doar niște dezastre lamentabile în care s-au pierdut zadarnic vieți omenești, dar și averi strânse pe spatele bieților țărani care nu aveau nici o vină că domnul voia să fie un fel de rege peste toate ținuturile învecinate. Că doară nici Transilvania nu-i scăpase din vedere!

- Eh, greu de spus... Oamenii și vremurile se împletesc în ceea ce numim destin într-un mod straniu, dificil de etichetat, mai ales după trecerea unor secole...

Dar, părerea mea este să Dumnezeu a dat un semn al dragostei sale față de amărâțul neam al nostru atunci când Domnul Vasile Lupu a ctitorit această necropolă de familie pe care a înzestrat-o cu daruri mari despre care vom mai vorbi, dar și cu numele celor trei sfinți părinți ai bisericii, apărători ai dogmelor niceene, aureolați de cunoaștere și plini de zel pentru edificarea bisericii creștine. Desigur aici putem discuta și despre trufia de care vorbește domnul colonel, deoarece Domnul era provenit dintr-o familie influentă și bogată din Epir, tatăl său, Nicolai Coci, fiind căsătorit cu o româncă, prin urmare fiul, viitorul Domn deci, se va bucura de o educație de tip moldovenesc. Pe când era vornic, se va folosi de răscoalele împotriva grecilor nou veniți în țară și va cumpăra tronul de la Înalta Poartă exact

precum viitorul său dușman, Matei Basarab în Țara Românească.

Ajuns pe tronul domnesc, încă de a doua zi, așa cum spune și Iorga, „și-a luat numele de Vasile și a pătruns în visul bizantin”. Era bogat, ambițios, mândru, dovadă stând chiar numele de Vasile, luat după împărații bizantini, acesta provenind dintr-un rotacism de la Bazileos, adică împărat. Date fiind împrejurările favorabile externe, ar fi avut o domnie liniștită dacă n-ar fi avut ambiții cam prea mari, gândindu-se mult prea mult, așa cum ne spunea și domnul colonel, la stăpânirea Munteniei, dar și a Transilvaniei.

Voi trece destul de repede peste aventurile sale militare soldate cu înfrângeri usturătoare pentru orgoliul său și voi vorbi mai mult despre această uimitoare realizare a sa: biserica Trei Ierarhi. Este interesant faptul că domnul așezat în scaun în anul 1634 începe construcția bisericii în 1637 și o termină foarte repede, mai ales dacă apreciem la justa sa valoare rezultatul, în numai doi ani (anul 7147, 1639 după calendarul gregorian). De ce oare s-a grăbit și de ce o asemenea construcție, o bijuterie arhitectonică, unică în lume? Putem răspunde la întrebare dacă privim picturile contemporane care îl înfățișează. În unele apare purtând pe cap cuca turcească semn al vasalității, iar în altele o coroană imperială de inspirație bizantină, timbrată cu capul de bour, dar și cu acvila bicefală. Cu multă subtilitate ni se dă de înțeles că este un supus fidel al Porții, dar și protectorul ortodoxiei, inima spirituală a fostului imperiu bizantin.

Politica sa îi exprimă perfect firea arogantă: „om cu hire înaltă, împărătească” așa cum îl caracterizează cronicarul Miron Costin, acela care mai spune și că: „Fericită domnia lui Vasile Vodă, în care, de au fostu cândva aciastă țară în tot binele și bivșug și plină de avuțiile, cu mare fericiie și trăgănată până la 19 ani, în dzilele acestii domnii au fostu”. Cu alte cuvinte domnia sa, una din cele mai lungi din Moldova, a avut și unele rezultate bune în economie, domnul reușind să refacă douăzeci și opt de biserici, dar și alte construcții laice situându-se la acest capitol imediat după marele Ștefan.

Vorbesc și despre umbra la care ne adăpostim acum, lângă vechea Schola Basiliiana, această clădire gotică unde a fost instalată tipografia adusă de la Kiev cu ajutorul mitropolitului Petru Movilă și că aici a apărut prima lucrare tipărită (în limba greacă) din Moldova, iar anul următor, în 1643, celebra Cazanie a mitropolitului Varlaam. În iunie 1641, ajung la această biserică moaștele Sfintei Parascheva, trimise de patriarhia și sinodul de la Constantinopol în semn de recunoștință pentru acțiunile și donațiile

generoase ale domnitorului Vasile Lupu. Racla cu cinstitele moaște a fost transportată cu o corabie pe Marea Neagră, însoțită de trei mitropoliți greci fiind aceasta o forma clară de manifestare a ortodoxismului grecesc cu referire la adevăratul conducător al bisericii răsăritene, mai ales dacă avem în vedere că rușii erau atunci încă foarte departe de Constantinopol, iar atitudinea este confirmată și de faptul că în anul 1645, aici, în Biserica Sfinții Trei Ierarhi, a fost uns chiar patriarhul Ierusalimului.

Când moaștele au ajuns la Iași, primirea lor a fost făcută într-o ceremonie plină de solemnitate aflată sub directa conducere a lui Vasile Lupu și a mitropolitului Varlaam, iar în ziua de 13 iunie 1641, ele au fost așezate în biserica mănăstirii. Mult mai târziu, moaștele Cuvioasei Parascheva au fost strămutate în Catedrala Mitropolitană din Iași, după sfințire, adică la 23 aprilie 1887.

Biserica Trei Ierarhi a fost jefuită și arsă de cazaci și tătari în 1650, de polonezi în 1686, zguduită de cutremure de patru ori și restaurată între anii 1882 - 1887 deși pictura și amenajarea interiorului a durat până în anul 1898, resfințirea lăcașului făcându-se în anul 1904. O istorie zbuciumată așa cum este întreaga istorie a acestui neam osândit să se afle la răscrucea imperiilor, a intereselor și chiar a religiilor.

Cu toate acestea nu despre biserică vreau să vorbim în continuare, ci despre una din fetele lui Vasile Lupu, fiindcă ea va arăta adevărata față a lucrurilor din acea vreme, dar și zădărnicia bogățiilor sau fascinația frumuseții...

Ruxandra a fost fiica lui Vasile Lupu și a primei sale soții, Doamna Tudosca, născută în 1632 la Iași, dar rămasă orfană de mamă la numai 10 ani. De educația ei s-a ocupat în continuare cea de-a doua soție a Domnului numită Ecaterina Circaziana.

Constantin Gane spune în **Trecute vieți de doamne și domnițe** că: „Toți care au cunoscut-o pe Ruxandra au spus de ea că era pe atât de deșteaptă și de cultivată, pe cât era de frumoasă. Domnița Ruxandra era copilul cel mai drag, cel mai răsfățat și cel cu care se mândrea cel mai mult Vasile Lupu”.

Evident, în conformitate cu ambițiile voievodului, acesta dorea să-și mărite fiica numai cu un rege sau cu un împărat. Ce-i drept, la vârsta de doar doisprezece ani ai copilei, apăruseră deja primii pețitori, după cum spun cronicile. Unul dintre aceștia a fost dragomanul Veneției la Constantinopol, cu care domnița a și fost logodită însă proiectul nu a mers mai departe din cauza turcilor care s-au opus fiindcă domnul își căsătorise fiica cea mare cu prințul Ianuș Radziwill, unul dintre cei mai mari nobili polonezi ai vremii, iar turcii deveniseră neîncredători în el. Din cauza aceasta, conform obiceiului în asemenea

situații, i-au cerut un zălog drept garanție că le va rămâne supus. Cum fiul cel mic, Ștefăniță avea doar doi ani, iar restul fetelor se măritaseră, Ruxandra a fost singura garanție pe care Vasile Lupu a putut să o trimită la Constantinopol. În consecință, în anul 1645, Domnița Ruxandra este trimisă drept ostatecă la Constantinopol unde rămâne vreme de trei ani în grija sultanei Kioseme, despre care merită să spunem câteva cuvinte.

Sultana Kioseme (Kösem) a fost consoarta favorită a sultanului otoman Ahmed I-ul, mama (sultana validă), a sultanilor Murad al IV-lea și Ibrahim, dar și bunica lui Mehmet al IV-lea. Deși mai puțin cunoscută decât Hürem, soția lui Soliman I-ul, despre ea cronicile spun că a fost cea mai puternică și influentă sultană din toată istoria imperiului. Era de origine greacă, o femeie cultivată din cuvântul căreia nu ieșea nimeni și, fără îndoială, a avut o influență pozitivă asupra educației domniței. Cine știe, poate că o pregătea pentru a deveni soția unuia din fii săi...

Numai că, în 1649, Ruxandra revine în Moldova, instalându-se la curtea tatălui său, după ce Vasile Lupu o răscumpără cu importante sume de bani și cu promisiuni de fidelitate către Imperiul Otoman. Bietul de el, luat de visurile sale aurite nu știa ce furtuni va declașa această hotărâre.

Planurile domnului urmăreau să o mărite pe Ruxandra când aceasta ar fi urmat să împlinească optsprezece ani cu vestitul Sigismund, al doilea fiu al lui Gheorghe Rakocsy I, principele Transilvaniei. Domnitorul Moldovei spera să-și vadă fata regină și avea certitudinea că viitorul ei soț va urca pe tronul Poloniei. În mod sigur însă nu se excludea de la o domnie a sa în Transilvania ceea ce i-ar fi deschis cu totul alte perspective.

Vasile Lupu s-a înțeles cu Rákóczy I, în vederea căsătoriei Ruxandrei cu Sigismund, însă căsătoria nu era una agreată de suspicioasa curte de la Constantinopol care l-ar fi cerut zălog pe Ștefăniță. În final, domnul a renunțat la ideea căsătoriei, de teamă că-și va pierde fiul cel mic.

Vestea frumuseții Ruxandrei se răspândește repede în toată zona, așa că șiruri întregi de pețitori au început să bată la porțile Moldovei. A fost cerută în căsătorie de un conte polonez și mai apoi de cazacul zaporojean Dumitru Wisznowiecki, un om foarte bogat și influent în Ucraina. El a bătut drumul până la curtea lui Vasile Lupu, ca om de rând, pentru a se convinge dacă Ruxandra este într-adevăr atât de frumoasă pe cât i se dusesse vestea. Constantin Gane, în capitolul dedicat Domniței Ruxandra din cartea **Trecute vieți de doamne și domnițe** spune că: „Wisznowiecki văzu pe Ruxandra, o iubi ca un nebun, însă nu fu iubit de ea. Toate strădaniile lui

fură zadarnice. Domnița nu vru să audă de dragostea acestui necunoscut, care nu-i plăcea. Când el destăinuie într-adevăr cine era, după multă vreme, fu prea târziu. Ruxandra era poate prea mândră pentru a se mărita cu un prinț pe care îl respinsese înainte de a ști cine este”.

Mai apoi, Ruxandra a fost cerută în căsătorie în 1650 de Bogdan Hmielnițki, hatmanul cazacilor zaporojeni care o voia pe frumoasa domniță soție pentru fiul său Timuș. Vestea de pețit nu i-a picat deloc bine domnitorului Vasile Lupu, care încă își mai visa fiica nevastă de rege sau domnitor, nicidecum de un cazac. „Se știe exasperarea bietului Vasile Lupu când primi pe solii hatmanului Bogdan cerându-i fata pentru fiul său. El care visase pentru ea regi și împărați, să și-o dea acum după un necioplit de cazac”, susține Constantin Gane. Vasile Lupu a respins cererea în căsătorie invocând faptul că turcii nu ar permite căsătoria. Numai că pețitorul nu a acceptat refuzul și i-a trimis domnitorului Moldovei un răspuns tipic pentru un cazac prin care îl anunța că fiul său Timuș va veni să-și ridice nevasta, pe domnița Ruxandra, cu „o sută de mii de nuntași”.

Din păcate, s-a ținut de cuvânt! În septembrie 1650 intrară în Moldova întâi tătarii și, la scurt timp după aceia, veni și armata cazacilor comandată de Timuș. Curtea domnească, total surprinsă și aflată în deigrigoladă, se răzleți.

„Doamna Ecaterina, Domnița Ruxandra, fiul și frații voievodului, fugiră de se închiseră în Cetatea Neamțului, iar Vasile Lupu el însuși s-a mutat din Iași, în niște poeni, în codrul Căpotestilor”, susține tot istoricul Constantin Gane.

Cazacii și tătarii au atacat Moldova, au ars satele și au jefuit Iașiul. Biserica Trei Ierarhi a fost incendiată și se spune că tătarii au aprins focurile în exterior culegând picăturile de aur care curgeau topite din poleiala zidurilor. Vasile Lupu s-a văzut nevoit să-i trimită pețitorului un răspuns favorabil la cererea în căsătorie. A încercat să caute sprijin la Curtea Otomană și la polonezi, dar nu a găsit.

În final, pe 26 august 1652 Timuș a plecat către Iași cu 3.000 de nuntași, un car de druște, un fel de domnișoare de onoare și 40 de care cu sare. În ciuda opoziției manifestate de domnitorul Moldovei împotriva căsătoriei, se pare că Domnița Ruxandra l-ar fi plăcut pe mire „un flăcău tânăr, stricat de vărsat, nu tocmai mic, destul de voinic și grosolan”. Nunta a avut loc pe 1 septembrie 1652, iar pe 6 septembrie Domnița Ruxandra a părăsit curtea domnească părintească și a plecat cu proaspătul ei soț în Ucraina.

Însă numai după un an de la nuntă, Timuș a a fost ucis în luptă, iar Ruxandra care tocmai născuse doi

gemeni, a rămas văduvă, luată fiind în grija soacrei și a lui Iurie, fratele mai mic al lui Timuș. Socrul, marele Bogdan Hmelnițki, cel care reușise să înfrângă tutela polonă, dar care o va alege pe cea rusească, i-a dăruit nurorii sale cetatea Râșcovului, pe malul Nistrului, unde Ruxandra a rămas singură pentru o perioadă lungă de timp. Se spune că mulți pețitori au bătut la porțile cetății Râșcovului, însă domnița nu a vrut să audă de căsătorie. Unul dintre cei care au cerut-o de nevastă a fost un nepot al lui Mihai Viteazul, fiul lui Nicolae Pătrașcu și al domniței Ancuța.

Vasile Lupu, direct interesat de soarta fetei, a insistat ca fiica lui să revină în țară, însă se spune că Ruxandra ar fi refuzat. Legenda mai spune și că, în 1660, însuși fratele ei Ștefăniță, care ajunsese domn al Moldovei între timp, a venit în Ucraina pentru a-și convinge sora să revină în țară, însă fără succes.

Eu unul nu cred că domnița ar fi rămas tocmai de bunăvoie în Ucraina și că, de fapt, ar fi fost ținută ostatică. Cam la fel spune și Constantin Gane: „S-ar putea ca fata lui Vasile Lupu să fi rămas la Râșcov nu de bună voie, ci silită ca prizonieră a cuiva și, ca atare, fratele ei, Ștefăniță, a venit la cererea ei s-o scape din închisoarea în care o ținea un bărbat cu de-a sila”.

Ar fi cumva explicabil având în vedere faptul că era încă foarte tânără și frumoasă, iar obiceiurile cazacilor nu erau deloc dintre cele mai cavaleresti și nici buna creștere nu-i dădea afară din casă. Poate aici este și cheia sfârșitului ei tragic...

Nu știu cum a făcut și nici cine a ajutat-o să revină în Moldova, unde s-a și stabilit, inițial, la moșia Deleni. Cel mai probabil este că reușise totuși să evadeze pentru că pe urma ei, în același an, 1686, au năvălit din nou cazacii, iar ea s-a refugiat, știind despre ce este vorba, în cetatea Neamțului.

Cetatea a fost însă atacată și jefuită de un grup de cazaci în 1687, iar Domnița Ruxandra, decapitată. Scena morții cumplite a domniței a fost relatată de cronicarii vremii.

Într-o scrisoare a patriarhului Iacob al Constantinopolului se amintește „viind craiul leșesc pe țara Moldovei lovit-au o seamă de cazaci la cetatea Neamțului și fiind acolo închisă domnița Ruxandra, dobândit-au cazacii cetatea și au luat toată avuția doamnei Ruxandra și i-au tăiat și capul”.

Aceeași scenă oribilă este descrisă și de cronicarul Nicolae Costin: „aflat-au pre doamna Ruxandra, fata lui Vasile Vodă, pre care o au ținut-o în Cetatea Neamțu și cu multe munci au muncit-o pentru avuție, pre urmă i-au tăiat capul pe pragu cu toporu”. Se mai spune că jefuitorii au găsit 19.000 de galbeni în cetatea unde domnița credea că își găsise scăparea.

Ori dacă stăm să ne gândim, nici suma și nici

alte bunuri jefuite nu ar fi justificat o asemenea cruzime. Cel mai probabil este că acela care o ținuse ostatică la Râșcov și, firesc, o iubise, s-a simțit trădat și a recurs la acest gest de răzbunare.

Mdeh, istoria ne învață că deseori iubirea și moartea sunt cele două fațete ale aceleiași monede.

- Coane Alecule, recunosc ai reușit cu această poveste să ne faci mult mai mohorâți decât am plecat de acasă! Și doară plecaserăm pentru o clipă de liniște sufletească ce ne doream a fi împlinită sub bolțile acestei zidiri amintind prin splendoarea lor de frumusețea închisă a raiului.

- Eee, dragii mei, pasiunea mea pentru istorie m-a învățat că lecțiile ei sunt foarte dure și că fericirea sau mai bine zis bucuria unei vieți nu o aflăm printre cei pe care-i considerăm personalități istorice. Nici măcar printre cei de rang mai mic, ci doar la cei mărunți, pe care nici o istorie, niciodată, nu-i menționează. De ce este așa? Ce ar vrea să ni se transmită prin asta? Oare n-o fi așa cum a spus Odobescu în drama **Mihnea cel Rău**, acela care invitându-i pe boierii cârcotași la ospăț le oferă un „pilaf alb și fumegos” în care pusese însă și boabe de mărgăritar, iar când boieri își rup măselele și se strâmbă de durere îi întreabă cu un umor cinic: „Hi! spuneți acuma, boieri domnia-voastră, nu-i așa c-avutiile-s amăgitoare”?

Oare numai bogățiile sunt amăgitoare sau și poftele de mărire? Că dacă mă iau și după cum a sfârșit-o Vasile Lupu întâi ca transfug la tătari, apoi ca prizonier la turci în vestitul Edicule, se spune cu un regim destul de blând, deși nu prea știm ce înseamnă asta și mort, nu se știe cum, la numai șaiszeci și unu de ani, parcă altfel vedem domnia unui om care totuși a însemnat ceva pentru țara asta.

- Mda, trebuie să recunoștem că deși nu ai reușit să ne descrețești frunțile, sperăm să ne ocolească și de acum încolo asprele învățături ale istoriei, dat fiind că noi suntem ceea ce se poate numi doar oameni de rând. Și parcă pentru prima oară mă bucur că pot spune asta.

Colonelul era foarte serios!

- Ei, dar o bere ar merge acum la casa sufletului că mi s-au uscat și ochii în cap de când tot povestesc.

Entuziasmul nostru a restabilit pacea destul de vag tulburată, așa că am pornit cu pași ceva mai sprinteni ca de obicei spre prima terasă care, spre fericirea noastră, era chiar foarte aproape, lângă rămășițele vechiului zid al cetății, acelea conservate în apropierea Palatului Culturii, edificiu emblematic pentru urbea aceasta cu rădăcini adânci în istorie.

Mihai Batog-Bujeniță

GHEORGHE LAZĂR - DOUĂ VEACURI ÎNTRU NEUITAREA SA

La 17 septembrie a anului curent, pe scara irepetabilă a Timpului nestatornic care își perpetuează cu impasibilitate trecerea sa înspre abisul infinitului galactic, iată, se marchează cu majuscule cele două veacuri ale eternității celui ce a fost Gheorghe Lazăr, recunoscut în tot acest răstimp secular, **întemeitorul învățământului în limba română din Țara Românească**, atribuit de analiști și biografi însemnați încă de la 24 martie 1818, data de la care, urmare ale demersurilor sale asidue, puternic susținute, împărtășite și sprijinite de boierii cărturari, Iordache Golescu, fiu al marelui ban Radu Golescu, Iancu Văcărescu, cât și de eforul școalelor, Constantin Bălăceanu, a primit aprobarea înființării în București a primei școli cu predare în limba română, în „*limba maicii sale*”, după cum se exprima convingător, în vremea în care învățământul din Țara Românească se desfășura exclusiv în limba greacă.

Astfel, Școala de la Sfântul Sava, cum a fost aceasta denumită, cu toate că i se încredințase spre funcționare „*un local impropriu din centrul Capitalei*”, datorită destoiniciei „*învățătorului*” Gheorghe Lazăr, care i-a învățat cu dragoste „*pe copiii de prăvăliași, de târgoveți și ai micilor meseriași de la marginea Bucureștilor tainele științelor matematice și ale filozofiei în limba lor maternă*”, în scurt timp a devenit „*unul dintre cei mai importanți piloni ai consolidării și răspândirii culturii românești*”, după cum vor nota apreciativ numeroși biografi și exegeți, între care și Dora d'Istria, pseudonim literar al prințesei scriitoare de origine româno-albaneză, născută Elena Ghica., care istorisește că: „*Lazăr spunea auditorilor săi că nu spre Orient trebuiau să-și întoarcă privirile ci spre această antică Austonia, de unde au provenit glorioșii veterani ai generosului Traian.*”

Venise, dară, vremea ca limba română

să cucerească prin Gheorghe Lazăr și Țara Românească, așa cum se întâmplase cu cinci ani în urmă, în 1813, în Moldova, când „*referendarul*” iluminist Gheorghe Asachi a înființat, cu sprijinul mitropolitului Veniamin Costachi și „*anaforeaua*” domnitorului Calimah, primul „*clas de inginerie și hotărnicie*” cu predare în limba română, constituind o „*premieră*” absolută în ceea ce privește începutul învățământului în limba română.

Asemenea lui Asachi, Gheorghe Lazăr a trebuit să depună o muncă imensă cu cei care susțineau că „*limba română este prea săracă pentru a exprima adevărurile științei*”, demonstrându-le contrariul. Era perioada în care cartea era o raritate, iar școala

se ținea în limba greacă și alte limbi, necunoscute de popor. De aici și râvna lui Gheorghe Lazăr de a traduce cărți școlare și mai ales de a scrie propriile manuale puse la dispoziția elevilor săi, între care: „*Aritmetică matematică*” și „*Trigonometria cea dreaptă*”, prin care a deschis „*noi orizonturi pentru un mare număr de români.*” De fapt, el introduce în cele două manuale ale sale scrise în limba română primele noțiuni matematice, precum *adunarea, scăderea, înmulțirea și împărțirea*, cât și primele noțiuni de trigonometrie: *triunghi, sinus, cosinus* ș.a. Satisfăcut

de primele rezultate obținute în procesul inițiat al învățării în limba română, Gheorghe Lazăr abordează curajos mai departe și predarea pentru prima dată în limba română a noțiunilor de filosofie, „*disciplină care se studia până atunci numai în slavonă și greacă.*” Dacă la orele de clasă avea permanent peste douăzeci de elevi, recrutați din păturile sociale de jos ale Bucureștiului, dornici să învețe în românește cunoștințele predate cu acea căldură însuflețitoare a dascălului lor, „*când făcea lecții de filosofie sala gemea de auditori, în capul cărora era răposatul Alexandru, tatăl ofițerilor Tell*”, după cum va nota mai târziu unul dintre cei mai buni elevi ai săi, Petrache Poenaru, devenit ulterior un desăvârșit pedagog, inginer și matematician român, recunoscut a fi și inventatorul stiloului...

primul toc rezervor din lume.

Despre perioada scolastică de la Sf.Sava, aflată sub înțeleapta conducere a desăvârșitului pedagog Gheorghe Lazăr, avea să se destăinuiească mai târziu într-un articol publicat în 1839 în „Curierul românesc” și Ion Heliade Rădulescu, cel care se transferase în perioada 1818 – 1820 la școala românească de ingineri hotarnici de la Sfântul Sava, fiind elevul preferat al ilustrului pedagog: „Lazăr a fost profesor la Sfântul Sava patru ani cu mare râvnă. El slujba sa niciodată nu și-a socotit-o drept o profesie, ci o chemare, o misioană.” N-a fost de mirare că în 1820, apreciindu-i istețimea, „Gh. Lazăr îl asociază pe Ion Rădulescu ca profesor-ajutor de aritmetică și geometrie”, iar peste doi ani, în 1822, acesta îl va succede pe Gh.Lazăr la conducerea Școlii Sfântul Sava.

După sfârșitul vieții sale din 1823, la numai 44 de ani, tot mai mulți biografi au dorit „să facă lumină” în biografia nu prea cunoscută a eminentului cărturar pedagog din Avrig, despovârând-o, în urma unor asidue documentări, de unele „inexactități” lipsite de temeii, strecurate cine știe cum în istoriografia acesteia. Între aceștia pot fi amintiți pe Avram Sădean (1914), Ioan Lupaș (1915), Onisifor Ghibu (1916), Traian Lalescu (1919), Ioan Matei (1923). În 1928 și strălucitul istoric Nicolae Iorga va reveni asupra volumului „Gheorghe Lazăr”, pe care îl editase în 1916, eliminând din acesta toate „pasajele neconforme” cu biografia lui Gheorghe Lazăr, adăugându-i în plus noi și valoroase aprecieri aduse personalității întemeitoare a școlii românești din Țara Românească. Mai în zilele noastre, în 2019, prof.univ.dr. Nicolae Isar scoate în evidență viziunea lui Nicolae Iorga asupra unor mari personalități românești, „de la Gheorghe Lazăr la Mihail Kogălniceanu”, socotite, deopotrivă, „mari români ai generațiilor de la 1821- 1848”, în volumul publicat la Editura Universitară.

Însă, toate aprecierile exprimate în vremuri mai vechi sau mai noi asupra iluminatei personalități a lui Gheorghe Lazăr pot fi mai lesne de înțeles în toată dimensiunea lor de către cititorii interesați sau simpli curioși, dacă în continuare ne vom opri, fie și succint, asupra biografiei marelui cărturar, urmărindu-i sinuosul fir al vieții sale.

După cum afirmă o mare parte a biografilor săi, Gheorghe Lazăr s-a născut la 5 iunie 1779, în localitatea Avrig a județului Sibiu, „fiind cel de al șaselea copil al familiei de țărani liberi, Gheorghe și Maria Lăzăroaie”. O altă parte mai mică a biografilor, printre care și istoricul Ștefan Lupșa, consideră că nașterea lui Gheorghe Lazăr ar fi fost 5 ianuarie 1782, având întru susținere „un protocol

care atestă nașterea sa la acea dată”. Până la urmă, neexistând în timp nicio „informație” personală a celui în cauză, a fost admisă „oficial”, nașterea sa la data de 5 iunie 1779 și ca urmare, sub semn omagial, data de 5 iunie, potrivit legii din 2007, este socotită și astăzi Ziua învățătorului.

Și în ceea ce privește perioada primelor învățături ale lui Gheorghe Lazăr au existat mari controverse între biografi, unii susținând că acesta „a fost luat de mic în casa baronului Samuel von Brukenthal, care i-a remarcat aptitudinea de a acumula cât mai multe cunoștințe și îl va sprijini în acest sens”, iar alții, care au destrămat această „legendă” biografică, susținând că „Gheorghe Lazăr nu a studiat pe banii marelui magnat al Ungariei, ci la început pe banii românești ai familiei sale și apoi din fondul sidoxial al Bisericii Ortodoxe, oferindu-i-se o bursă pentru a studia la Viena în vederea unei viitoare cariere ecleziaste”.

Așadar, Gheorghe Lazăr a urmat, între 1791 și 1798, cursurile „școlii normalicești” din localitatea natală, acolo unde învățătorul-poet Ioan Barac i-a remarcat silința pentru învățătură, iar la terminarea școlii își îndeamnă strălucitul elev să se înscrie „în prima clasă a ciclului de gramatică al Liceului academic din Cluj (Școala Piaristă), unde va obține calificativul de eminent la toate materiile”. După luarea bacalaureatului se înscrie la facultatea clujeană, frecventând cursuri de studii juridice și filosofice, pe care le absolvă în 1806. Pe perioada studenției, cu fonduri strâmtorâte, a locuit în spații sărăcicioase, iar „pentru a se putea întreține s-a angajat ca perceptor al familiei Gyulay Kuhn”, după cum notează mai mulți dintre biografii săi.

În ultimul an de studii, în 1805, aflând despre rezultatele strălucite la învățătură, dar și despre situația financiară grea a studentului Gheorghe Lazăr, „Nicolae Huțovici, președintele consistoriului românilor neuniți din Transilvania, înaintează o adresă către Cancelaria gubernială de la Cluj, recomandând acordarea unei burse de 200 de florini anual studentului în cauză pentru a fi trimis să studieze teologia la Universitatea din Viena, în vederea ocupării postului de episcop al neuniților din Transilvania, care era vacant de mai bine de zece ani”.

Primind această bursă, Gh.Lazăr își poate începe în anul 1807 studiile teologice la Viena, pe care le va absolvi strălucit în 1811. În perioada studenției vieneze, pentru „rotunjirea” bursei va executa lucrări de topografie la cererea împăratului Napoleon I, ale cărui trupe ocupaseră Viena la 9 mai 1809. La Viena, pe lângă studiile teologice a mai audiat cursuri de filosofie, istorie

și științe fizico-matematice. Cu studiile finalizate, se întoarce la Sibiu în 1811, „fiind hitoronisit arhidiacon și obținând un post la Școala teologică ortodoxă”, în care se remarcă prin traducerea în limba română a mai multor lucrări de învățatură, printre care și un manual pedagogic. Însă, din nefericirea situației create, „faptul în sine provoacă nemulțumirea viitorului episcop Vasile Moga, adept al învățaturii în limba slavonă”, după cum se precizează. Drept urmare, în 1815, cu toate că era considerat persoana cea mai indicată pentru postul de episcop al Aradului, numirea sa a fost respinsă de către mitropolitul Ștefan Stratimirovici, „influențat, probabil, de către Vasile Moga, ocupantul scaunului episcopal, cel care i-a interzis slujirea și tipărirea manualelor în limba română”. Mai mult de atât, spre sfârșitul anului 1815, în urma declanșării unei „anchete” disciplinare, guvernatorul Transilvaniei „l-a destituit din funcție pe Gheorghe Lazăr, punându-l sub supravegherea autorităților polițienești”, după cum atestă mai toate documentele vremii.

Dezamăgit, scârbit și surprins neplăcut de „întorsătura” situației create, Gheorghe Lazăr se hotărăște să părăsească Transilvania și la început de 1816 „fuge” la Brașov, unde o întâlnește pe Catinca Bărcănescu, „mare boieroaică a Munteniei, care, impresionată de cultura sa, îl invită la București ca preceptor al copiilor săi, nepoți ai banului Grigore Ghica.” Drept urmare, în septembrie 1816, Gh. Lazăr se stabilește în București, acolo unde la început a devenit profesor particular, iar mai apoi a mai lucrat și ca „inginer topograf pe moșia banului Constantin Bălăceanu”, dovedindu-și înalta sa pricepere inginerescă. În tot acest timp, rămas statornic ideii de a promova limba română în învățământ și profitând de bunele sale relații stabilite cu marii demnitari ai Țării Românești, care-i împărtășeau intențiile, Gheorghe Lazăr elaborează „un proiect sau mai exact < o anaforă, în termenii vremii > de organizare temeinică a școlii românești, pornind, de la școala primară și până la învățământul universitar, fiindu-i admisă prezentarea și susținerea personală a acestuia în Divanul cel mare al țării, în fața domnitorului”. Din acest „punct de referință n-a mai rămas de făcut decât un singur pas”, acela din 28 martie 1818, când cu sprijinul cărturarilor amintiți, Gheorghe Lazăr a obținut aprobarea înființării primei școli cu predare în limba română din Țara Românească, Școala de la Sfântul Sava. După cum spun istoricii, aici la Sf. Sava funcționa din 1694 Academia Domnească, reorganizată succesiv de mai mulți domnitori, numai că la aceasta, „limba de studiu era greaca,

iar toți profesorii săi fiind de origine elenă”.

În 1818, domnitorul fanariot Ioan Gheorghe Caragea a dispus scoaterea Academiei de sub tutela mănăstirească, „reorganizând-o sub numele de Școala Națională Sfântul Sava și l-a numit pe tânărul cărturar Gheorghe Lazăr în fruntea acesteia”, după cum stă scris în istoricul acestei prime școli cu predare în limba română.

Pentru început, în august 1818, Gh. Lazăr tipărește și difuzează „Înștiințarea vredniciei tinerimi”, conținând un apel adresat tineretului studios de a se înscrie la școala sa, numită „Academie cu știință în limba maicii sale”, ce urma să-și deschidă cursurile în octombrie, fiind organizată pe trei grupe (tagme), A - cuprinzând ciclul primar și gimnazial, B - cuprinzând ciclul de liceu de tip umanist și C - cuprinzând liceul de tip real, eventual de nivel universitar. Apelul său este imediat recepționat de un mare număr de elevi ai Academiei grecești, aflată în blocaj, dar și de numeroși copii proveniți din familii nevoiașe de la periferia Bucureștiului.

Dacă la tagma A predarea era făcută de ajutorul său, popa Pavel, tagmele B și C i-au revenit lui Gheorghe Lazăr, care preda: aritmetica, trigonometria, geografia practică, gramatica superioară și istoria națională, „folosind cele câteva cărți de matematică, aduse de peste munți în cușorul său - singurele disponibile în toată Țara Românească”, după cum spun „sursele” biografice. La acestea, precum s-a menționat, s-a adăugat treptat și predarea lecțiilor de filozofie, trezind interesul unui număr covârșitor de elevi. Încurajat de toate aceste succese remarcabile obținute, Gh. Lazăr, luând exemplul lui Asachi de la Iași, din 1816, „înregistrează totodată și primul spectacol de teatru în limba română din Țara Românească, punând în scenă traducerea piesei Zgârcitul (Avarul) de Moliere, într-o distribuție a elevilor de la Sf. Sava”.

Din păcate, mișcarea eteristă, dar mai ales Revoluția din 1821 a lui Tudor Vladimirescu avea să bulverseze din temelii Țara Românească. Trecând de partea pandurului Tudor, Gh. Lazăr, împreună cu elevii săi, și-a adus aportul la „fortificarea taberei de la Cotroceni și la instruirea pandurilor în mânăuirea armelor; dovedindu-se, prin priceperea sa inginerescă, omul de încredere și de mare necesitate a lui Tudor.”

Cum era și firesc, înfrângerea Revoluției lui Tudor Vladimirescu de către oastea otomană avea să-i atragă lui Gh. Lazăr persecuția noilor autorități, astfel că „acesta cade într-o gravă depresie, accentuată de intrarea în faza terminală

a tuberculozei sale”, astfel că, bolnav fiind, „petrece câteva luni la un văr de-al său într-un modest adăpost în afara orașului” și nu va mai prinde redeschiderea din 1824 a cursurilor Școlii de la Sf.Sava, pe care a slujit-o ca nimeni altul, cu un devotament inegalabil.

La insistența cererii sale de a-și revedea casa și locurile natale ale Avrigului, „fratele său, Onea, vine cu căruța de la Avrig și-l aduce acasă pe un drum chinuitor. Aflat încă în urmărirea poliției austriece, familia îl ascunde în beciul casei. După două luni de la întoarcerea

sa acasă, la 17 septembrie 1823, la numai 44 de ani, Gheorghe Lazăr se stinge din viață, fiind înmormântat cu un sobor de 10 preoți în curtea bisericii ortodoxe din Avrig, în imediata vecinătate a casei natale”, după cum stipulează numeroșii săi biografi și exegeți. Pe placa funerară a mormântului au fost dăltuite cuvintele sale: „Viețitorule! / Ce ești tu eu am fost / Această viață de rost. / Ce sânt eu acum, vei fi / Când ceasul îți va sosi.” Gheorghe Lazăr N. 1779 M. 1823

Au trecut de atunci două veacuri ale eternității sale..., primul, aproape nebăgat în seamă datorită convulsiunilor și frământărilor politico - sociale ale nației românești în încercările cumpănitoare ale recunoașterii ființei sale naționale, excepție făcând anul 1886, când „în fața Universității de pe Bulevardul Capitalei a fost inaugurată statuia din marmură albă a lui Gheorghe Lazăr, fără ca autoritățile să scoată măcar un cuvânt despre Ardeal”, iar cel de al doilea, deși la fel de încărcat în demersurile asidue de cuget și trudă jertfelnică puse în slujba cauzei românismului, totuși mult mai luminos în ceea ce a însemnat punerea în valoare lor binemeritată a personalităților care și-au pus întreaga lor viață și operă la temelia patriei române. Poate de aceea, deloc întâmplător, la hotarul temporal dintre cele două veacuri ale posterității lui Gheorghe Lazăr, în 1923, la centenarul morții acestuia, „autoritățile de atunci,

Statuia lui Gheorghe Lazăr

membrii guvernului și instituțiile de învățământ de toate gradele au inițiat și organizat o amplă comemorare națională”. Cu acest memento centenar Ministerul Instrucțiunii avea să reediteze volumul „Vieța și opera lui Gheorghe Lazăr” de G. Bogdan-Duică, istoric și critic literar și G. Popa-Lisseanu, istoric și filolog român, din a cărei „Precuvântare” cităm: „Gheorghe Lazăr, orientând, prin ideea de naționalitate pe care și-o luase drept călăuză, întreaga noastră viață intelectuală din secolul trecut, a ajuns să fie astăzi considerat ca un simbol

al culturii noastre naționale. De aceea, el a fost, mai ales în ceea ce privește școala, farul luminător în orbecăirea și băjbăirea începuturilor noastre culturale și, fără îndoială, a contribuit mult la creierea aceluia suflet unitar care și-a dat roadele de abia după o sută de ani dela descălecarea în Țara românească a dascălului dela Avrig.”

Puternica personalitate a lui Gheorghe Lazăr, cărturarul transilvan de numele căruia se leagă nemijlocit întemeierea învățământului de limbă română în Țara Românească și de aici însemnatul imbold dat culturii și civilizației românești, considerat de către cea mai mare parte a exegeților săi drept „voievodul culturii românești”, nu putea să treacă neobservată în sfera culturii universale, de a cărei îndreptățită recunoașterea se va bucura în 1973, la un veac și jumătate de la moarte, când

UNESCO a adus în prim planul activității sale internaționale viața și opera dascălului din Avrig, unul dintre „cei mai prestigioși îndrumători ai culturii române”.

Astăzi, la cele două veacuri ale eternității sale, numele lui Gheorghe Lazăr continuă să strălucească pe frontispiciul unor faimoase instituții de învățământ din țară, fiind rostit la fiecare 5 iunie, de „Ziua învățătorului”, iar chipul său luminos iradiază din statuile ce i-au fost ridicate întru veșnică recunoștință.

Mihai Caba

CIPRIAN PORUMBESCU ȘI SOCIETATEA ARBOROASA

Cu prilejul inaugurării **u n i v e r s i t ă ț i i** cernăuțene în toamna anului 1875 ia ființă, la îndemnul membrului emerit al societății „România Jună” din Viena, Teodor Ștefanelli (1847-1921), ia ființă Societatea Academică ARBOROASA. De la începutul existenței societății, Ciprian Porumbescu devine membru activ al acesteia. Un contemporan afirma că „Ciprian, ca dirijor al corului societății, era sufletul ședințelor sociale”. Într-o scrisoare din februarie 1912, Teodor Ștefanelli mărturisea: „Societatea ARBOROASA am înființat-o eu, în anul 1875; am alcătuit statutele și am cerut să fie întărite. Eram funcționar la Tribunalul din Cernăuți și doream ca la nou înființata universitate, studenții români să se închege într-o societate mare ca să-și dezvolte sentimentele naționale, limba strămoșească și să devină un factor cultural în viața publică. Principiul ce m-a călăuzit la alcătuirea statutelor și la formarea societății a fost ca tinerii studenți să fie feriți de a aluneca pe calea atâtor societăți străine, care aduceau în Bucovina obiceiurile societăților germane. Românii din Bucovina aveau alte nevoi și în sensul acesta trebuia înființată ARBOROASA”. Ședințele social-literare erau publice, la acestea erau invitați oaspeți într-un local public. La ședințe se recita, se cânta, se citeau creații literare originale, toate având scopul de a atrage participanți. Scopul ARBOROASEI era perfecționarea reciprocă a membrilor în domeniul național, literar și social, prin prelegeri literare, inițierea în arta oratorică, prin susținerea unui cabinet de lectură, înființarea unei biblioteci, organizări de serate muzicale și literare, de petreceri. Imnul festiv al societății a fost alcătuit de același inimos Teodor Ștefanelli, care se străduia să fie foarte bine organizată și condusă societatea, în timp ce Ciprian Porumbescu compunea partituri muzicale necesare în activitatea acesteia. Inaugurarea festivă a Societății ARBOROASA, caldă vatră românească, a fost bine și temeinic organizată de inițiator și de către cei din jurul său, pe baza experienței căpătate la Viena. În primul raport anual al Arboroasei se arăta că statutul societății a fost aprobat de prezidiul țării, la 28 noiembrie 1875. În decembrie 1875, primul comitet al societății a fost format din: Gherasim Buliga, student la litere-președinte; Ion Topallă, student la teologie-vicepreședinte; Georgiu Popescu, student la drept-secretar; Zaharia Voronca, student la teologie-controlor; Ilariu Onciul, student la drept-

casier; Teodor Ștefanelli și Baziliu Morariu, ambii juriști-membri îndrumători. Comisia revăzătoare era alcătuită din: Baziliu Morariu, Ion Grigoraș și Orest Popescu. Imnul societății a fost pregătit din timp pentru inaugurare, versurile fiind semnate de Teodor Ștefanelli și muzica de Ciprian Porumbescu. Acesta e singurul document sigur de la inaugurare.

Vom prezenta câteva aspecte semnificative din activitatea ARBOROASEI. Ședințele literare și sociale se finalizau cu discuții și obiecții, la acestea participa un numeros public extern, între care se regăseau doamne și domnișoare, uneori se finalizau cu seri de dans, din cauza cărora autoritățile ierarhice au început să aibă reproșuri. Consistoriul mitropolitan și rectorul teologic cereau ca studenții teologi să fie prezenți doar la anumite activități ale societății. Problema funcționării societății devenea tot mai grea, majoritatea membrilor erau teologi, cei de la filologie și drept reprezentau 1/3 din totalul membrilor. Principalul opozant al participării teologilor la ședințele ARBOROASEI era rectorul Ilie Philipowicz, după cum arăta într-o scrisoare C. Morariu: „potrivnicul nostru rector era foarte exigent și din cancelaria lui, de câte ori îi duceam anunțul în scris pentru participarea noastră la vreo ședință a ARBOROASEI, niciodată nu ieșeam fără ca el să-mi fi zis: Ce vă trebuie dumneavoastră societate la un loc cu civilisții? Ei să aibă societatea lor și dumneavoastră, deosebit!”. C. Morariu spune în continuare: „În anul 1876, întrecându-i noi teologii, la număr pe toți colegii de la celelalte facultăți, ne-am pus mai înainte la cale și l-am ales președinte al ARBOROASEI pe Ciprian Porumbescu. Colegii civilisți (de la celelalte facultăți) au uneltit atâta prin consilierul de tribunal Vasile, fiul arhimandritului Silvestru Morariu Andrievici, împotriva nou alesului comitet, încât arhimandritul mi-a spus mie, ca secretar al ARBOROASEI că ne trimite interdictul Consistoriului de a mai participa ca membri ai societății, dacă noi, comitetul cel nou ales, nu vom demisiona, ca să se aleagă un alt comitet, cu președinte civilist în frunte. Comunicând aceasta lui Ciprian, el m-a obligat să anunț demisia noului Comitet pe tabla neagră de la Universitate și să fixez termenul pentru altă alegere, la care s-a ales comitetul dorit de studenții celorlalte facultăți. La această nouă alegere, pe mine m-au ales iarăși secretar, cum am fost de la început și pe Ciprian l-au ales vicepreședinte. El însă, ambițios cum era, s-a retras cu totul din societate, împreună cu toți colegii

săi din anul IV, între care erau cei mai buni coriști, tenorul prim Calistrat Coca, tenorii David și Țurcan și astfel ARBOROASA o încheiase cu frumoasele conveniri și sindrofii de mai înainte. Corul e dus acum de studentul în litere Ion Dan. Într-o bună zi, în urma unei rușinoase demisionări a președintelui civilist al ARBOROASEI, Ciprian i-a luat locul de președinte și după vreo patru luni a început a face minuni în direcția înaintării societății. Ședințele noastre nu mai erau simple conveniri studențești, ci manifestații care grupau în jurul lor cel mai distins public al Cernăuților și al provinciei, cum dovedește corespondența din Familia-1877, pag. 201, căreia redactorul Vulcan a intitulat-o „Un concert românesc din Bucovina”. Adică, în conformitate cu Statutul ei, ARBOROASA trebuie să urmărească nu numai dezvoltarea spiritului social prin petreceri, serate și excursii împreună cu producții muzicale și recitări, ci și perfecționarea reciprocă a membrilor săi, serioasă în domeniul literar- național, chiar și prin redactarea unei reviste literare și susținerea unui cabinet de lectură”.

Idealul unor asemenea tineri era deci ca ARBOROASA să devină o școală serioasă, pregătitoare pentru viitoarea activitate pe care o vor desfășura în societatea românească bucovineană, după absolvirea facultății. Trebuie să corectăm informația lui Teodor Bălan care preciza că ARBOROASA a avut doar doi președinți, a mai fost Iancu Cocinschi, în perioada 17 noiembrie 1876-17 februarie 1877 (în lipsa lui Ciprian Porumbescu prin demisie, retragere), funcția de președinte îndeplinind-o secretarul societății C. Morariu. Sub președinția lui Ciprian Porumbescu,

societatea intră într-un program cu serioase implicații culturale și patriotice. În confortabila sală din Reședința Mitropolitană (aripa dreaptă nr. 6), pusă gratuit la dispoziția ARBOROASEI, societatea începe a-și crea propria bibliotecă în care, la finalul anului 1876 se aflau 90 de opere, în 53 de volume. Prin grija secretarului societății sunt publicate și numele donatorilor (printre ei și T. V. Ștefanelli, Zaharie Voronca- martirul ARBOROASEI-, Ilarion Onciul-fratele lui D. Onciul-, iar Emil Luția a donat o hartă importantă). Tot în acea perioadă funcționa în cadrul societății și Cabinetul de lectură, cu 26 de periodice românești. Cele mai semnificative publicații erau „Albina” din Budapesta, Buciumul român, Convorbiri literare, Curierul, toate de la Iași, „Familia” lui Iosif Vulcan, Gazeta Transilvaniei, Telegraful român, Românul, publicații din Brașov, Viena și Sibiu. Tot din raportul prezentat de Ciprian Porumbescu aflăm că la fiecare ședință a societății s-a citit foaia umoristică „Leușteanul”; multe dintre aceste foi erau redactate chiar de Ciprian Porumbescu. El s-a dovedit a fi și un bun administrator al bunurilor societății, astfel la Banca din Gura Humorului dispunea de un fond inatacabil de 700 de florini.

Bibliografie: Iraclie și Ciprian Porumbescu, de Leca Morariu, vol. II, Editura „Lidana”, Suceava, 2015 (pag.175, 186, 229);

Iraclie și Ciprian Porumbescu, de Leca Morariu, vol. I, Editura „Heruvin”, Suceava, 2014 (pag.263, 310)

Col. (n.) Ioan Abutnăritei

UN ECOU EVANGHELIC ÎN TESTAMENTUL-EPITAF AL LUI ANTON PANN

Anton Pann s-a născut în anul 1760 în localitatea Sliven a fostului Imperiu Otoman, Bulgaria de astăzi, pe malul stâng al râului Tundja. Țigan căldărar la origine cunoștea foarte bine limba română. Se numea Petrov, iar prenumele Pantelimon, uneori transcris „Pandele”, „Pantoleon” sau „Pantaleon”, cum afirmă Tudor Vianu. George Călinescu presupunea că prin tatăl său, Anton Pann ar fi fost aromân de origine: „Cunoașterea miraculoasă a limbii noastre e un semn că era român (vlah curat ori cuțovlah), sau că venise aici în fragedă copilărie”. În timpul șederii la Râmnicu Vâlcea, Anton Pann a locuit în imobilul din strada Știrbei Vodă (azi Muzeul memorial „Anton

Pann”), aflat pe acea vreme la marginea orașului, pe drumul Cheii și al Olăneștilor. Este cea mai veche clădire din Râmnicu-Vâlcea, care mai păstrează stilul această de construcție curat românesc, cu specificul zonei vâlcene.

Anton Pann a fost cel care a pus pe muzică versurile poeziei „Un răsunset”, scrisă de Andrei Mureșanu prin 1842. Gheorghe Ucenescu, elev al lui Anton Pann și unul din admiratorii acestuia, ne relatează cum în casa poetului Andrei Mureșanu din Brașov, unde se întâlneau Nicolae Bălcescu, Ion Brătianu, Gheorghe Magheru, Cezar Bolliac și Vasile Alecsandri, cu toții fiind în căutarea unei

melodii pentru poezia „Un răsunset”, cel care a găsit melodia „veche, tărăgănată”, dar devenită atât de vibrantă în posteritate, a fost Anton Pann. Vorbind despre poetul Andrei Mureșanu și despre poezia „Un răsunset” („Deșteaptă-te, române!”), George Călinescu numește această poezie „Marseilleza română”, iar pe Anton Pann îl consideră „acel Rouget de Lisle român”, comparându-l cu Claude Joseph Rouget de Lisle (1760-1836), ofițerul francez care a compus Marseilleza, imnul Revoluției franceze de la 1789.

Activând și la Episcopia din București, Anton Pann a avut ca scop principal românizarea și modernizarea muzicii bisericești, dovadă fiind manuscrisele redactate, constând în cântări specifice cultului ortodox: polieleuri, axioane, doxologii. În același timp, preda lecții de muzică maicilor de la mănăstirile „Dintr-un Lemn” și „Surpatele”.

În anul 1830 a început activitatea cu scrierile sale cu conținut religios și laic, prin tipărirea *Versuri muzicești ce se cântă la nașterea Mântuitorului nostru Is.Hs. și în alte sărbători ale anului*. Aici se intitulează „profesorul de muzică al Școlii Naționale din București”. Astfel, în 1820 la numai 23 de ani, Anton Pann este numit de Prea Sfințitul Dionisie Mitropolitul în comisia pentru traducerea cântărilor bisericești din grecește în românește, folosindu-se de noua semiologie hrisantică. În afară de colinde și cântece de stea, lucrarea menționată mai înainte, nu conține și melodiile propriu-zise, ci numai indicația de glas pe care se cântă aceste texte.

Comemorarea, anul acesta, a 169 de ani de la deces, a importantului poet, folclorist și compozitor Anton Pann (1760-1854) constituie ocazia evocării meritelor lui profesionale, în scopul înțelegerii lor pentru generații de cititori actuale. Avem în vedere unul dintre ele, generozitatea, manifestată față de urmași, în testamentul-epitaf lăsat moștenire, a cărui recitare relevă, *in crescendo*, de la primul la ultimul catren, valori poetice și morale superioare, demne de reiterat mereu, inclusiv prin manuale școlare.

Acest testament-epitaf este următorul:

*Aici s-a mutat cu jale
În cel mai din urmă ceas,
Cel care-n cărțile sale
Se numește Anton Pan.*

*Acum mâna-i încetează,
Ce la scris mereu ședea,
Nopti întregi nu mai lucrează
La lumină cărți să dea.*

Împlinindu-și datoria
Și talentul ne-ngropând

Și-a făcut călătoria
Dând în lume altor rând.

Versurile primei strofe relevă cadrul general al mărturiei despre “mutarea”, firească, a autorului din viață în moarte, care presimte răsplata urmașilor, care îi vor aprecia „cărțile sale”, deci încrederea în valoarea lor. Nu era puțin în acel timp, în care valoarea *cărții* era puțin apreciată de contemporani, analfabeți, în mare majoritate, dar era mult pentru îndrumarea lor spre esențial, adică spre cultură livrescă.

Versurile următoare le relevă truda continuă a creatorului, dedicat, constant și neobosit, în timpul vieții, profesiei, precum și regretul că moartea îl împiedică să continue, faptul subînțeles fiind dorința continuării efortului asumat în nume propriu: „noptile” lui erau dedicate „luminii” și luminării cititorilor, contemporani și urmași. Din nou, încrederea în rolul nobil al creației sale îl consolează pe autor de încetarea vieții, fiindcă actul creator va continua efectul său benefic.

Cel mai impresionant gând al său încununează, în ultimele patru versuri, concluzia asupra vieții sale: îi sunt împlinite atât „datoria sa” față de contemporani și urmași, cât și, mai ales, transmiterea ei acestora, precum a făcut învățăcelul destoinic din cunoscuta parabolă creștină, care a sporit valoarea *talantului* încredințat lui în acest scop: viața este văzută nu ca teaurizare inutilă de valori, ci ca o „călătorie” în lume, cu destin și final creator, optimist.

Copleșitor, prin mesaj, este cu deosebire ultimul vers al acestui testament-epitaf: viața altora îl va continua pe poet, care „dă în lume rând”, dându-se *el* deoparte pentru a nu-i stingheri cu prezența sa între ei, acestora rămânându-le exemplul său.

Sunt versuri lapidare, pline de sensuri și înalt moralizatoare, poetul neregretând stingerea vieții personale, cât timp totul este firesc în lume și cât timp ți-ai împlinit menirea, urmând ca și alții să și-o împlinească.

Este firesc să împărtășim, cu Anton Pann, mesajul său, confirmat de viață și acum, la peste un veac și jumătate de la formulare și transmitere nouă.

Testamentul-epitaf rămas de la Anton Pann are, prin calități ale expresiei și prin idee, valoare la fel de mare ca și cunoscutul testament al lui Quintus Horatius Flaccus, care, cel puțin în prelucrarea lui A. S. Pușkin, cunoaște o inadecvată notă emfatică, dar să lăsăm, acum, pe seama altora, cu alt prilej, o instructivă comparare a acestor testamente.

prof.dr. Petru Zugun

Prof. Dr. Petru Zugun

RISIPIREA BUCOVINENILOR

*Bucovina va fi de-a pururi
o durere pentru noi
(Mihai Eminescu)*

Fugar în anii '80, în timpul regimului comunist din România, după ce trece prin lagărul de la Trieste și reușește să ajungă cât mai departe în lumea liberă, medicul bistrițean Dumitru Pădeanu, simte nevoia, acolo printre străini, ca pentru a-și umple viața și dorul de acasă, să scrie despre ce a lăsat în urmă, despre țara lui.

Este sfătuit de către mai vechii reprezentanți ai diasporei române canadiene (în fapt, de către cei care i-au și întins o mână de ajutor pentru a se integra mai bine și mai repede în Lumea Nouă), dacă tot se apucă de scris, să o facă sub pseudonim literar. Că e mai bine așa, mai ales dacă, a spus ceva până atunci împotriva regimului comunist de unde a evadat, ori va dori să spună, pentru că mâna lungă a securității îl poate ajunge oriunde.

Așa devine, medicul Dumitru Pădeanu, romancierul Corneliu Florea, pseudonim pe care și l-a ales după prenumele părinților și cu care se identifică întru totul până la sfârșitul vieții. Foarte puțini dintre cei care l-au cunoscut și i-au citit opera, au mai avut după aceea curiozitatea să știe și cum se numește autorul în actele de stare civilă. Iar după ce, prin Crucea Roșie Internațională, reușește să-și aducă pe tărâm canadian și fiul, pe care îl lăsase în România cu mare risc și emoție pentru a-și asigura propria fugă, Corneliu Florea s-a putut concentra mai bine pe scris.

Impresionat cu precădere, de greutățile prin care au trecut primii emigranți români canadieni, mulți dintre aceștia veniți din Bucovina aflată sub stăpânire austriacă, începe să le pună pe hârtie povestea, ca până la urmă să descrie în această încântătoare cronică „Risipirea” destinul întregii Bucovine. Și nu oricum. *Cutremurat de tragica istorie a acestui ținut, rupt din trupul Moldovei în anul 1774 în baza unei abjecte înțelegeri între imperiile vecine*, Corneliu Florea ajunge să se identifice cu soarta Bucovinei și în cele din urmă, după cum mărturisește, să-i pară rău că nu este el însuși bucovinean.

De aceea, pentru a-i consemna cât mai bine cronică, citește mai întâi tot ce s-a scris până la dânsul despre Bucovina, despre acest colț de *Moldova*, pentru fiecare pagină scrisă, fiindu-i necesare pentru alte zece pagini citite. Și-aceasta

pentru respectarea adevărului istoric, adevăr pe care-l rostește așa cum a fost, *tranșant și cu sinceritate [...] istoria trebuie știută și povestită semenilor ca o poveste adevărată...*

Departate de țara lui, Corneliu Florea nu și-a uitat rădăcinile, *a rămas român printr-o adevărată vocație*. Ceea ce nu se poate spune despre toți românii din diaspora, aflați la prima, la a doua sau la a câta generație or fi, mulți dintre aceștia nemiidentificându-se cu neamul românesc. Mai mult, parcă le-ar fi rușine că sunt români sau că au descendență românească, și prin tot ceea ce fac, caută să-și ascundă apartenența la acest neam.

Corneliu Florea dedică cronică bucovineană *Risipirea* (apărută la editura Aletheia 2012), primilor români canadieni, mare parte emigrați din Bucovina. Celor care, pentru a reuși să supraviețuiască în preria nord-americană, a trebuit pentru început să-și sape bordeie în pământ și, până să-și încropească gospodăria, au construit mai întâi o biserică, *păstrându-și cu sfințenie ființa națională, entitatea românească*. Dar nu numai lor, ci și românilor bucovineni care mai târziu, au fost deportați în Siberia ori *încarcerați și supuși în Ucraina [...]*.

Canadian prin adopție, Corneliu Florea spune patetic în cronică sa despre Bucovina, că are o *istorie încărcată, ardentă: pe de o parte de cotropire, asuprire și risipire*, iar pe de altă parte, povestea Bucovinei este o *încrâncenare [...] pentru păstrarea și afirmarea ființei românești...*

Consemnând toate acestea cu date istorice și statistici găsite în alte scrieri despre Bucovina, referitoare la încurajarea emigrării masive în Bucovina de către habsburgi, a ucrainenilor și evreilor, autorul deplânge în întreaga scriere, soarta românilor autohtoni. Profund implicat emoțional la fiecare cuvânt pus pe hârtie, Corneliu Florea, rescrie cronică acestui ținut făcând o pertinentă analogie cu invadarea de către europeni a teritoriilor din Lumea Nouă stăpânite în trecut de amerindieni.

Autorul, surprinde magnific în romanul său starea de spirit la nivelul comunităților din Bucovina, ce premerg fenomenului imigrării în Canada, când *multă lume a luat lungul drum al speranțelor*. Emigrare de care s-au ocupat evreii, plățiți regește de către emisari ai coroanei britanice pentru fiecare familie de români pe care reușeau să o convingă să plece peste ocean. Veniți în Bucovina doar cu hainele de pe ei, bucurându-se de proverbiala ospitalitate

românească, ajunseseră în acea perioadă să-i vândă pe români, asemenea șefilor de trib de pe coasta de vest a Africii la încărcarea vapoarelor cu sclavi ce aveau să trudească pe plantații. Tot în Lumea Nouă.

Mai mult, despre evrei, autorul mai arată cât de duplicitari erau în desfășurarea evenimentelor din timpul Primului Război Mondial și celui de-Al Doilea Război Mondial, când Bucovina era pe rând cucerită de ruși și mai apoi eliberată de austrieci, de armata română și ocupată iarăși de ruși, trecând repede de partea puterii de ocupație, pentru că, vezi Doamne, au fost victimele celorlalți: *...i-au așteptat pentru că aveau promisiunea că tovarășul Stalin le va face o republică socialistă sovietică evreiască între Prut și Bug [...] din acest motiv când a intrat armata roșie în Bucovina, și-au arătat cealaltă față, belicoasă, disprețuitoare și agresivă față de armata română în retragere.*

Să plece sau să nu plece? Această dilemă o trăiau bucovinenii ce începuseră să nu mai creadă poveștile jidovilor despre Țara Făgăduinței. Primii români ajunși acolo reușiseră să trimită scrisori, din care rezulta că da, se dădea pământ în împărăția englezească [...] câte 40 de fălci în pustietate, însă le era greu pentru că nu aveau și vite cu care să lucreze pământul, iar acolo era *pustiu și frig* cum se auzea că ar mai fi în Siberia rusească. Și că mulți, poate, s-ar fi întors, dar le era și mai grea revenirea acasă.

Cum să-ți dea pământ degeaba? se tot întrebau bucovinenii, când ei știau că pentru a avea pământ sau pământ mai mult, trebuie muncești și să-l cumperi! Pentru ca tot ei să-și răspundă: la fel cum se dă pământ și în împărăția austriacă coloniștilor ce doreau să se stabilească în Bucovina, pentru a crea acel mozaic etnic dorit de habsburgi venit a-i subjugă mai bine pe români. Mai mult și mai mult însă, românii plecau pentru că... *Bucovina noastră s-a umplut de străini[...] lumea se schimbă și se amestecă, acum mai mult ca niciodată. Românii [...] cu lacrimi în ochi și rugăciuni în minte, de la geamurile trenurilor și printre stâlpii de telegraf de-a lungul drumului de fier, priveau cum le rămâne în urmă Bucovina.* Dar toate acestea nu le întrecea bucuria de a fi ajuns vii pe pământul canadian, la capătul lumii, și bucuria de a se reîntâlni cu ceilalți români ajunși mai devreme acolo, unde aveau să înceapă temerara lor muncă de pionierat.

Romanul „Risipirea” [...] această reînviere literară a destinului Bucovinei, reconstituie prin documentarea asiduă a autorului, o realitate așa cum a fost, respectând adevărul istoric și informațiile concrete găsite în analele istoriografice, căpătând astfel valoarea unei cărți de referință. Consemnarea întocmai a succesiunii evenimentelor, a numelor și

prenumelor reale ale personajelor îi conferă scrierii valoarea de excelență cronică a unor evenimente istorice autentice.

Cartea este asemenea unui letopiseteș, care începe la 1774, când Țara de Sus a Moldovei a fost tocmită de cele trei imperii. *Am dorit să scriu despre bucovineni o conică cuprinzătoare, cât mai cuprinzătoare[...] găsim în auctorial, și relatări absolut impresionante mai departe în volumul lui Corneliu Florea, despre colțul acesta de Moldova, învederând viața și felul de a fi al bucovinenilor, tăcuți și aspri, care plâng după ce fetele li se mărită și muncesc mai cu spor după aceea ca să refacă la loc pământurile date zestre, și asta fiindcă pământurile și pădurile erau adevăratele averi: cu cât ai mai mult pământ și pădure, cu atât este mai puternică familia.*

Respectând întru totul adevărul istoric, Corneliu Florea face un recurs la istorie, descriind cu cifre și date exacte contextului istoric, adevăratele împrejurări și cauze pentru care a fost răpită Bucovina. Despre modul cum au procedat la trasarea noilor granițe emisarii Imperiului Habsburgic, trimiși inclusiv pentru testarea stărilor de spirit din rândul moldovenilor ce urmau să intre sub stăpânire austriacă. Descrie ca nimeni altul, martiriul lui Grigore Alexandru al III-lea Ghica voievod, care a plătit cu capul împotrivirea de a nu fi ciuntit teritoriul Moldovei, cum rușii și turcii și-au luat darurile de la habsburgi în negoțul cu pământ românesc, cum au fost corupți inclusiv generali ruși pentru a nu se împotrivi la stabilirea noilor frontiere dintre cele două imperii.

Corneliu Florea descrie mai apoi începuturile administrării riguroase austriece, *corectă și severă cum nu mai văzuse această parte de lume, recensământul, pentru ca austriecii să știe și pe câte impozite pot conta.* Catagrafierea Țării de Sus a Moldovei devenită Bukeland-ul habsburgic avea să reliefeze noilor stăpâni, ponderea familiilor moldovenești în totalul populației Bucovinei, registratorii austrieci consemnând: *limba obștească a țării este limba moldovenească, ce se compune dintr-o latină stricată.* Moldoveni care, până la unirea cu Patria Mamă din 1918, aveau să ajungă minoritari în țara lor.

În spiritul obiectivității ce-l caracterizează, Corneliu Florea prezintă administrarea austriacă din Bucovina cu bune și rele. Saltul economic pe care l-a avut această parte de țară prin aducerea de către ocupanți a unui *val de meseriași* (Imperiul Habsburgic fiind incontestabil mult mai dezvoltat economic și cultural decât cel Otoman), fondarea a peste șaptezeci de noi așezări ș.a. Acestea însă, cu școală și biserică catolică, greco-catolică ori

evangelică, pentru prezervarea identității și confesiunii coloniștilor.

Românilor nu le-a fost interzis ortodoxismul, însă, nici nu au fost lăsați să-și manifeste credința în plenitudinea ei. Cancelaria austriacă, la scurt timp după ce a luat în stăpânire acest ținut, a redus numărul mănăstirilor ortodoxe românești, de la șapte la trei. Mai rău decât atât, Episcopia Rădăuților – cea mai veche din Moldova, a fost scoasă de sub jurisdicția Mitropoliei Iași și transferată jurisdicției Mitropoliei din Karlowitz – Serbia, iar scaunul episcopal i-a fost mutat la Cernăuți, devenit capitala Bucovinei.

O soartă asemănătoare au avut și școlile în limba română. La sosirea austrieșilor, învățământul primar fusese introdus încă de pe vremea lui Grigore Ghica în întreaga Moldovă. Aflăm că funcționau în această parte de țară școli triviale pe lângă parohiile Suceava, Rădăuți, Cernăuți și Câmpulung. Prioritar a fost mai apoi dezvoltarea învățământului în limbile coloniștilor, în principal în limba germană ce s-a dorit, și în mare parte s-a reușit, să devină lingua franca pentru Bucovina, pentru homo bucovinensis, creat cu *tenacitate imperială*, ca ducatul (cum avea

să fie denumit mai târziu) să intre și să rămână în spiritualitatea germană.

Constatăm că cea mai grea perioadă pentru românii bucovineni a fost între anii 1786 – 1848, când Bucovina a fost alipită Galiției, perioadă în care românii, în fața exodului masiv de ruteni, evrei și polonezi au trebuit să facă față unei triple asimilări, în școlile moldovenești, ajungând să predea învățători ruteni și polonezi, iar în administrație, singura limbă vorbită era germana.

Scrisă ca o *spovedanie*, cronica *Risipirea* este o narațiune care capătă substanță încă de la primele rânduri. O pledoarie susținută cu patos și cu acuratețe, care captivează și care ne amintește că Bucovina, *un diamant din stema lui Ștefan cel Mare [...] este Raiul în care ne-a așezat Dumnezeu.*

Drept pentru care, acum, când „naționalismul ucrainean este în erupție [...] cele două jumătăți de Bucovină trebuie să comunice” (A.D.Rachieru)... și să comunice în limba română...

Vasile Aioanei

PERCY BYSSHE SHELLEY, ROMANTICUL PROFETIC ȘI REVOLUȚIONAR

Cândva (asta se întâmplă pe 12 septembrie 2012) am scris articolul *Fantasticul și obsesia irealului*, în care făceam următoarele

afirmații despre romantism: „Din capul locului trebuie să spunem că marii maeștri ai producțiilor artistice ce cultivă fantasticul sunt romanticii. Afirmatia devine neîndoielnică doar dacă se au în vedere următoarele trei elemente complementare:

1) Preocupările de acest gen nu-i caracterizează doar pe romantici, căci creatori precum Dante, Rabelais, Shakespeare, Hieronymus Bosch sau Albrecht Dürer și-au demonstrat din plin enormele lor disponibilități înspre cultivarea magistrală a fabulosului, miraculosului și fantasticului cu mult înainte de afirmarea romantismului. Tot astfel, gustul pentru ireal n-a încetat odată cu dispariția romantismului, probă în acest sens fiind proza fantastică de largă circulație internațională a lui Jorge Luis Borges și Mircea Eliade;

2) Producțiile romantice s-au realizat în cadrul unui program (curent) unitar, care – rulând copios pe cele două coordonate principale: pasiunea și fantezia – a încurajat cultivarea fantasticului, colosalului și dizgrațiosului, a protestului, misterului, aventurii și antiteticului;

3) Romanticii de pretutindeni (Walter Scott, Byron, Shelley, Hoffmann, Edgar Allan Poe, Victor Hugo, Pușkin, Lermontov, Eminescu) au dat maximum de strălucire literaturilor lor naționale, prin noblețea ideilor promovate și prin farmecul fără egal al verbului utilizat drept vehicul pentru concepția lor artistică”.

În ceea ce privește romantismul englez, ne informează Margareta Dolinescu în *Istoria literaturii universale*, vol II (Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973), celebra triadă Byron-Shelley-Keats (a doua generație de romantici) a fost precedată de lakiști sau „poetii lacurilor”, asta deoarece „au trăit un timp în regiunea lacurilor din nord-vestul Angliei”. Lakiștii (William Wordsworth, Samuel Taylor Coleridge, Robert Southey) „s-au

afirmat în literatură după izbucnirea revoluției franceze, pe care în tinerețe au salutat-o cu entuziasm, pentru idealurile ei de justiție socială” (M. Dolinescu), pentru ca pe măsură ce înaintau în vârstă „să se situeze pe poziții tot mai conservatoare”, lucru pe care curajosul Shelley nu ezită să i-l reproșeze primului în scurta poezie *Lui Wordsworth* din anul 1816 („Cântai pe-atunci, în demnă sărăcie, / Despre-adevăr și libertate. Iată, / Trădându-le, îmi lași mâhnirea vie / C-ai încetat să fii ce-ai fost odată.”), chiar dacă acesta era un nume consacrat încă din 1798, an în care, în colaborare cu Coleridge, publică volumul *Balade lirice* (lui îi aparțin 19 din cele 23 de balade ale culegerii).

Cine a fost Shelley și care-i sunt înfăptuirile în scurta, dar remarcabila sa viață (se naște pe 4 august 1792 „într-o familie de nobili rurali din comitatul Sussex”, moare pe data de 8 iulie 1822, „când o furtună îi răstoarnă firava ambarcațiune în golful Spezzia”), ne spune Petre Solomon în *Cuvânt înainte* la opusculul *Poeme* (Editura Tineretului, 1957, colecția *Cele mai frumoase poezii*), prefațatorul-traducător înștiințându-i pe cititori ba că ultimii patru ani de viață, petrecuți de poet în Italia, „au fost rodnici pentru opera lui poetică”, ba că acesta „își depășește contemporanii, anticipând profetic și vestind viitorul”, ba că „spre deosebire de Byron, care neagă, fără să afirme ceva, Shelley este un poet-profet, însuflețit de un ideal puternic, deși nebulos uneori”, ba că „vocea lui e lipsită uneori de bărbăție, după cum și anumite idei ale sale pot părea naive, lipsite de maturitate”, neîmplinire explicabilă și justificabilă prin scurtimea vieții poetului.

În paranteză fie spus, cu câteva fericite excepții (Walter Scott, Heinrich Heine, Nikolaus Lenau, Adam Mickiewicz, Alphonse de Lamartine, Victor Hugo, Alessandro Manzoni), cam toți marii poeți romantici au murit la 40 de ani sau sub această vârstă: Byron la 36 de ani, Shelley la 29, John Keats la 26, Edgar Allan Poe la 40, Eminescu la 39, Pușkin la 38, Lermontov la 27, Giacomo Leopardi la 39, Sándor Petöfi la 26, Hristo Botev la 28 de ani.

Vasăzică, născut într-o familie de nobili rurali, care „îi pregătise toate condițiile unui «viitor de aur»: un nume respectat, un titlu de noblețe și mai cu seamă o avere frumoasă” (P. Solomon), Shelley se dovedește un răzvrătit încă din perioada adolescenței, refuzând să devină „un gentilom respectabil”: eliminat din Universitatea Oxford pentru broșurica antireligioasă *Necesitatea ateismului*, tipărită pe cont propriu, „tânărul student s-a văzut azvârlit la marginea societății, pe care cutezase s-o înfrunte” (P. Solomon).

Însă, deși lipsit de mijloace materiale (nu și de cele moral-spirituale), el nu se dă bătut, ci – de unul singur – pornește „un război necruțător cu lumea din jurul său”. Pentru început, pătruns de ideile iluminismului, propagate în Anglia îndeosebi de filosoful William Godwin, el arde de nerăbdare să le pună în practică. Dar nu mai înainte de-a azvârli „o nouă sfidare familiei” prin căsătoria cu Harriet Westbrook, fata unui cârciumar din Londra. Apoi, la începutul anului 1812 pleacă în Irlanda, țară transformată într-o sârmană colonie engleză, se stabilește la Dublin și, vreme de câteva săptămâni, desfășoară „o intensă activitate propagandistică în sprijinul mișcării de eliberare a poporului irlandez” (P. Solomon).

După revenirea în Anglia, poetul îl cunoaște pe W. Godwin, cu care corespundea de ceva timp și care-l decepționează cu excesiva sa prudență de vârstnic. Pe urmă, în casa acestuia o cunoaște pe Mary, fiica-i din prima căsătorie cu luptătoarea feministă Mary Wollstonecraft, și dragostea ce ia naștere între ei, îl determină pe Shelley să se despartă de Harriet, cu care de altminteri nu se înțelegea de mai multă vreme.

Dar cu toate că poetul a avut întotdeauna față de prima soție o comportare sinceră și corectă, noua stare de lucruri, serios înrăutățită de sinuciderea Harreței în anul 1816, i-a îndemnat pe dușmanii săi nu numai să-l calomnieze, ci chiar să deschidă un proces, prin care să-l discrediteze în fața opiniei publice și „să-l lipsească de dreptul de a-și crește copiii din prima căsătorie” (P. Solomon).

Întrucât Byron, pe care Percy și Mary îl cunoscuseră la Geneva în 1818, fusese nevoit să se expatrieze în urma unui scandal asemănător, Shelley îi urmează exemplul și – ne spune prefațatorul – „în primăvara anului 1818, părăsește pentru totdeauna Anglia”, stabilindu-se până la moarte în Italia, „paradisul exilaților” cum o dezmiardă el într-un poem.

Cât despre trăsăturile specifice acestui incontestabil geniu, iată cât de concis și elegant ni le înfățișează Petre Solomon: „Pasiunea pentru libertate, pentru frumusețe și pentru dragoste trece ca un fir roșu prin biografia și prin opera poetului”.

Revenind după acest expozeu la opusculul *Poeme*, mărturisesc că, de când soarta mi l-a dăruit și l-am citit de mai multe ori, toate producțiile poetice ale acestui foarte inspirat luptător mi-au plăcut. Dar în mod deosebit m-au încântat, chiar m-au marcat până la memorarea lor, două dintre ele: *E veșnică pe lume doar schimbarea* (poem așezat în fruntea opusculului) și *Ciocârliei* (*Odă unei ciocârlii*

în alte traduceri), despre care Margareta Dolinescu susține că reprezintă un simbol poetic: „pasărea, stăpână pe imensitatea azurului, este întruchiparea unui spirit care cântă fericirile profunde ale vieții la care a ajuns descifrând «secretul adevărului» și tocmai în aceasta stă splendoarea cântului ei”. Da, căci „Forma supremă de poezie va fi deci cântul, țâșnit din intuiția adevărului!” Și când te gândești că această bijuterie lirică a fost concepută la doar 28 de ani...

Ambele poeme merită să fie citate în întregime pentru desfătarea sufletelor cu farmecul, profunzimea și inegalabila lor fluentă. Dar articolul de față își propune o rezonabilă aplecare asupra liricii lui Shelley, nicidecum o analiză în detaliu a întregii sale opere, care, pe lângă poezie, mai cuprinde tragedia *Cenci*, inspirată din atmosfera încărcată de pasiunea Renașterii italiene (cu eroi scelerati sau sublimi), precum și marele poem dramatic *Prometeu descătușat* (1818-1819), cu iremediabilul conflict dintre urgisit și tiran.

Ăsta-i motivul pentru care mă voi limita la ultima strofă a primului poem (celelalte două nu sunt cu nimic mai prejos): „Oricâtă bucurie sau dureri /Ne-așteaptă, - fără capăt e cărarea. /Și mâine pentru om nu-i ce-a fost ieri. /E veșnică pe lume doar schimbarea”.

Iar din cele 21 de strofe ale *Ciocârliei*, voi reda doar două, luate nu chiar la întâmplare: „Duh sau zburătoare, /Gândul ți-l arată! /Nu știi vreo cântare /Mai divin cântată - /Cum n-au fost iubirea, vinul - niciodată!”; „Chiar în somn, sau trează, /Despre moarte știi /Ce nici nu visează /Omul. Din țării /Cu șuvoi de triluri, de aceea vii”.

Concepția literară a lui Shelley, ne spune Romul Munteanu în *Literatura universală* (manual pentru anii III-IV uman, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1976), „se definește în *Apărarea poeziei*, unde, în maniera specifică romanticilor cu privirile îndreptate spre viitor, vede în poet un adevărat profet, vestitor de mari prefaceri, făuritor de legi și idealuri sociale și naționale”.

În final, iată câteva elocvente ilustrări despre pasiunea lui Shelley pentru libertate, dragoste și frumusețe, care caracterizează atât poezia sa de mici dimensiuni (*Cântec pentru fiii Angliei*, *Libertate*, *Amor aeternus*, *Stihuri scrise în deznădejde*, lângă *Neapole* etc.), cât și poemele alegorice de mari proporții (*Mascarada anarhiei*, *Crăiasa Mab*):

a) În *Cântec pentru fiii Angliei*, de pildă, tonalitatea libertară este generată de versul „scurt, sacadat, asemenea unui dialog direct al poetului cu muncitorimea oprimată” (R. Munteanu) („Voi,

englezi, de ce arați /Pentru domnii îmbjuibați? /De ce țeseți cu migală /Despotului strai de gală?”), în amplul poem *Mascarada anarhiei* este dezvăluită mulțimii asuprite „eficacitatea forței sale” (R. Munteanu), îndeosebi prin repetarea la sfârșit a strofei de la mijlocul poemului („Vă treziți ca niște lei, /De ne-nfrânt veți fi, ca ei. /Sfârâmați cătușa grea /Ce în somn vă-nțepene - /Sunteți mulți - ei sunt câțiva!”), iar finalul micului poem *Libertate* constituie o inspirată viziune filosofică („Tirani și sclavii par umbre în ceață /Când crește în zare a ta dimineață.”);

b) Pasiunea poetului pentru dragoste se învederează atât în scurta și densa poezie *Amor aeternus* („Averea și puterea se topesc /În valurile vieții schimbătoare, - /Odată și odată se sfârșesc. /Doar dragostea, doar ea-i nemuritoare /Și-n trece-orice tezaur omenesc /Din câte-au fost sau vor mai fi sub soare.”), cât și în jucăușa delicatețe a versurilor din *Filozofia dragostei* (Nu-i nimic stingher în Fire, /Toate tind să se îmbine /Într-o tainică iubire - /De ce nu și eu cu tine?”);

c) Nestăvilita pasiune a poetului pentru frumusețe ne este copios comunicată de ciclul *Lauda frumuseții intelectuale* („Unde te-ai dus, o, duh al Frumuseții, /Care cu mândrele-ți culori sfințești /Oricare gând și chipuri omenești?”), de cel intitulat *Mont Blanc - Versuri scrise în valea Chamonix* („Tu vale-a Arvei - neagră și adâncă - /Hâu cu atâtea glasuri și culori, /Deasupra ta, ca umbrele, trec nori. /Iar razele-ți vădesc pereți de stâncă.”) și, desigur, de *Stihuri scrise în deznădejde*, lângă *Neapole* („Senin e cerul; și e cald, - /Dansează valurile-n soare, /Munți albi și-ostroave de smarald /Se-ncing în purpuri sclipitoare”).

Incluzând, printre altele (opusculul cuprinde 29 de poeme), elogiul adus de Shelley lordului George Gordon Byron în *Lui Byron* („De nu te-aș prețui îndeajuns, /Mi-ar stinge pizma orice desfătare...”) și captivanta prezentare a timpului din lapidarul poem *Timpul* („O, Marea-a Timpului, a cărei sare /E zațul lacrimilor omenești!”), opusculul se încheie cu încifratul *Epitaf* („Sunt doi prieteni de nedespărțit, /Tot împreună au lunecat și-n moarte. /O inimă-au avut cât au trăit. /Rămână tot astfel și mai departe.”), probabil o invitație la omeneasca dragoste jertfă, mai sigur un emoționant îndemn adresat tuturor semenilor de-a nu trăda idealurile umane în general, pe cele poetice în special, așa cum au procedat mulți dintre contemporanii lui.

George Petrovai

Interviu realizat cu publicistul, poetul, traducătorul, editorul, artistul plastic Adrian Grauenfels din Israel, unul dintre „ultimii trei mohicani cu pantaloni ai limbii române”

Valentina Teclici: V-ați născut în București, la doar un an și jumătate de la încheierea celui de-al doilea război mondial. Descrieți-ne copilăria d-voastră în capitala României, care în acei ani încă suferea de pe urma devastărilor cauzate de bombardamentele Aliatilor și ale Germaniei naziste la sfârșitul războiului.

Adrian Grauenfels: Copilăria mea a fost foarte standard. Am mers la grădiniță, la școala primară. Apoi la Liceul Lazăr din București. Era greu după război, dar un copil nu poate aprecia viața sa pentru că nu are cu ce să o compare. Nu știe alta. Bucureștiul pe care mi-l amintesc era încă plin cu căruțe cu cai, lăptari, magazine care vindeau blocuri de gheață. Noi, puștii, mergeam să umplem sifoanele sau să cumpăram pâine. Locuiam într-un bloc vechi lângă parcul Cișmigiu, acolo mă jucam și hrăneam porumbeii iar, iarna, dacă lacul îngheța, mă bucuram că pot patina. Vara, părinții mă trimiteau în tabere la Marea Neagră. Acolo mă simțeam străin și mă țineam deoparte. Eram timid.

Valentina Teclici: Ce amintiri deosebite aveți din perioada adolescenței?

Adrian Grauenfels: Amintiri frumoase. La Liceul Lazăr am avut colegi și prieteni. Ne țineam de șotii, dar și învățam de zor. Majoritatea profesorilor erau harnici și predau cu abnegație. Cu doi-trei colegi am rămas în legătură până în prezent. Mai erau și excursii la munte, mers la teatru sau operă, lecturi, cinema cât încap. Lumea părea apetisantă. Și mai erau petrecerile de dans cu fete, goana după muzică bună, descoperisem jazzul și muzica clasică pe care le consumam cu sete.

Valentina Teclici: Din nota biografică *About Adrian Grauenfels* publicată pe Internet, am aflat că în 1970 ați obținut un master în inginerie de la Institutul de Construcții din București. Ce v-a inspirat să alegeți acest domeniu?

Adrian Grauenfels: Părinții mei m-au împins la studii. Ca evreu, în anii de după război, nu te puteai descurca fără o meserie serioasă. Pentru cei ca mine existau doar trei variante – doctor, arhitect, inginer. Am ales ingineria pentru că de mic eram atras de electricitate, radio, magnetism etc. Am făcut un an de Politehnică, dar am ratat examenul de chimie anorganică, era o materie complicată care nu mă atrăgea deloc. Cum știam bine matematică, am încercat

la construcții unde nu se cerea chimie. Evrika... Am intrat și terminat după 4 ani și jumătate.

Valentina Teclici: Cum a fost viața de student?

Adrian Grauenfels: Interesantă. Aveam colegi de grupă civilizați, muncitori, unii foarte ambițioși. Umpleam caiete cu notițe, desene și formule. Adoram desenul tehnic, laboratoarele de electricitate, măsurători etc. Într-o vacanță de vară am lucrat pentru o lună la un institut de cercetări hidrotehnice.

Valentina Teclici: După absolvirea studiilor, ce meserie ați practicat în România?

Adrian Grauenfels: Am terminat al 26-lea pe promoția 70. Am cerut de lucru în București la un Institut de proiectări la secția de electrice. Sincer? Nu se prea muncea. Ritmul era lent, comod, se discuta liber la un pahar de vin cu fursecuri. Nu era nimic interesant sau spectaculos. Mă întrebam pentru ce am învățat atât de multă teorie. Mai târziu mi-a folosit. Knowledge is power.

Valentina Teclici: La vârsta de 24 de ani, și la doar doi ani de la terminarea studiilor, ați emigrat în Israel. Erați un tânăr adult cu o fundație de crezuri, idealuri și valori deja formată. Care au fost valorile și crezurile pe care le-ați luat cu d-voastră să vă călăuzească în noua viață pe care o construiți și o consolidați în Israel de o jumătate de secol?

Adrian Grauenfels: Eu și familia am așteptat 20 de ani plecarea. Tata lucra la un serviciu considerat „delicat” și a fost concediat imediat. Dar nici nu ne-au aprobat emigrarea. Am plecat frustrat pentru că nu mi se permitea să călătoresc niciunde, telefonul era supravegheat și îmi păzeam gura... Un vecin care prin anii 60 asculta radio Europa Liberă, dispăruse fără urmă, probabil denunțat de vecini.

Valentina Teclici: Dacă ați lăsat în urmă „bagaje” care nu-și meritau existența în noua viață, enumerați, vă rog, câteva exemple.

Adrian Grauenfels: Ca emigrant nu puteam lua decât 70 de kg de persoană. Am plecat cu părinții și cu o ladă mare cu haine, ustensile de bucătărie, amintiri de familie, un tablou sau două. Cărți nu, pentru că ne-a fost refuzat tot pachetul de cărți și dicționare.

Motivul? Vameșul a găsit o carte de poezii semnate de Mihail Eminescu din anul 1944. Nu se permiteau cărți de dinainte de 1948. Mi s-a părut un absurd luat din Kafka. Am lăsat în urmă prietenii și rudele. Nu eram atașat de obiecte.

Valentina Teclici: Se spune că prietenii adevărați și durabile sunt cele începute în copilărie și tinerețe. Dacă acest principiu se aplică la d-voastră, vorbiți-ne despre prietenii pe care i-ați avut în România înainte de-a emigra. Mai există unii dintre ei în viața d-voastră?

Adrian Grauenfels: Mai suntem 4-5 în viață, trei colegi de facultate, un amic arhitect, și fata profesorului meu de școală primară, Cezara Mucenic. Sunt în legătură sporadică cu toți.

Valentina Teclici: Cum ați descrie primele capitole ale vieții d-voastră după ce ați emigrat?

Adrian Grauenfels: O perioadă dificilă. Am sosit în vara lui '72. Direct la Ashkelon, oraș antic aflat mai la sud, lângă mare, unde ni s-a oferit mie și părinților o locuință temporară pentru a învăța ebraica și acomodare. Știind bine engleză, franceză și română mă descurcam cu localnicii. Mi-a fost foarte greu cu ebraica scrisă de la dreapta la stânga cu litere ciudate, fără vocale. Gramatica mai simplă cu numai trei timpuri clare: trecut, prezent și viitor. Iată o consolare pentru leneșul care eram.

Valentina Teclici: Când v-ați simțit cu adevărat „acasă”?

Adrian Grauenfels: Nu știu. Am făcut armata, am trecut prin trei războaie serioase, am fost rezervist, am păzit granița, muniții abandonate în Sinai, am fugărit din teritorii tineri arabi care aruncau cu pietre în noi, soldații. Apoi am fost transferat la Aviație unde am îndrumat tineri studenți la electronică în proiecte de diplomă.

În paralel, am construit o familie, doi copii și nu mi-am putut abandona părinții care îmbătrâneau și deveneau dependenți de mine.

Valentina Teclici: În viața profesională desfășurată în Israel, ați purtat doar „pălăria” de inginer în construcții sau ați avut diferite profesii?

Adrian Grauenfels: Sunt o persoană curioasă, avidă de a cerceta. Munca de inginer de electrice devine în circa 3-4 ani rutinieră, repetitivă. În schimb electronica, computerele, programarea și manipularea datelor, optica... se dezvoltă logaritmic. M-am cufundat în studiul electronicii și, în scurt timp, am reușit să proiectez circuite digitale, apoi cartele integrate instalate în PC, circuite de măsurat și controlat temperatura sau procese fizice mai complexe. În paralel, predam electronică și logică binară la o școală de subingineri din orașul Rehovot. Spre sfârșitul carierei mele am mai făcut o nouă

schimbare profesională. Am trecut la o secție de control de calitate unde analizam defecțiuni, statistici, îmbătrânirea circuitelor integrate, longevitatea unui produs legată de viața lui în stoc sau în funcțiune, afectat de ambianță.

Valentina Teclici: Din 1999 ați devenit activ ca poet, scriitor și traducător din și în limba ebraică. De la cine din familie ați moștenit talentul literar? Ați avut un mentor care v-a călăuzit în arta scrisului și a traducerii?

Adrian Grauenfels: Nu am avut mentor și nici studii adiacente scrisului. M-a electrizat netul, programele de comunicare globale, ușurința schimbului de mesaje.

M-am lansat în discuții, am citit poezie și, mai ales, avangardă care ne fusese refuzată de regimul comunist. Cu timpul, am îndrăznit să scriu proză scurtă și poezii total neconvenționale, născute din tupeul începătorilor. Apoi am scris colaje cu amici din lume, le publicam unde se putea, revistele netului apărând cu zecile pe an. Mai trebuie să pomenesc de mama mea, Ketty, care în Israel câștiga un ban traducând reviste ușoare (din franceză) pentru un ziar săptămânal de limbă română. De câteva ori am ajutat-o, dar creativ, schimbând din conținutul poveștilor mult prea siropoase după gustul meu.

Valentina Teclici: Când ați învățat limba ebraică?

Adrian Grauenfels: Cu anii. Nu poți funcționa într-o țară fără să posezi limba ei.

Mai ales că știrile și fluxul permanent de vești vitale te obligă să înțelegi starea lucrurilor. Ebraica este dificilă și nu este o limbă fonetică. Scriam cu greșeli dar fiind vorba de noțiuni tehnice eram iertat. Iar literatura de specialitate este toată în engleză deci am putut funcționa.

Valentina Teclici: Vorbiți și alte limbi în afară de română și ebraică? Ați tradus în și din alte limbi?

Adrian Grauenfels: Franceza (nu fluid) și engleza. Dar am tradus din ebraică în limba română. Am tradus din marii poeți naționali Shay Agnon și Yehuda Amichai care au poezii senzaționale extrase din sufletul poporului evreu aflat în țara sa.

Valentina Teclici: Dați-ne câteva amănunte despre debutul d-voastră literar.

Adrian Grauenfels: Aveam o amică studentă la Cluj. Exersam cu dânsa primele colaje, de fapt un duel poetic pe net. La un text poetic răspundeam cu altul, și așa mai departe până epuizam subiectul. Nimeni nu știa unde va ajunge povestea la final. Apoi, am dezvoltat metoda la trei, patru și chiar șase mâini. Le publicam pe net, pe ISSUU sau în reviste literare pe net. Așa am cunoscut poeți de valoare din Ro și Diaspora. Primele cărți s-au numit *În vizită la Ussais și Castelul lui Yanle* în care eu și studenta din Cluj polemizam destul de aberant pe teme filozofice. A urmat colaborarea *Zen*

Absolut cu poeta Cristina Ștefan din Bacău. Au urmat nenumărate cărți de artă, eseuri, traduceri. Am pierdut șirul și nu întrețin vreo listă cronologică. Acum cinci ani am înființat **Editura SAGA** care a realizat zeci de cărți pentru conașionalii mei dar și pentru autori din România, Germania, Australia, Canada, etc.

Valentina Teclici: Una dintre legăturile păstrate cu România este prin intermediul scrisului. Lista articolelor scrise în limba română este impresionantă ca tematică și număr. Care sunt preocupările și pasiunile care generează subiectele articolelor.

Adrian Grauenfels: Păi... am tone de subiecte care mă interesează. Iudaism, arheologie, istorie, SF, Dadaism, arte plastice, astronomie, muzică... Multe își găsesc locul în revistele *E..zine* pe care le-am produs - Secolul XXI, Nautilus, Alchemia și acum Jurnal Israelian.

Valentina Teclici: Din diferite surse on-line am găsit titluri ale volumele pe care le-ați publicat. Menționez: *The Yanle Castle – poetry and prose*, *Visiting Ussais – poetry*, *The Hotel Aglaya – urban poetry*, *The Anthology of Collage 2011*, *La Strada* (recent poetry), *The Winter that was missing*, *Café Atara*, *Declinul Elitelor*, *Război cu femeile*, *Gânduri despre muzică*...Care dintre aceste volume vă sunt cele mai apropiate de suflet și din ce motive?

Adrian Grauenfels: Ultima mea carte serioasă – **Gânduri despre muzică**, scrisă în tandem cu dr. Sofia Gelman Kiss, o bună prietenă muzicolog. Am sesizat lipsa unui material despre muzică scris în Israel în limba română. Cu ajutorul Sofiei am realizat o trecere în revistă a 3000 de ani de muzică. Instrumente, istoria muzicii, compozitori, modernismul... instrumentiști și dirijori de seamă își găsesc locul în acest volum la care am lucrat peste 28 de luni.

Valentina Teclici: Ce ne puteți spune despre Adrian Grauenfels artistul plastic?

Adrian Grauenfels: Asta e altă bucurie. Începe din București când eram student. O bună prietenă, studentă la arte plastice, mi-a făcut cadou câteva culori (ulei), pensule și noțiuni elementare de preparare a pânzei (gessu). Nu luasem lecții de desen deci m-am rezumat la a copia cu destul succes picturi din cărțile de artă. Paul Klee, Modigliani, Picasso, Vuillard. În Israel am renunțat la pictură, aveam copii, job, armată și existențialismul permanent al vieții zbuciumate de aici.

Dar asta până la pensie în 2013. Au urmat doi ani de "dezmaț plastic". Am umplut casa cu tablouri și instalații.

Valentina Teclici: Sunteți inițiatorul și redactorul șef al publicației *Jurnalul Israelian*, despre care am citit că: „dorește să devină stindardul presei comunității imigranților români din Israel. Este un ziar de calitate,

obiectiv, informat, divers, având colaboratori de prestigiu. Ziarul promovează respectul dintre oameni, prietenia, relațiile pozitive, cultura, arta și iudaismul.” Obiective pe care ziarul, care a ajuns la numărul 81, le-a atins cu multă muncă, dedicație și comunicare în special din partea redactorului șef. Provocări și succese! Ce ne puteți spune despre ele?

Adrian Grauenfels: Nu a fost simplu de loc. Jurnalul a rezultat direct de la pandemia Corona care a anulat peste noapte ziarele tipărite la care colaboram. S-a creat un vacuum enorm pentru cititorii de limbă română, în general oameni în vârstă care nu posedă suficient limba ebraică. Mi-am zis că e nevoie de un ziar electronic, comod de citit acasă, sau pe telefon. Am demarat cu ajutorul unei tinere graficiene din București care a realizat primele 20 de numere săptămânale. Ca să fie accesibil 24/7 am dezvoltat și editat o platformă dedicată Jurnalului și autorilor independenți care se vor citiți. Materialul era bazat pe știri, eseuri despre artă, traduceri, fotografii, umor etc. După Corona am trecut la apariții lunare.

Valentina Teclici: Ați înființat editura Saga, în urmă cu cinci ani. Ce înseamnă această editură pentru cultura românească, ebraică și universală?

Adrian Grauenfels: Încă o editură cu puțini cititori. Trăim un declin mondial al mediei tipărite. Lumea devine mai ignorantă iar consumatorii de azi majoritatea tineri trăiesc efectiv în smartphone-ul lor. Acest fenomen este comun și României sau Diasporei. Librăriile se închid ca să se transforme în cafenele. În care clienții stau cufundați în telefonul lor, noua icoană a mileniului III. Trebuie să-l citez pe Armand Assante: “Am ajuns să absorbim cultura cu o viteză uluitoare, ceea ce înseamnă că noi, de-adevăratelea... nu absorbim cultură. Asimilăm frânturi de idei sau de informații legate de lucruri pe care diverși oameni le-au făcut, creat sau le-au stăpânit, dar nu ne concentrăm, trăim timpuri în care nu ne concentrăm asupra culturii. Dacă stăm să ne gândim uitându-ne îndărăt la cultura, arta sau muzica secolelor 19 și 20, acelea erau culturi concentrate, dezvoltate în forme extrem de complexe și de rafinate. Noi nu mai suntem capabili să percepem asta. Pe de-o parte avem un avantaj și acesta este reprezentat de accesibilitate, de accesul la cultură, dar pe de altă parte avem un handicap, cel al faptului că nu o asimilăm în totalitate și consumăm doar frânturi din aceasta, din ce-a reprezentat pentru noi arta, ce-a reprezentat muzica sau din ce-ar trebui să fie cu-adevărat arta valoroasă”.

Valentina Teclici: Ce se întâmplă cu cărțile publicate la Editura Saga? Cum ajung la cititori?

Adrian Grauenfels: Am folosit un timp situl Amazon.com. Eram mulțumit că pot fi accesat de un public larg, internațional. Din păcate, în septembrie

2019 firma Amazon a sistat brutal publicarea de materiale în limba română. Probabil, nu puteau câștiga suficient din piața de carte în declin. Am trecut la tiraje reduse realizate aici în Israel sau la firma PIM din Iași. Multe lansări le-am realizat prin bunăvoința ICR-ului din Tel Aviv. De la o întâlnire la alta numărăm mai puțini participanți. Suntem o specie pe cale de dispariție. Așa că am scos o broșură cu poezii numită **Ultimii trei mohicani ai limbii române (cu pantaloni)**. Iată aici cuvântul înainte:

Editând timp de ani cărți și reviste culturale în Israel am constatat un fenomen supărător. Cu timpul, scriitorii de limbă română se împuținează și dispar în ceața zilelor. Și noi, dar și cititorii unei frumoase limbi materne ne retragem treptat într-o definitivă uitare. Așa se face, că am ajuns la numai trei poeți în viață, creativi cât încap (eu ne numesc ultimii mohicani cu pantaloni) activi pe teritoriul țării sfinte. Este deci momentul să ridicăm un steag SOS și să chemăm și alți domni (cei inspirați de muze) la duelul cuvintelor bine potrivite. Această broșură invită la lectură și la reverie. Este nevoie de poezie? De arte? Nimic nu întrece revelația estetică a unei lecturi de suflet construită din vorbele gândite de un Dumnezeu bătrân dar atent și probabil trist pentru ce vede... AG-2022

Și o poezie din această broșură:

Ciobul unei farfurii

Ramura memoriei tremură
sub greutatea unui fluture
dacă spargi o ceașcă de porțelan
nu e așa
că vei potrivi cioburile de parcă
s-ar lipi de la sine?
Ar putea fi atât de simplă, scamatoria
și apoi răspunsul, de fapt ireversibilul
ce nu ne lasă să sperăm și
de aceia mulți
consultă zodiacul lumii care ne înconjoară
la fel cu propria decădere
a omului care oricât ar înlocui numele lucrurilor
cu alte nume
continuă să le piardă
în somnul meu, visez femeia
care mă va visa mai mult
de amintirea unei farfurii sparte
în căderea ei spre umbra
pe care a avut-o înainte... AG

Valentina Teclici: Ce alte proiecte ați inițiat recent?

Adrian Grauenfels: O antologie a artelor plastice 2000-2023. Se află acum sub tipar. Am invitat artiști plastici din Israel, desenatori și graficieni la realizarea unei priviri de ansamblu asupra artelor la început de mileniu III. Rezultatul? Un album de artă care dezvăluie

atât stiluri, tehnici, subiectele actuale cât și acel *State of the Art* care demonstrează evoluția mediei vizuale în anii erei informaționale.

Valentina Teclici: Ce proiect/proiecte aveți la orizont?

Adrian Grauenfels: Mă interesează evoluția programelor grafice Inteligența Artificială (Artificial Intelligence - AI). Mai ales cele care produc imagini la cerere, pentru un text propus de client. Rezultatele sunt imediate și spectaculoase. Irepetabile, pentru că programul folosit (stable diffusion) pleacă de la noise (haos vizual) din care extrage pixeli până când se apropie de tema dată. Folosesc aceste rezultate la coperti de carte, ilustrații, concursuri Ekphrasis, vezi de ex: https://www.jurnal-israelian.com/_files/ugd/62b9aa_46b328bb3ccb400ab0aa9785622f5475.pdf

(Un recent experiment în care poeții scriu poezii care descriu o opera de artă generată AI). Inteligența Artificială ne va modifica viața și probabil oamenii vor pierde controlul depinzând în mare măsură de programele AI care devin din ce în ce mai complexe și mai performante. Un exemplu clar îl avem cu programele de navigare GPS, Waze sau Google-maps care te duc unde dorești. Hărțile tradiționale au dispărut și nu se mai pot procura. Ne lăsăm în seama programului care ia decizii, iar noi le urmăm într-un mod automat care ni se pare firesc.

Dar să nu refuzăm progresul. Eu folosesc intens programe AI de traducere automată care reușesc 90-95% să redea perfect originalul transpus în altă limbă.

Și mai există programe care extrag banda audio a unui clip video (de exemplu o conferință) și o livrează în format doc. sau word.ms). Sau programul <https://www.speechtexter.com/> care transformă vorbirea coerentă direct în text pe ecranul computerului. Sunt instrumente remarcabile pentru munca editorului sau a scriitorului. Cu ajutorul lor am realizat cred, 18 volume de poezie afro americană și asiatică tradusă în limba noastră maternă. Majoritatea sunt în format Ebook și accesibile gratuit doritorilor. (<https://saundersassoc.academia.edu/AdrianGrauenfels>)

Valentina Teclici: Vă mulțumesc, domnule Adrian Grauenfels pentru inițiativele, creativitatea, energia și timpul investit pentru a servi scriitorii și cititorii de limbă română și ebraică din Israel, România, Canada, Australia și din alte colțuri ale lumii, cât și pentru timpul acordat acestui interviu. Inspirație și mult succes în continuare!

A consemnat

Valentina Teclici

Noua Zeelandă, august 2023

VESPASIANO DA BISTICCI – 525

Se zice (și pe drept cuvânt) că cele mai fantastice povești se pot plâsmui pe malul unei ape, în așteptarea peștișorului de aur.

Și de ce n-am crede în fantasmе, atâta timp cât scriitorul canadian Ross King ne demonstrează că „undița” sa a mângâiat întunecatele arhive ale lumii, care l-au inspirat, plâsmuind povești nemuritoare, aflate la granița dintre real și imaginar. Așa s-a născut **LIBRARUL DIN FLORENȚA. Vespasiano Da Bisticci și manuscrisele care au iluminat Renașterea** (Nemira, 2022, 499 p.), masivul volum tradus în românește de către Iulian Bocai.

Ei bine, îndrăgostit de istorie – în general, de Renașterea italiană – în mod special, Ross King se va lăsa atras ca un magnet de cetatea Florenței cea alintată de apele râului Arno. Prin cercetarea manuscriselor sau a pergamentelor străvechi, el ne va dezvălui taine demne de toată încrederea.

Și iată-l reînviind orașul medieval, cu al său ctitor, Lorenzo de Medici „Magnificul”, tronând în al său Palazzo Vecchio, celebră signorie, ce datează, în prima sa formă, din secolul al XIV-lea.

Și ce invitație generoasă! Într-o plimbare pe străzile orașului Florența (pavate încă de pe la 1339), iată-ne pășind pe una dintre ele (cea mai frecventată, încă de la 1430), renumită pentru multele ei ateliere meșteșugărești, și numită **Via dei Librai**, după numeroasele prăvălii ale vânzătorilor de carte și ale papetarilor. O străduță îngustă, unde ființau opt **cartolai** (papetării).

În plin secol al XV-lea, „producția de carte era o meserie în care florentinii excelau”. Și la acestea să mai adăugăm un detaliu. În 1420, printre posesiunile unui boiangiu florentin se găseau creații semnate de Dante, Cecco d'Ascoli sau Ovidiu, toate scrise în dialect toscan, „lingua Fiorentina”.

În vremea aceea era obiceiul ca „cele mai luminate minți” din Florența să se adune în apropierea palatului prim-magistratului, foarte aproape de atelierul lui Michele Guarducci, patronul, să discute filosofie și literatură.

Și, iată-ne în anul de grație 1433!

Un an de răscruce în viața unui copil, născut într-un „sătuc de pe versantul unui deal stâncos, aflat la 15 km depărtare de Florența”. Acesta provenea dintr-o familie modestă, patru băieți și două fete. Rămas orfan de tată (la vârsta de patru ani), copilul de doar 11 ani e conștient că studiile sale se vor finaliza după absolvirea claselor primare. Învățase alfabetul și știa să citească în dialectul toscan. Dar cum mama sa văduvă, împovărată cu datorii și cu alți copii mici, avea nevoie de ajutor, pleacă la Florența să caute de lucru.

Acum se naște povestea care are în prim-plan un copilandru de 11 ani, cu nume „imperial”, **Vespasiano da Bisticci**, pe care patronul Michele Guarducci îl angajează ca „asistent”.

Micuțul era foc de isteț, prietenos, dornic să facă pe placul stăpânului, să afle și să știe cât mai multe și, mai presus de orice, să învețe meserie. Și va deprinde destul de repede meșteșugul „legătoriei de cărți”.

La scurt timp, patronul realizează că tânărul angajat avea „personalitate fermecătoare” și că învață totul din mers. Cu pasiune și devotament. Era deschis la nou și fascinat de discursul înțelepților care ofereau cursuri publice în fața a sute de oameni. Renașterea fiorentină era în ascensiune.

Cu firea lui deschisă și altruistă, la maturitate, stăpân pe sine, Vespasiano da Bisticci va cunoaște și va colabora, fructuos, cu multe personalități ale vremii, precum: Cardinalul Cesarini (1398-1444), arhitectul Filippo Brunelleschi (1398-1444), umaniștii Niccolo de Niccoli (1364-1437), Leonardo Bruni (1370-1444) și Poggio Bracciolini (1380-1459), numit și „vânătorul de manuscrise” și mulți alții, cărora, prin copierea de manuscrise celebre, le-a înzestrat bibliotecile.

Prietenia lui Cosimo de Medici (1389-1464), supranumit „Părintele Patriei”, primul membru al dinastiei Medici care a condus *de facto* Florența, timp de trei decenii, va fi fructuoasă.

Munca în atelier era grea, însă Vespasiano da Bisticci o face cu multă dăruire. Colaborarea cu mari spirite ale culturii fiorentine, îl învață multe, perfecționându-se. De aceea, nu este greșit să afirmăm că a fost un autodidact, dar unul de excepție, iar la maturitate va deveni o

figură emblematică a timpului său.

La vremea respectivă se copiau manuscrise pe scoartă de copac, pe piele (cea de vițel fiind ce mai fină) sau pe pergament. De exemplu, pentru transcrierea **Bibliei** se foloseau peste 200 de piei de animale, o „întreagă turmă de oi și capre”.

Instructiv este pentru noi să aflăm modul cum transformau meșterii o piele de animal, pentru a deveni aptă transcrierii unui manuscris. Cerneala și pana de găscă (instrumentul de scris) erau procurate de la un **cartolaio** – sau de la una din mănăstirile florentine. Se foloseau două călimări: una cu cerneală neagră și una cu cerneală roșie. „Trei degete țin penița, doi ochi văd cuvintele, o limbă le rostește și tot corpul trudește!”

Scribul avea o mare responsabilitate (mai ales, după „noua reformă ortografică”), de a nu răni pielea sau pergamentul, sau pentru a evita reproșurile, precum acelea ale lui Petrarca, supărat că micile caractere înscrise pe pagină „oboseau ochii și creierul”.

Concentrarea era maximă. De aceea, la sfârșitul textului, se putea citi pe câte o carte-manuscris, vreun înscris, ca acesta: „Te rog, prietene, când citești această carte, ține mâinile la spate, ca nu cumva să rupi foile cu vreo mișcare bruscă!”

Astfel de mesaje ar trebui înscrise pe fiecare exemplar dăruit bibliotecilor, pentru ca cititorii să respecte Cartea!

Vespasiano da Bisticci (1422-1498) a înțeles că perseverența încununează orice muncă. Și nu întâmplător, Platon, Cicero și Quintilian l-au călăuzit în nobilul său demers de „a răspândi lumina” cărților, selectate cu mare grijă. De aceea nici nu ne mirăm că în călătoriile lui prin Italia și prin toată Europa, încuraja personalitățile timpului să-și înzestreze bibliotecile cu volume valoroase, realizate în atelierile sale.

Mai mult de atât, Vespasiano da Bisticci a fost preocupat să compună biografiile „oamenilor celebri” din timpul său. Așa se explică notațiile sale privind numeroasele deplasări, în orașul Antella (Spania), pentru documentare. Însă, din nefericire, visul său de a alcătui o astfel de antologie, nu se va finaliza.

Vespasiano da Bisticci avea însă și un jurnal, în care-și nota, cu minuțiozitate – și împlinirile, și regresele în complicata și neodihnită muncă de tipograf. În schimb, toate aceste înscrisuri vor sta la baza

documentării lui Ross King în multe dintre cărțile sale.

Învolburatele evenimente istorice ale anului 1497, în mod cert, l-au afectat pe neobositul Vespasiano. Sfârșitul l-a surprins în Antella. La 27 iulie 1498, trupul i-a fost adus în Florența, unde a fost îngropat în cavoul familiei de la Santa Croce.

Și ca să înțelegem că oricât de multe am realiza într-această viață, și de oricâte onoruri vom fi avut parte, importantă este modestia. Pe certificatul lui de deces scrie, simplu: „Vespasiano cartolaio”.

Ar merita să reflectăm. După plecarea dintr-această viață, Vespasiano s-a vrut călăuzit de învățătura lui Platon: „e o rușine să ne fâlim că însemnăm ceva!”

65 de ani (1433 – 1498) în slujba culturii Renașterii italiene! Neobosit învățăcel. O viață de om dedicată ilustrelor personalități ale Europei. Entuziasmul și reflecțiile sale s-au dovedit sincere: „Câtă lumină au aruncat scriitorii antici și cei de acum asupra oamenilor iluștri!” Aceasta i-a fost misiunea. De a conserva toate aceste valori în cărți-manuscris.

Anii ce i-au urmat (din nefericire), i-au decimat cărțile, dar marile biblioteci ale lumii îi conservă memoria. Pe merit!

Scrie Ross King, la finalul capitolului „Alungând întunericul”: Vespasiano da Bisticci „a fost cel mai influent, prolific și realizat producător de manuscrise în timpul secolului al XV-lea. A fost responsabil de crearea a peste 1000 de manuscrise, poate chiar mai multe”.

E drept, la 400 de ani de la moartea sa, adică, în 1898, librăria lui Vespasiano nu mai exista, dar Florența îl va omagia, dedicându-i o plăcută memorabilă pe Bazilica Santa Croce.

Ne întrebăm (retoric), anul acesta, în 2023, la 525 de ani de la moartea sa, cum îl va omagia Florența pe „cel mai cunoscut și important vânzător de carte din secolul al XV-lea?!” Pe librarul care, în atelierile sale, a fost preocupat de promovarea valorilor culturii universale, conștient fiind că „scriitorii au luminat lumea, alungând întunericul!”

Livia Ciupercă

Reviste culturale românești publicate în Canada din ciclul „Scurt istoric al publicațiilor literare românești din străinătate”

REVISTA ONLINE „THE ALTERNATIVE” / „L'ALTERNATIVE” CANADA&USA

Peisajul revistelor culturale românești din străinătate în mileniul al III-lea se caracterizează prin varietate, diversitate, efervescentă și întindere pe un spațiu geografic extins, ce se desfășoară – continuu sau efemer – începând cu Europa (Franța, Spania, Germania, Italia, etc.) și până în America (Statele Unite ale Americii, Canada, etc.) și Australia, Noua Zeelandă. Caracteristici evidente ale acestei categorii de publicații sunt următoarele: identitatea – datorată în special directorului revistei, a personalității acestuia și a colaboratorilor, dezvoltată fără restricții (existente prin forme de manifestare tip autocenzurare sau cenzurare ierarhică ideologică sau financiară) – fapt care asigură reușita promovării culturii și independență în promovarea criteriului valoric, crearea unei ierarhii literare autentice, reale, fără false construcții comandate. Aceste trăsături sunt determinate în special de modul de înființare al revistei – în cazurile studiate, majoritatea fiind din inițiative private – fapt care determină păstrarea autonomiei și a caracterului cultural al publicației, a independenței de opinie în publicarea materialelor de conținut. Fenomenul este datorat exclusiv modului de finanțare independent. Libertatea de exprimare depinde în mare măsură de statutul fiecărei publicații și de gradul în care directorii și implicit scriitorii acesteia sunt datori față de cei care le finanțează revista. Datorită tipului de sponsorizare nebugetar, publicațiile din străinătate se caracterizează prin inexistența unui proces centralizat al fenomenului cultural, inclusiv cel literar – caracteristic socialismului și din inerție, și altor epoci, perioade – nu există modele controlate, confecționate de la un centru unic, ajungându-se din această cauză, uneori, la compromisuri. De asemenea, se observă că aceste publicații datorită celor specificate mai sus, au capacitatea certă de a promova criteriul valoric din punct de vedere al esteticii și moralei în literatură, nefiind restricționate de niciun factor.

O altă caracteristică importantă a acestui tip de reviste este mobilitatea acestora, posibilitatea de deschidere spre inedit, faptul că autorii nu sunt mereu aceeași, lectura lor nu îți dă senzația că articolele ar fi scrise de o singură echipă, într-un cadru închis, cu veșnic aceleași persoane.

Revistele românești subvenționate în străinătate

sunt în număr neglijabil – personal cunosc doar două, din țări europene – și acestea pot intra cu siguranță în categoria revistelor din țară publicate, sponsorizate din bani publici, deoarece au vizibil structura și caracteristici similare cu acestea, chiar preiau în mod automat aceeași autori. Într-un caz întâlnit, în mod curios, în revistă se inserează printre aceștia clasicii literaturii române, pentru a simula un grad ridicat de valoare al scrierilor recente, unul incontestabil. Această categorie de publicații nu constituie însă obiectul cercetării efectuate, având cu totul alte trăsături, alt mod de funcționare.

Revista de cultură online „THE ALTERNATIVE” / „L'ALTERNATIVE” CANADA & USA este numele unei publicații culturale lunare apărute în Toronto, Canada în anul 2003, editată de publicistul și scriitorul, Alexandru Tomescu, din Canada.

„THE ALTERNATIVE” / „L'ALTERNATIVE” este o publicație al cărei conținut dinamic, eterogen constă în scrieri în proză, poezii, eseuri, teatru, creații ale unor intelectuali români și străini, din diasporă, dar conține și recenzii de cărți de literatură și articole cu conținut politic sau religios, criteriul prioritar intrinsec – nedeclarat public ostentativ, conform percepției delicate, sensibilității editorului – fiind valoarea scrierilor, asemeni modelului junimist al lui Titu Maiorescu, bazat pe faptul concret că are selecții colaboratori cu experiență în activitatea de publicare în diferite reviste de cultură străine prestigioase, din alte țări, de pe întreg mapamondul.

Specificul revistei derivă din afinitatea și vocația directorului său, al proiectului conceput, dar și din cel al colaboratorilor publicației, aducându-și în acest mod aportul la recunoașterea lumii culturale românești.

Revista „THE ALTERNATIVE” / „L'ALTERNATIVE” CANADA & USA fiind disponibilă exclusiv online se încadrează în fluxul presei culturale virtuale, beneficiind ca urmare, din plin, în acest mod, de avantajele oferite de Internet – spațiul lectorilor săi extinzându-se pe întreg mapamondul – dar și de capacitatea de dialogare a actanților.

Alt avantaj este faptul că versiunea online e mult mai ușor de accesat cu ajutorul mediului virtual, dar prezintă și dezavantajul posibilității dispariției ei – doar ca vizualizare, pentru că tot ce este publicat pe Internet

rămâne pentru totdeauna acolo, nu se șterge practic niciodată după ce a fost publicat, deoarece rămâne arhivat într-o locație. Caracteristici relevante pentru publicațiile online sunt determinate de faptul că spațiul literar de pe Internet este frecventat de utilizatorii de toate vârstele, fiind atrași de cantitatea și de calitatea informației din mediul virtual, de noutățile existente în acest loc, de libertatea de gândire, de atitudine promovată în cadrul acestuia, de rapiditatea accesului la informații, de existența facilităților de a publica și de a lectura cu promptitudine scrieri literare, într-un spațiu geografic extins, fără frontiere.

Fondatorul publicației, scriitorul, publicistul Alexandru Tomescu a creat această revistă de cultură online, în anul 2003. Categoria de reviste din care face parte „THE ALTERNATIVE” / „L'ALTERNATIVE” CANADA & USA este cea care se caracterizează prin faptul că scopul publicației este promovarea culturii, nevizând vreun profit material și fără ca revista să fie sponsorizată din bani publici sau de către vreo asociație, vreo organizație, vreo companie, etc., care să își exercite influența, fapt caracteristic care determină implicit o selecție a autorilor publicați și a textelor apărute bazată exclusiv pe calitatea literară a scrierilor, fiind astfel eliminată în totalitate promovarea forțată, restrictivă, dirijată pe anumite criterii de interes, nonliterare.

Interpretarea titlului ales pentru revistă la prima vedere, se poate face printr-o considerație relativ simplistă și ar putea fi dată de explicația că revista se dorește a fi o alternativă la publicațiile de cultură românești din mediul online. O altă interpretare, mai complexă pare a avea legătură cu termenul folosit, de „alternative media”, accepțiunea fiind în acest caz cea legată de independența morală și financiară a revistei, deoarece pentru a putea dezvolta un discurs diferit, trebuie să fii independent. Din punct de vedere moral, acest lucru înseamnă că nimeni nu manipulează informațiile conținute de revistă și din punct de vedere financiar, relația cu banii este deosebit de importantă pentru că prin intermediul acesteia se asigură condițiile necesare funcționării și dezvoltării publicației. Pentru unele reviste, acceptarea finanțării - în special de la buget - periclitează integritatea acestora. Contribuția financiară - de la stat, de la o asociație, de la o fundație, de la o corporație - poate fi o încercare de a interveni în conținutul revistei și este benefică, dacă nu determină acest lucru.

Termenul de „Alternativa” referitor la comunicare poate fi înțeles însă și ca o comunicare diferită, cu rol educativ, pentru că receptorul în relație cu publicația este determinat - în acest caz - să devină non-pasiv și prin această schimbare de comportament el progresează.

Începând cu anul 2020, revista „THE ALTERNATIVE” / „L'ALTERNATIVE” CANADA & USA își încetează apariția, datorită problemelor de sănătate ale editorului său.

Directorul revistei a fost sprijit în această activitate publicistică de câțiva colaboratori: prof. dr. Nicholas Dima, Liliana Lazăr, de contributorii: prof. universitar dr. Constantin Teodorescu și, nu în ultimul rând de fiica sa, Alexandra Tomescu - care ulterior a fost selectată pentru a lucra la Washington, în mass-media - în ultimii ani de Andrada Silvana Cojocărașu, ca redactor-șef adjunct al revistei.

În cadrul revistei apar articole scrise preponderent în limba română, dar și în limba engleză și în limba franceză, idiomurile caracteristice Canadei. Prin folosirea unor limbi de circulație internațională, sfera lingvistică a publicației nu este limitată.

Accentul în conținuturile selectate în cadrul publicației este fixat asupra țării - în acest caz România - și a culturii acesteia, fapt care se observă nu numai din titlurile articolelor, ci și din rubricile revistei.

Domeniile vizate se concretizează în subiectele abordate în cadrul rubricilor permanente ale revistei, care sunt următoarele: „Editorial” - acesta fiind elaborat de obicei de către directorul publicației, Alexandru Tomescu -, „Eveniment”, „Teze și antiteze” - în care sunt dezbătute teme deosebite, de amploare, literare și culturale -, „Recenzii”, „O carte pe lună” - în care sunt prezentate cele mai recente apariții -, „Pagini alese”, o rubrică dedicată teatrului, și ocazional, fluctuant, alternant apar și alte rubrici ca: „Exilul creator”, „Politic” - în care se găsesc dezbătute cele mai recente știri privind evenimentele sociale, politice, culturale din România și străinătate -, „Economie”, „Eveniment”, „Ortodoxie”, „Euterpe”, „Mărturii”, „Ethos”, „În vârful penitei” - rubrică în care apar debuturile unor poeți -, „In memoriam” - rubrică în care se marchează aniversări și comemorări ale scriitorilor -, „Însemnări”, „Tradiții, datini, obiceiuri”, „Pagina lui Piticot” în care sunt expuse poveștile pentru copii, etc.

Menționez că, începând din anul 2011, eu am scris permanent la rubrica „Pagini alese” a revistei, în care mi-au fost publicate aproape toate nuvelele, schițele și povestirile, iar prezentările și prologurile cărților mele au apărut la rubrica „O carte pe lună” a publicației.

Autorii articolelor revistei - reprezentanți din toate generațiile - sunt intelectuali români prezenți și în publicațiile de cultură străine din alte țări: prof. dr. Constantin Teodorescu, prof. dr. Nicholas Dima, Isabela Vasiliu-Scraba, Andrada Silvana Cojocărașu, Alexandru Nemoianu, Ion Georgescu, Rodica Elena Lupu, George Popa, Virgil Mateiaș, Flori Bălănescu, Cevi Bațu Vasilescu, Mihai Rădulescu, etc. Semnalează câteva dintre titlurile articolelor revistei: Editorialul

“Alexandru Nemoianu – Ortodoxia și românii-americieni”, o carte document semnată de Alexandru Tomescu, directorul publicației, Isabela Vasiliu-Scraba - Interviu cu Alexandru Dragomir, Mihai Rădulescu cu prologul romanului “Condamnat să învingă”, Vigil Mateiaș evocă “Vremuri de tristă amintire”, George Popa analizează “ Justiția poetică”, poemele scrise de Ion Georgescu, poet și pictor care expune o pictură cu titlul “ Crenguța de zmeur”, etc.

Aspectul original al publicației constă în faptul că revista pare o oglindă a personalității fondatorului ei, publicistul și scriitorul Alexandru Tomescu, pentru că citind-o îl poți cunoaște și înțelege perfect. Formatul revistei, aspectul estetic al acesteia, selectarea rubricilor, a articolelor sunt creația originală a acestuia.

În finalul cercetării expun câteva repere despre Alexandru Tomescu, om de cultură cunoscut în special în Canada, asemeni multor români de valoare remarcați exclusiv în străinătate. Alexandru Tomescu, absolvent al Universității din Brașov și al cursurilor post-universitare - fiu de avocat, fost deținut politic - a fost participant la revoluția din 1989 și martor la evenimentele mineriadei din 1990. A emigrat în 1992 din Brașov în Anglia. În 1995 ajunge rezident în Toronto, Canada și apoi primește cetățenie canadiană. A fost editor și corespondent european la ziarul „Vocea României”, fiind titularul rubricii „Cronica celui de pe urmă”, până la încetarea apariției publicației. A obținut „Teacher’s Certificate” – RSA Examination Board, London și a predat pentru adulți, limbaje de programare la diferite colegii, a lucrat în proiectare mecanică și cibernetică – simulatoare. Competențele deținute în acest domeniu au fost relevante în conceperea structurii în mediul virtual a revistei online „The Alternative” Canada. Este membru în „Board of Trustees” al „Centrului de Studii și Documentare al Românilor Americani, Valerian D. Trifa” (Romanian American Heritage Center) Jackson, Michigan, USA. Alexandru Tomescu a publicat articole în ziare și reviste, în Antologii literare și cărți în limba română și în limba engleză - numai în afara granițelor României - (sursa „ANTHOLOGIE MULTILINGUA”), primind un premiu literar. Referitor la Alexandru Tomescu, Alexandru Nemoianu specifică următoarele: “Recent am primit cartea “Să știi să privești” și am inclus-o în colecțiile “Centrului de Studii și Documentare al Românilor-Americanii Jackson, Michigan, USA”. Autorul, Alexandru Tomescu, este o prezență pozitivă în cultura Româno-Americană/Canadiană de după 1989. El a contribuit constant la presa adresată comunităților Româno-Americană și Româno-Canadiană și conduce publicația „online”, „ALTERNATIVA” “. „În el sălășluiește o voință tare și un refuz total de a face compromisuri morale, totul învăluit în politețe, blândețe și bună cuviință”.

Profesorul dr. Nicholas Dima, SUA apreciază: “Confratele Alexandru Tomescu din Toronto este un observator fin și un participant neobosit la multiplele activități ale vieții românești din exil. Atitudinea sa modestă și mereu binevoitoare nu trădează înaltele sale preocupări românești, dar evocă o finețe sufletească pe care cei avizați o simt imediat... Într-una din cronicile sale, fratele Tomescu a scris despre mine că aș face parte din generația de aur a exilului românesc. Nu sunt convins de acest lucru. Mi-am făcut doar datoria. Ceea ce însă autorul nu pare să-și dea seama este tocmai faptul că de acum a pășit și el în această categorie. Viitorii ani o vor confirma!

Plecat în exil de un număr de ani, Alexandru Tomescu s-a înrolat imediat și fără nici o rezervă în categoria celor care „s-au rupt de țară, dar nu au plecat niciodată din ea.” Astfel, el s-a afirmat de la început ca jurnalist, prozator, editor, ctitor de lăcașuri culturale alături de cei dinaintea lui, și mai presus de orice, s-a afirmat ca Român. Român bun așa cum ne-a zămislit istoria noastră milenară. Și românismul continuă să trăiască tocmai prin acest gen de oameni...”;

Profesorul dr. Constantin Teodorescu afirmă: “Am descoperit în scriitorul Al. Tomescu, deopotrivă, publicistul și poetul, care fascinează la fel de puternic ca prozatorul”;

Redactorul-șef adjunct Silvana Cojocărașu remarcă faptul că Alexandru Tomescu: “Este un scriitor român cu stil nobil: firesc și sincer în exprimare, direct și sensibil până la lacrimi, scrie ce crede și ce gândește. De multe ori, ne pune oglinda în față, de peste Atlantic, a unui om care trăiește departe, dar înțelege perfect tot ce se întâmplă aici”.

În încheiere, doresc să fac o observație personală - fiind foarte empatică, întotdeauna am încercat să înțeleg persoanele, deci și pe directorii revistelor la care am publicat pe baza situațiilor, lucrurilor, aspectelor cunoscute pe care le-am avut în comun cu aceștia, care au determinat un anumit mod de gândire și de a fi, pentru a selecta valorile comune apreciate. În acest caz, pe mine m-au apropiat în mod special activitatea profesională (didactică) și locurile din spații comune, în care am trăit - municipiul Brașov și clădirea corpului N al Universității, în care a studiat Alexandru Tomescu și unde eu am fost repartizată după absolvirea facultății, dar, în primul rând personalitatea sa puternic conturată, de om corect și cinstit, care nu se abate de la valorile reale, de atitudinea sa caracterizată de verticalitate, de bunătate, de altruism, de modestie, trăsături întâlnite din ce în ce mai rar la oamenii din epoca actuală.

Prof. Dr. Cornelia Păun Heinzl

Cartea este o alternativă a ființei noastre umane VADIM BACINSCHI: PISANIA CETĂȚII ALBE

În timpul domniei lui Ștefan cel Mare și Sfânt, la 1476, în Cetatea - Albă continuă lucrările de fortificare și este construită poarta cea mare.

Ne-o mărturisea o lespede masivă de piatră, reprezentând un cap de bou cu steaua între coarne, un scut, frunziș bogat și o pisanie în slavonă. Din ea aflăm că poarta cea mare s-a așezat în vremea lui Ștefan Vodă, la 1476. În perioada sovietică postbelică piatra a fost scoasă din zid, destinul ei de apoi rămânând necunoscut.

După Alexandru cel Bun (meșterii săi la 1421 lărgesc și întăresc Cetatea, Ștefan cel Mare desăvârșește construcția citadelei: La 1465 este pusă poarta de sus cu un turn cu două contraforturi, iar la 1479 se mai adaugă un zid în jurul curții mari.

(Cartea „Cântece pentru Basarabia” autor Vadim Bachinski - Ediție îngrijită și postfațată de Constantin Mălinaș, Oradea, 2001, p.22)

*Mai este mult pân-la Cetatea Albă,
mai este mult, dar trebuie să plec
într-un oraș cu străluciri de salbă,
vertiginos și crud, ca un înec.*

*Mai este mult. Vă spun: la revedere,
la revedere, frați basarabeni!
De rău mă tot încercă o părere
Din Ismail și până pe la Reni...*

*Mai este mult. Dar am s-ajung odată
Să-ngenunchez, tăcut și vinovat,
în dreptul pietrei, ce ne-a fost luată
și dusă undeva, la împușcat.*

*Și-am să rostesc:
ne iartă, Sfinte Doamne,
Ștefane, tu, părinte ce ne ești,
se vor întoarce, poate, alte toamne
Și alte mere vor cădea, domnești...*

*Atunci din urbea cu luciri de salbă
o evadare, sigur, am să-ncerc...
Mai este mult pân-la Cetatea Albă,
mai este mult și trebuie să merg.*

BASARABIA REALĂ

”...Iată deci marginile reale ale Basarabiei reale: Trage o linie curmezișă de lângă Nistru de la Bender până la vârful lacului Ialpuș la Bolgrad, până la Reni pe Dunăre, în sus până la Chilia, a treia lature, apoi luând malul Mării Negre până la Cetatea Albă la gura Nistrului, a patra lature; apoi în sus pe Nistru de la Cetatea Albă până la Bender, a cincea lature. Numai pământul cuprins între aceste cinci linii s-a numit cu drept cuvânt Basarabia, tot ce-i deasupra - e Moldova curată, războtezată de la 1812 încoace”.

(Mihai Eminescu, Studiul „Basarabia”. 1. Numele și întinderea ei. Ziarul „Timpul” martie 1878).

Dacă iai astăzi actuala hartă a regiunii Odesa și încerci să improvizezi, prin mijlocirea-i, o călătorie imaginară prin satele românești (zise moldovenești) din Basarabia reală, - vorba lui Eminescu - rămâi cu senzația că te afli undeva prin zona marilor podișuri și fluvii siberiene. Toponomia oficială, moștenită tocmai de la regimul stalinist, îți sugerează anume această senzație. Absolut toate denumirile autohtone ale localităților noastre rămân trase pe calapod rusesc, „procedura” răsbotezării datând cu perioada postbelică a anilor-40. Dominantă în cadrul ei a ajuns tematica „acvatică”. Frecăței a devenit Limanscoe; Barta - Plavani; Babele - Oziornoe; Ceamașir - Prioziornoe; Hagi-Curda - Camâșovca; Cioara-Murza -Nadrecinoe.

Foarte multe din noile nume topice(sovietice) nu au nimic comun cu cele autohtone. Bunăoară, ca în cazul toponimiei „terestre”. Anadol se cheamă Dolinscoe; Eschipolos - Glubocoe; Chitai - Cervonii Iar; Vădeni - Crutoiarovca.

Procedul preferat al creatorilor de toponime sovietice a fost traducerea completă sau pe jumătate a numelor topice autohtone în rusește. În modul acesta Cartal a ajuns Orlovca; Satu Nou - Novoseliscoe și, respectiv Novosiolovca (este vorba de două localități: una în raionul Reni, cealaltă în raionul Sărata); Erde-Burnu - Utconosovca; Dumitrești - Dimitrovca; Tașlâc - Camenscoe; Frumușica Veche - Staroselie; Anecdotic apare cazul localității Furmanca din

raionul Chilia. Răsbotezată în Furmanovca, ea ne amintește de comisarul Furmanov. Acesta din urmă, în anii războiului civil din Rusia, a luptat în regiunea Uralului împreună cu legendarul comandant Vasili I. Ceapaev, neavând nimic cu Basarabia.

***

Realmente, un pelerinaj prin satele basarabene cu populație preponderent românească l-am putea începe de pe malul lacului Cahul, de la Frecăței. O localitate a cărei geamă (comuna Frecăței), o găsim în județul Tulcea. De la Frecăței drumul duce direct la Anadol. Aici, la sfârșitul secolului XIX a fost descoperit un valoros tezaur de monede din perioada colonizării grecești a acestor locuri (229-228 î.Chr.).

Până la Reni de la Anadol e cale de câțiva kilometri. Din centrul raional, pe traseul Reni-Ismail, ajungem la Cartal, cea mai veche cetate geto-dacă din stânga Dunării. Cartal, în tătarește înseamnă acvilă, șoim. În aceeași direcție urmează Satu Nou, baștina marelui actor basarabean Dumitru Caraciobanu. Între aceste două comune s-au aflat Roșcanii – așezare unde la 1574 și-a găsit moartea în lupta cu turcii Domnitorul Moldovei, Ioan Vodă cel Viteaz. Împreună cu oastea sa și cazacii ucraineni.

De la căminul cultural din Satu Nou o luăm la stânga și ajungem la Barta, pe malul lacului Ialpuș – unul dintre cele mai mari din Basarabia. Pe celălalt mal al Ialpușului se află Babele – baștina mareșalului Alexandru Averescu – fost prim-ministru al României, și a ilustrului cărturar basarabean Moise Pacu. În anii -30/40 comuna s-a numit „General Al. Averescu”. Din Babele – drum bun pînă la Ismail. Trecem prin localitatea Broasca. Azi ea se numește, pe manieră rusească – Brosca. La 23 de kilometri depărtare de Ismail, pe malul lacului Catlabuga, se află Erdec-Burnu, poate cea mai frumoasă și mai bogată comună basarabeană, populată compact de conaționali noștri. La Catlabuga, în noiembrie 1485, Ștefan cel Mare și Sfânt învinge în lupta sa cu turcii. Despre aceasta citim în Letopisețul lui Grigore Ureche.

Tot pe traseul Ismail-Odesa ajungem pînă la satul bulgăresc Suvorovo (Șichirlic). Îl traversăm și pe un drum lăturalnic, prin câmpurile de la hotarul dintre raioanele Ismail și Chilia, ne deplasăm spre Ceamașir, baștina regretatului poet Pavel Boțu.

Coborâm la vale, spre răscrucea din centrul

comunei. În stânga, panglica îngustă a șoselei duce spre Fântâna Zânelor (o stație de cale ferată) și mai departe spre Pocrovca Nouă. Luând-o la dreapta, prin satul lipovenesc Muravliovka, ajungem la Hagi-Curda, sat mare și bine gospodărit, cu școală medie generală cu predare în limba română.

Drumul înainte prin Ceamașir, pe un pod, peste lacul Chitai, ne aduce în satul cu același nume (Chitai), iar apoi, după nici jumătate de oră, în Furmanca. Două localități, în care școlile cu predare în limba română au fost rusificate în ultimele câteva decenii. Într-o parte rămân Dumitreștii, cu râulețul Draculea, ce ne aduce aminte de Domnitorul Țării Românești, Vlad Țepeș (Dracula). Satul Draculea de odinioară azi se cheamă Trudovoie.

Din Furmanca, prin Enichioi (azi Novosiolovka) – sat găgăuzesc), ieșim iar pe traseul Ismail-Odesa și nimerim în Tatarbunar. Din acest centru raional câțiva kilometri ne despart de Eschiopolis și Borisăuca, pe malul limanului Sasac (Cunduc). În împrejurimile de aici mai pot fi deslușite urmele Valului Împăratului Traian, pe care D. Cantemir în „Descrierea Moldovei” îl numea „monument veșnic”.

La mai puțin de o oră ajungi de la Tatarbunar la Sărata. În actualul raion Sărata cele mai importante localități în care funcționează școli medii generale cu predare în limba română sunt Satu Nou și Frumușica Veche.

În afara acestui itinerar rămân Cetatea Albă și Vădenii (comuna Moldova).

De la Cetatea Albă „în sus pe Nistru”, până la Bender, Mihai Eminescu trăgea „a cincea lature” între care (și celelalte patru) se cuprindea pământul „numit cu drept cuvânt Basarabia.

(Autor- Vadim Bacinschi - Cuvânt de Prefață)

Bibliografie:

„Cartea – Căntece pentru Basarabia” – autor
Vadim Bacinschi,
Ediție îngrijită și Postfață de Constantin
Mălinaș -Ediția a Treia,
Oradea- 2001, Tipărită la Imprimeria de
Vest, Oradea. 2001, Bihor- România

Ioan Miclău-Gepianu

IGNORÂND GOLGOTA

Sunt pe valea zonei ICCF-ului cu partenerul meu către Minele EMB-ului Oravița, sectorul Lisava, într-un Mustang american de război în colonia anului

2032. Visez la anii copilăriei mele comuniste când se circula cu Molotovul lui Nea Chișe, prelat ducându-ne la lucru. Șoseaua din beton armat rezistă și acum. Doar pădurile erau chele și moarte. Totul a fost distrus ca după un război teribil. Nu te poți pune cu mafia pământului, „nici chiar Dumnezeu să fii”, zic ei, pentru că El e doar pentru cei ce CRED. Doamne, ce virus a coborât pe Pământ!? Îi zic celei de lângă mine. O blondă totală cu ochi albaștri digitali și obraji fardați electronic.

Mă doare sufletul când privesc felul în care civilizația este manipulată de forțe criminale. Și nimeni nu propune vreo schimbare. Au avut loc revoluții pentru schimbare, însă Specia nu acceptă pentru că: SCHIMBARE înseamnă ACȚIUNE CONTINUĂ. Cum un pic te lași pe tânjală sau pe mâna celor aleși să te administreze și să te protejeze, automat apar virusii criminali care se infiltrează și modifică sistemul în favoarea planului lor ucigaș. Chestiunea a început încet și tiptil aproape naiv când Președintele Kennedy s-a înțeles cu rușii să nu divulge faptul că americanii au nevoie de un plus de confidența prin punerea primului om pe Lună, lucru imposibil chiar și azi din cauza radiațiilor cosmice și solare care interferează și descompun ADN-ul vieții. Rușii știau asta, au avut multe încercări cu animale, vrând să pătrundă în afara centurii Van Allen care protejează viața pe pământ și probabil că Universul se protejează împotriva ignoranței noastre de a-i disturba starea cu lipsa noastră de maturitate emoțională. Mai târziu când vom ajunge destul de maturi intelectual și vom cunoaște și respecta mai bine universul, vom găsi soluții de rezolvare prin acceptarea noastră în familia inteligențelor care populează cosmosul.

Kennedy a fost asasinat de către cei care l-au considerat un pericol iar arestarea celor doi Oswald și Ruby a fost batista aruncată căteilor de pază de către țigani, prin gard atunci când ei mergeau la jefuit chiaburi. Câinii se bat pentru batistă, în timp ce ei fac curățenie. Această tehnică e folosită de forțele care domină civilizația ȘI ÎȘI BAT JOC DE EA în mai toate marile evenimente ale istoriei până azi.

Așa a fost și în cazul celor două turnuri, așa este și în cazul Ucrainei, așa a fost și în primul război mondial, în al doilea, și chiar și la prăbușirea comunismului în Europa. Batista a fost aruncată jurnaliștilor și creatorilor de opinii.

Justiția a căzut în momentul în care Clinton a avut afacerea în biroul prezidențial american. Nepedepsindu-i fapta de a înjosi și păta simbolul țării, a dus la încurajarea în lanț a lipsei de respect pentru autoritate și au început abuzurile în lanț de-a lungul istoriei și până azi. Nu a mai respectat nimeni nici un corp internațional, nici o organizație. Au început forțele corupției să lucreze. Au apărut trădătorii și lașii în mai toate guvernele, instituțiile și corporațiile lumii, care în numele banului au renunțat la demnitate și conștiință și și-au vândut aproapele etc. Dacă vestul ar fi respectat acordul dintre Reagan și Gorbaciov, dacă NATO ar fi rămas doar o uniune de apărare, iar justiția ar fi lucrat în cazul lui Clinton, nu am mai fi avut război în Iugoslavia, nu am fi avut cele două turnuri doborâte și războaiele lui Bush și poate, chiar Bush nu ar fi fost ales președinte, iar Europa ar fi fost alta. Dar negura a întins mâna tot mai adânc.

Populația este condiționată să aibă încredere în sistem și să-l urmeze. Toate țările din lagărul comunist au crezut în vest și s-au supus, însă aceștia nici gând de frăție dreaptă. Au năvălit peste ele și le-au subordonat și jefuit de tot ce au agonisit în jumate de secol de muncă și sudoare. Vestul nu i-a trădat doar pe cei din est, dar și pe ai lor pentru că automat au coborât ștacheta, ei nu au mai avut nevoie să demonstreze că democrația vestului e soluția. Dacă erau sinceri, ar fi zis populației eliberate: Țara a fost a voastră, pentru că ați plătit-o cu sacrificiul vostru și al familiilor voastre timp de jumate de secol. Fiecare intră ca proprietar al locului unde a lucrat, în democrația vestului. Vă dăm șase luni de educație capitalistă și apoi pornim spre înălțarea uniunii noastre. Libertatea nu era a individului ci a țării, a națiunii care a fost condiționată să fie una înainte, și nu o poți strivi și împărți dintr-o dată în indivizi. Nici în vest nu e întâi individul, ci e națiunea suverană și apoi în ea e individul ca cetățean liber. În schimb, Vestul a intrat în est ca vulpea între găini și i-a fulguit pe toți.

Adevărul a fost altul în România. Nu a fost nici o revoluție, ci totul a fost organizat ca întotdeauna - o simulare. Totul s-a regizat ca într-o piesă de teatru, manipulare curată. Am intrat pe scenă în piesa dezinformării, adică un nume nou dat MINCIUNII.

Nu poți să-i acuzi ca mincinoși pe seniorii noștri în democrație, că s-ar rușina. Ei nu sunt mincinoși, ci sunt educați să aplice o tehnică nouă, numită DEZINFORMARE. Ei după asta se ascund. „Nu am mințit, tovarășa învățătoare, ci am folosit o tehnică nouă” - pentru a obține un 10 în teză. Noi nu mai omorâm familiile, ci toate sunt pierderi neprevăzute în prădarea acestor țări. Noi promovăm democrația: „Băi s-a copt recolta?” „Da șefu!” „Hai la ATAC!!” Avem nevoie pentru festivalurile noastre luxuriante. Desigur că e mai ușor să prazi decât să muncești. „Bă..., da și prădatul e o muncă”, îmi răspunde Alexa.

Coboram de pe Golgota și eram acum pe porțiunea întinsă de șosea în spatele căreia se vedea viaductul căii ferate, sau ce a mai rămas din el, înainte de gara Lisava, între Gară și Mine, direcția Ciudanovița-Anina, venind dinspre Lisava. Eram pe șosea, tata spunea acestei porțiuni, Bulevardul Magheru. A fost el odată în tinerețe când era militar la București, iar alături pe bancheta mașinii erau: un pistol Glock automat, 1200 cartușe pe minut, producție austriacă. O armă accesibilă doar forțelor speciale de poliție. Pe măsură ce ne apropiem de punctul de control al intrării în zonă, îi explic emoționat lui Alexa: „O să-ți arăt unde am lucrat mai mulți ani la 1000 de metri în adâncuri, la Minele Uranifere din Lisava, un sector al Exploatării Miniere Banat.” Cunoscând aceste locuri, Alexa zice: „Mulți ani s-au adăpat de aici rușii pentru armele lor nucleare.” „Da. Ai dreptate. Despăgubiri de război. Azi le iau americanii.” Când ieșim în lumină, dezamăgirea mea e totală. Barierele erau acolo, însă totul era dispărut. Nici urmă de Puțuri, Complex de sortare, Baie minieră, Lamparie, Pompe, Compresoare, Căi ferate etc. Nici măcar copacii pădurilor nu mai existau decât niște urme de trunchiuri arse și pământurile goale. La un moment dat observ o camionetă oprită sus pe deal, unde încă stătea în picioare un WC public din beton armat de pe vremea mea. Țăsta nu dispăruse. Mi-l amintesc. Nu mai avea nimeni nevoie de el acum. Ba, mă înșel. WC-ul era înconjurat de un gard din țevi de plastic PVC, iar cei doi, parcă tată și fiu îl demontau ca să-l fure. Alexa îmi spune în glumă: „Hai să luăm și noi ceva ca să facem bani.” „Păi ce să luăm, că nu a mai rămas nimic de luat, îi spun.” „Ba mai e. Uite burlanele și streășina, că sunt tot plastic.” „Ai dreptate!” Și pornim, eu mai mult din curiozitate pentru cei doi cățărându-ne pe deal în sus și minunându-mă de rezistența acestor materiale, că nu mai fusesem pe aici de 40 de ani. Cei doi împachetau de zor tuburile de plastic. Vorbeau germană. Eu încerc s-o rup în engleză cu ei, însă Alexa vorbește cu ușurință mai toate limbile și intră în vorbă cu tânărul de vreo 30

de ani. Era cu moșul lui (cam de vârstă mea) care mă întreabă ce caut cu pistolul în mână. Uitasem. Chiar, de ce îl am în mână, mă întreb și îi spun că tai lemne cu el și într-o secundă pun jos un trunchi de grosimea unui om adult. E mai ușor și comod decât drujba. „Da, voi ce căutați din Viena tocmai aici la furat?” Inspir praful trunchiului căzut și surprins de întrebare, îi răspund prompt: „Suntem ecologiști.” „Văd că ați cărat cam tot din zonă.” „Zona asta a fost pe vremuri pământul părinților noștri austro-ungari. Culegem ce a mai rămas.” Alexa dispăruse cu fiul neamțului în toaletă și se auzeau chicotind. Suspicios, într-o înăuntru. Erau două cabinete. Primul închis, al doilea gol, iar în al treilea (fără ușă) erau două măturici de curățat. Deci, ei sunt amândoi în primul. Bă, da nesimțit e tânărul dacă face asta, îmi zic în gând. Deodată îl aud țipând. Ușa se deschide brusc. Alexa iese afară țopăind și dând din mâini să zboare ca o fetiță de grădiniță cu chiloții ruși și plină de sânge, iar el iese după ea urlând cu pantalonii pe vine ținându-se de ouțele, din care în loc de membru țâșnea acum sângele ca dintr-un robinet spart. Bătrânul din spatele meu înțepenise și nu reacționa de frică, știind ce țin în mână - credea că o să-i fac praf pe toți. Îl liniștesc și îi cer scuze moșului pentru acțiunile robotului meu. Mă întorc către tânăr și-i spun cu părere de rău: „Mă, nebunule, tu nu ai realizat că e robot? Eu îl folosesc doar pentru tocat carne când fac mititei. Acum trebuie să fugiți la spital la Oravița. Își pierde conștiința.

Nu are nici o șansă. A pierdut prea mult sânge, conchide Alexa. Dacă nu îl operăm acum, se duce. Bătrânul leșină. Îl întind repede pe băncuța de ciment din curtea WC-ului. Alexa e echipată să execute astfel de amputări sau intervenții chirurgicale pe linia frontului. Îl anesteziază și în viteză execută cu bisturiul trecerea de la masculin spre feminin, îl coase, apoi îl bandajează inserând și un tub de plastic pentru scurgeri lichide. Îi face o injecție contra durerii și îl trezesc. Îl trezesc și pe bătrân și îi explic ce s-a întâmplat, dându-le medicamente anti infecție și calmante pentru o zi. Într-o săptămână va fi vindecat. Și ca să-l fac să râdă, îi zic: „Ai venit la furat cu un fiu și te întorci cu o fetiță acasă, tăticle. Pune-o și așa: putea să fie mai rău. E la modă azi și nu va costa nimic.” Moșu era galben ca ceara.

Au lăsat și tuburi și scule și duși au fost. Am luat-o de mâna pe Alexa, am mers jos la pârau, lângă șosea și am spălat-o cu apă din locul de unde culesesem probe de apă cu 68 de ani în urmă pentru primul meu aparat de filmat. Pârâul Lisava era punctul unde se uneau apele care ieșeau din puțurile Natra și Dobrei. Alexa mă privea curioasă. Trebuie să-i șterg

memoria. Am apăsat Reset. Alexa e ultimul model de robot militar femeie. Am pornit-o spre Maidan. Mașina poliției române a trecut în viteză salutându-ne din faruri. Mașina am cumpărat-o cu numere cu tot de la Deveselu, de la un soldat american. Și gândindu-mă la tânărul german, mi-am zis că: singura justificare cu sânge - e sacrificiul pentru țară. În Australia construim în tinerețe echipament militar, azi fabrica s-a transformat în casă de SPIRITISM, pentru femeile în vârstă. Căsătoria nu mai e la modă. Copii se fac și cresc în laborator, iar educația se dă în funcție de cerințe, i se instalează în creier automat

profesia. S-a instalat o nouă orânduire pe pământ. Vechea civilizație a murit. Azi e o lume rece și foarte mecanică. Fără trăiri spirituale, vise, credință, jocuri și arte, mulțumită unui lanț lung de eroi trădători de la prăbușirea blocului comunist încoace. Eroii care trebuiau consultați din vreme de medici.

Ignorând GOLGOTA, ne îndreptăm cu pași uriași spre HĂUL lumii.

Somnul se plătește!

Ben Todică

UN DAR UNIC

(„Habent sua fata libelli”, Terentius în „De litteris”)

C ititorule.
Bună!
Cât mă bucur că ești aici. Am un secret pentru tine: o poveste.

A fost odată, pe când timpul nu se număra (sau da?), un meșter foarte renumit pentru talentul său. Regi și regine și nobili din tot felul de tărâmurii îl căutau pe acest meșter, răsplătindu-i serviciile cu tot felul de bogății. Era o rușine greu de îndurat să nu deții ceva făurit de el.

Ce făcea mai exact acest meșter, te întrebi? Poțiuni ale tinereții veșnice? Săbii ce nu pot fi distruse? Nu, el nu făcea așa ceva. El făcea puzzle-uri. Da, puzzle-uri. Deja te-ai plictisit? Mai dă-mi o șansă!

Revenind, meșterul nostru, un bătrân cu privire de nedescifrat și barbă lungă, albă și împletită, făcea puzzle-uri. Doar că puzzle-urile lui nu erau simple moduri de amuzament. Puzzle-urile lui aveau magie. O magie puternică. Pentru că, vezi tu, meșterul crea prin unirea acelor bucățele diverse imagini - imagini ale frumuseții, imaginii ale bogăției, imagini ale norocului, imagini ale puterii. Dar crea și imagini ale sărăciei, ale ghinionului, ale morții. Iar oricine avea un puzzle de-ale meșterului, avea ceea ce puzzle-ul oferea, fie bine, fie rău.

Clienții meșterului se întreceau în favoruri și răsplăți pentru a primii cele mai puternice dintre aceste puzzle-uri. Unii promiteau titluri regale, alții protecție veșnică, alții se laudau că le vor folosi puterea în scopuri bune. Dar, cum inima omului e

întortocheată și complicată, nu toți aveau intențiile bune pe care le așteptau. La început, meșterul a ales posesorii celor mai delicate creații ale sale în funcție de felul în care aveau să le folosească. De exemplu, oferea puzzle-ul puterii unui regat neajutorat, stăpânit de dușmani, iar puzzle-ul ghinionului unui rege lacom și nemilos. Însă, între timp, fiind atras de răsplățile din ce în ce mai consistente, meșterul nu a mai fost atât de corect - oferind unor oameni răi puzzle-uri ce le dădeau și mai multă putere.

De ce a acceptat meșterul răsplăți când avea magia puzzle-ului și și-ar fi putut face propriile comori, te întrebi? Păi, ei bine, acesta e secretul: meșterul a întâlnit într-o zi o Făptură Misterioasă, ce s-a îndrăgostit de ochii lui. Făptura, o creatură ciudată lipsită de suflet și cu ochi goi și întunecați, era dispusă să dea orice pentru a deveni frumoasă. Iar ochii meșterului, de un verde jad, i se păreau perfecți. Așa că cei doi au făcut un schimb - ochii meșterului, adică privirea lui umană și plină de viață, pentru meșteșugul puzzle-ului. Meșterul a acceptat să poarte pentru restul vieții o expresie goală pentru această putere, cu care însă a venit și o vrajă (ți-am spus că Făpturile Misterioase n-au suflet)- anume că meșterul nu își putea construi propriile puzzle-uri cu comori, și nici nu putea fi atins de puzzle-urile ghinioniste. Astfel, numai restul oamenilor se puteau bucura de magia creațiilor acestuia.

Într-o zi, la casa meșterului a apărut o femeie în vârstă, cu chipul tras de la chinurile vieții și cu o anume durere în inimă.

- Meșter renumit, iartă îndrăzneala mea. Sunt o femeie săracă și amărâtă, și tot ce aveam pe lume s-a dus pentru mine. Băiatul meu, un flăcău de 18

ani, a murit. Am venit la tine, meștere, și te rog să îmi îndeplinești ultima dorință, ca să poată dormi liniștit.

Meșterul, curios, o primi pe femeie.

- Vezi tu, maestre, fiul meu a început să facă un puzzle pe care l-a primit de la o fată frumoasă, dar de pe alt tărâm. Însă, fiindcă a murit, puzzle-ul a rămas neterminat. Băiatul mi-a spus pe patul de moarte să fac orice pentru a-i finaliza puzzle-ul, pentru că numai așa fata frumoasă va accepta să îl ia de soț. Maestre, în lumea fetei, nu există moarte, iar spiritul oricui cu puzzle-ul rezolvat poate ajunge acolo, mort sau viu. Nimeni nu a fost în stare să-l rezolve. Te rog, maestre meșter, ajută-mă!

Meșterul, surprins de povestea frumoasă și deopotrivă tragică, acceptă. Doar e cel mai talentat, nu-i așa?

-Bine, doamnă, îți voi rezolva puzzle-ul. De la tine nu vreau nimic, mi-ai plătit serviciul cu povestea fiului tău și cu o nouă provocare. Să te întorci într-o lună pentru puzzle.

Femeia era emoționată de fericire.

Primind puzzle-ul, meșterul l-a analizat cu mândrie. Cine e mai bun ca el? Nimeni, exact.

Puzzle-ul nu era prea complex: la extremități avea culori întunecate precum negru abanos, acaju închis, dar și nuanțe de albastru cobalt și foca. Interesant. Nuanțele acestea îi inspirau meșterului un aer de tristețe. Of, săracul băiat, cine-știe-ce zână malefică l-o fi păcălit, târându-l, de fapt, cu vraja acestui puzzle în întuneric!

Apoi, cu cât puzzle-ul se apropia de centru, nuanțele se preschimbau într-un albastru canar, verde marin și galben auriu. De aici, de la galben, lipseau câteva piese. Meșterul a găsit în trusa lui unele identice. Le-a pus și s-au potrivit perfect.

Pe parcurs, a mai adăugat și câteva piese mov ce se apropiau de centru. Apoi două piese roșii.

Puzzle-ul a ajuns în cele din urmă să fie întreg, înafara unei singure piese - cea din mijloc.

În mijloc, nimic nu se potrivea și nimic nu-l enerva mai rău pe meșter decât să eșueze.

"Nu se poate așa ceva! Doar sunt cel mai talentat, cel mai priceput! Am rezolvat puzzle-uri ale nobililor, ale regilor de temut și nu pot rezolva un puzzle amărât al unei bătrâne!?"

Meșterul a căutat și a tot căutat. Ce lipsea? Piesa puterii? Piesa curajului? Piesa blestemului? Piesa nunții? Piesa frumuseții? Nu. Nu. Și nu. Nimic nu se potrivea.

Frustrat de situație, meșterul s-a decis să plece într-o călătorie, căutând pe la fel și fel de vrăjitori, negustori și... ființe fermecate, piesa

lipsă. Avea timp, căci mai erau 3 săptămâni până la întoarcerea femeii.

Maestrul a ajuns în locul de întâlnire al negustorilor ce aduceau mii și mii de comori din lumi îndepărtate, ba chiar de la capătul pământului. Nimeni nu l-a putut ajuta. Un negustor i-a spus: "Meștere mult priceput, du-te în regatul magilor. Ei au ce îți trebuie."

Meșterul n-a stat pe gânduri. Ajuns în regatul magilor, a fost primit cu urale și petreceri. Nu oricând ai onoarea ca cel mai cunoscut și căutat meșter să-ți vină în regat, nu-i așa?

-Cu ce te putem ajuta, stimabile maestru? a întrebat conducătorul, un băiat cu ochii albaștri și trăsături blânde, de aproape 20 de ani.

Ce vrajă veche! Toți știm că regele are de fapt 115 ani, dar a rămas la fel de obsedat de frumusețe ca la 20!

Meșterul i-a spus despre piesa lipsă, dar magii nu l-au putut ajuta.

"Noi putem manipula natura în scopuri proprii și putem invoca diferite entități, însă nu putem să naștem magia propriu-zis. Deși avem vrăji, nu noi le-am inventat. Noi le-am primit sau le-am găsit. Magia aparține numai Făpturilor Misterioase, așa că, dintre toți și toate, numai acele creaturi viclene te pot ajuta." i s-a spus.

Cu tragere de inimă, meșterul a continuat drumul până la poarta dintre lumea noastră și a Făpturilor. Deși era un lucru periculos, mândria și aroganța adunată de-a lungul timpului nu-l lăsau să dea înapoi și să recunoască existența unui puzzle pe care nu îl poate rezolva.

La graniță a întâlnit o Făptură careia îi plăcea să atragă fetele tinere și apoi să le fure glasul. Da, frumusețea care o obseda pe acea Făptură era frumusețea glasului.

-Ah, uite cine e aici! Singurul muritor care a făcut o înțelegere cu una dintre noi! Remarcabil pentru tine, înjositor pentru noi. Știi, noi de obicei luăm ce vrem fără să ne obosim să vă întrebăm pe voi, ființe inferioare. Apropo, îți place vocea mea, maestre? Acest ultim cuvânt l-a rostit cu glasul dulce al unei copile.

Secretul cel mai important este să lauzi MEREU Făpturile Misterioase. Să le dai ce vor - să le faci să se simtă cele mai frumoase.

-Da, este cel mai minunat lucru care mi-a fost dat auzului.

-Ce frumos! Ce frumos! Îmi place de tine. Haide, ia, spune-mi, ce te aduce aici? Nu cred că ai venit așa aproape de graniță doar de dragul de a veni, cu posibilitatea ca o Făptură rea -nu eu, desigur- să te păcălească.

Maestrul îi spusese despre întâmplarea sa, iar Făptura analiză puzzle-ul.

-Maestre, să știi că aici nu e nicio magie și habar n-am cum să te ajut. Dacă era, aș fi simțit. Dar piesa care îți lipsește nu are pic de magie, e ceva plictisitor de-al vostru, de-al muritorilor.

Meșterul crezu Făptura, căci aceste ființe, când mint, devin urâte și toată frumusețea adunată (mai degrabă, furată) dispore.

Revenit acasă, obosit și dezamăgit, meșterul nu știa ce să mai facă. În niciun caz nu avea să cedeze - un lucru sub demnitatea lui.

Examină din nou puzzle-ul ce i-a amărât ultima perioadă a vieții. Atunci a ajuns la o concluzie: nu are altceva de făcut decât să construiască singur piesa. A luat măsurile exacte și a început munca. Mai avea 3 zile la dispoziție, înainte ca bătrâna să revină.

Meșterul a terminat, a făcut o piesă albă, de un alb pur. A încercat să o potrivească, însă în unele locuri era prea largă, iar în altele prea strâmtă. A scos-o și a potrivit-o din nou. De această dată, în locurile în care era largă a devenit strâmtă și în locurile în care era strâmtă a devenit largă.

Ce nebunie!

Obosit, maestrul a pus piesa în buzunar și a ieșit afară, la o plimbare înainte de apus.

S-a așezat pe o bancă, iar toată frustrarea și istovirea l-au doborât. A început să plângă. Văzându-l, o fetiță s-a apropiat de el.

-De ce plângeți, domnule?

-Fată, fată, am o mare enigmă.

Fata s-a uitat ciudat.

-Adică ceva ce nu pot să rezolv, a explicat meșterul.

-Aaaaa! și care e acea emigna... adică enigmă?

Bătrânul i-a arătat piesa de puzzle și i-a spus că nu o poate potrivi. Fetița a râs și a luat piesa.

-Uite, te duci în locul din care lipsește, și o pui în funcție de formele ei! Nu e greu, nu fii trist! a zis fetița cu inocență și voioșie în glas.

În acel moment, piesa s-a cutremurat. Fetița s-a speriat și a scăpat-o. Bătrânul i-a mulțumit, iar fetița a plecat, puțin confuză, dar crezând că a găsit magia unei zâne, motiv de bucurie maximă.

Când a ridicat piesa, maestrul a observat că acum era de un roz pal, un roz blând, precum cel ce pictează cerul la apus.

A fugit cu piesa acasă. A luat puzzle-ul și, cu mâini tremurânde, a pus piesa.

Se potrivea.

Puzzle-ul era gata.

A reușit!

Când femeia l-a luat, plângea de emoție.

-Mulțumesc, mulțumesc, mulțumesc! repeta, fiecare cuvânt venind cu mii de lacrimi.

După plecarea acesteia, maestrul a reflectat la cele întâmplate.

Care era șmecheria cu acea piesă? Magii nu o aveau. Nici măcar Făpturile Misterioase, cele care au... totul, nu aveau piesa.

Nimic nu funcționase până când nu a construit-o singur. Și până când... acea fetiță a ținut-o în mâini și a râs, bucurându-se.

"Dar piesa care îți lipsește nu are pic de magie, e ceva plictisitor de-al vostru, de-al muritorilor:", i-a spus acea făptură.

"Ceva plictisitor de-al muritorilor"... ce e plictisitor din punctul de vedere al acelor ființe?...

Desigur, emoțiile! Emoțiile și sentimentele! a constatat meșterul.

Pentru că Făpturile Misterioase nu au suflet, deci cum li s-ar putea părea demn de atenție ceva ce nu pot simți?

Păi, atunci... dacă e vorba de emoții...

Iar fetița a râs...

Fericirea! realizează, cu o oarecare tulburare, maestrul.

Fericirea...

Niciodată nu s-a gândit la asta. Până acum, pusese în puzzle-urile sale bogății, puteri ce asigurau succesul și grația, sau puteri ce aduceau distrugere și sărăcie, dar niciodată... emoții.

Fericirea...

De ce nu a găsit-o nicăieri, indiferent de câte regate vizitate?

Atunci meșterul a înțeles: fericirea nu o găsești, ți-o construiești singur.

Ei, bine, cititorule, ți-a plăcut secretul meu? Sper că nu te-ai plictisit iarăși.

Și tu, la fel ca meșterul, ești maestrul propriului tău puzzle (stai liniștit, nu ai puterea asta pentru că ai făcut cine-știe-ce înțelegere cu vreo zână nebună). Puzzle-ul tău e puzzle-ul vieții, existenței tale. Iar tu ești meșterul lui, cel mai priceput meșter al lui. Și datoria ta este să îl umpli de piese frumoase, indiferent că, poate, în unele locuri, vor exista și piese ale tristeții. Importantă e piesa din centru - piesa fericirii.

Tu ai acea piesă?

Gabriela Camelia Mitu

Finis temporis

(poem, dedicat fiilor și țării)

I.

Cum eram odinioară...
tânăr și voios jucam,
prindeam fetele în horă
și-n brațe le ferecam

ne-ascundeam în grâul verde
cu maci rumeni la ureche,
și cu dorul stând de veghe...

luna de pe cer o luam
stele-n păr le potriveam,
până-n zori le dezmiardam...

îmi aduc aminte,
că-n luna lui florar
am cunoscut iubirea,
și-am dus-o la altar

casa noastră sus pe deal
era veselă și plină,
de copii râzând la masă
și în inimi, doar lumină

de-atunci, anii au trecut
și stau singur ca un cuc...

II.

stă acum pe prispa casei
un bătrân cu anii săi:
umerii-i sunt slabi și moi,
și-s aduși prea mult în față.

Când povara îl apasă,
îl duce toiagul său;
mâinile își frâng amarul,
și-n privire focu-i greu...

răsfirați acum prin lume,
toți copiii l-au uitat;
frântă-i inima și geme,
că nu l-au mai căutat...

își ridică fruntea plânsă
înspre cer cu multă teamă,
și din inima-i bolnavă
tot suspină și oftează:

Doamne, eu am fost cinstit!
și-acum nu mai am nimic...
spune-mi, unde am greșit?
Cu tristețea stau la masă,
și cu moartea nemiloasă...

am adus trei fii pe lume;
nu suspină după mine...

se-aude o voce-n zare,
fulgeră, răsună tare:

unde-ți e credința, bade?
te-ai înstrăinat de mine...
mă chemi doar când nu ți-e bine?

bădie, Ioane, fiii tăi și țara,
ți-au călcat onoarea
cu ambele picioare!

omul murmură plouat:

Doamne, cum m-am depărtat?!
Sunt bolnav și-ndurerat!
Multe griji am eu pe cap...

iartă-mă, Doamne, pe mine
că sunt singurel pe lume...

III.

moartea clănțâne din dinți,
strânge mâinile pe coasă:

m-ai chemat, bădie,-acum?
eu sunt lângă tine,-n casă...

vino, Moarte, vino
lumina de-mi stinge!
Și azvârle-mi trupul,
lupoacei bătrâne!
Iar suflarea-mi, dă-i-o,
vântului ce-adie...

sânge înghețat în vine,
poți să mori de-acum!
Când nu ai putere-n tine
la ce mai ești bun?!

Vreau să mor când peste mine
ploi de floare-n clipa serii,
la mormântul meu să cânte
păsările primăverii...

la căpătâiul singuratic,
treacă râul blând prin tâmplă!
Că n-are cine să plângă,
și s-aprindă o lumină...

am fii - dar cine știe, unde-s?
Am țară - dar nu-mi este mumă!

S-adorm în patul meu cu pace
e tot ce vreau - lor nu le pasă,
dacă sunt mort ori dacă-s viu -
otravă-n suflet ei îmi varsă!

M-o plânge, draga sălcioară...
și candela, o stea mi-aprindă!
Când pe-nserat, luna-și revarsă,
gingașa-i rază de lumină.

Mi-o suna cu glas de sânge
scumpa mea privighetoare,
cânt de dor și cânt de jale...
cânt de dor... și cânt de jale...

voi sta în liniștea eternă
cu heruvimi la căpătâi,
cântând din trâmbițe de aur
să salte norii în țării.

Împovărat de anii grei
îmi duc zilele în spate...
am fii - da' parcă nu-s ai mei!
Am țară - dar nu-mi mai e mumă!

M-așteaptă mândra, sus în rai:
de ce-aș voi ca să mai stau?
M-așteaptă mândra sus pe coastă...
sus în deal, la casa noastră!

Chem acum să vină,
moartea drăgăstoasă-
auzit-am, că-i frumoasă...

Epitaf

Prin poarta morții a trecut;
asemeni unui trandafir,
el a trăit, s-a ofilit și a murit,
cum este datul firii pe pământ.

Fii a avut. Și a avut și-o țară...

Corina Ligia Pătrașcu

Foto lansare carte

Risipei se dedau quintesențele...

Poezia este un experiment, o provocare în care poeta Corina Ligia Pătrașcu distilează esențele, în athanorul propriu, ca un alchimist al cuvintelor și metaforelor, până la/pentru a ajunge la *quintessence*, a cincea esență, miezul cuvântului revelator, care poate deschide ușa tuturor virtualităților, lăsând libertate totală sensurilor din cuvinte și/sau necuvinte.

Procesul de distilare a esențelor semnului lingvistic, dihotomic alcătuit ca semnificat și semnificant, implică cercurile concentrice ale realității, incluzând, în rotația anotimpurilor, rotația propriilor vârste interioare, tot atâtea trepte prin care poeta urcă, metaforă cu metaforă, în timp și în durată, în căutarea sensului revelatoriu.

Sugestia pe care o degajă imaginarul poetic din *Quintessence* multiplică semnificațiile experienței de inițiere în tainele creației, deschizând tematica spre o problematică reflexivă. Dominanta o constituie tema statutului creatorului în dualitatea condiției sale ca om și artist, inclus temporalității, în freământul dionisiac al clipei, și abstras ei, în reflecție apolinică sub semnul contemplației, în raport cu trecerea, dar și cu sine.

Poemele înregistrează fotogramele realității și încearcă o situare în semnificație. Cuvântul este integrat în ceea ce, aparent, arată, dar, mai ales, în esența lui, acel *criptic* de mister blagian, la care spiritul vrea să ajungă, urmând propria *procesiune*. În flash-ul poetei, lumea cea aievea i se relevă instantaneu, în complexe imagini dinamic-vizuale: „Ziua își aruncă-n slavă/ păsările bat metanii,/ dimineața își coboară/ ochii printre dealuri (...)// din înaltul cerului/ soarele

coboară,/ aclamând solemn/ mândra primăvară”, și i se revelează, în imaginea transcendentului care coboară: „cu o carte-n mână,/ un măreț arhanghel/ predică litanii”.

Înaintarea în labirintul-athanor urmărește/ urmează un traseu inițiativ, pornind din primăvara vieții (*Dincotro vii, primăvară, Tablou de primăvară, Emoție de primăvară, Misterul învierii*), trecând prin lumina intensă a verii (*Prima zi de vară, E timpul iubirii*), prin aureola nostalgiei autumnale (*Emoție de toamnă, Amprentă de toamnă, Vânt de toamnă, Adio, toamnă...*), pentru a ajunge la glacialitatea lucidă a iernii, dominată de *albul pur*.

Această rotație dublează imaginile cu lumini și umbre de sens, relevând, în dubla semnificație – denotație/conotație, *pe-trecerea ființei*, odată cu *trecerea inexorabilă a timpului*.

Ochiul atent iscoditor al poetei reține imagini picturale, fotograme înfiorate ale realului naturii și realului ființei, situează eul în complexa relație a fizicii și metafizicii lumii/realității, lăsând să se înțeleagă că aparentul, în derularea lui *fanică*, succesiune caleidoscopică, este însoțit de umbra lui *criptică* – *esențele și quintesențele*, pe care le intuiește, la care aspiră. Peisajul dominat de alb: „Văluri polare/ Alunecă domol/ fără culoare...”, imensitățile care deschid câmp imaginației pentru a le completa cu propriile fotograme: „iarna veșnic ninsă, // (...) risipește etern/ fluturii tăi albi...”, au luciditatea rațiunii, *sulițe de gheață*, care ascute perceperea realului în simultaneitatea clipei care revelează, atenționând asupra limitei: „clopotul din deal/ s-a

înstrăinat și bate,/ tot mai rar...”

Emoțiile poetei Corina Ligia Pătrașcu nu sunt doar senzații efemere, efect al trăirii intense a clipei. Sunt emoții meditate, reflectate în conștiință, supuse unei rațiuni scormonitoare care le întoarce pe toate fețele, le analizează, le investighează, căci sensul ultim al experiențului poetei este aflarea *quintessencei*, quintesența propriului eu, poate, acel suflet universal și etern, pe care îl presimte ca parte esențială a alcăturii ei sufletești.

O *emoție de primăvară* reține imagini fulgurante: „Deasupra lumii/ soarele a înflorit,/ în straie de aur/ ca un prinț vestit (...)//... din pântecul zeiței,/ esențe și culoare/ în muguri de smarald,/ plini de-nflăcărare (...)// cu glas îmbietor/ zefiri mlădii învie,/ poveștile de-amor/ la urechea florilor// lumini albe diafane/ printre frunze furișate,/ mângâie florile-n ramuri/ tac și tremură-mbătate...”, punctează *misterul învierii*: „cu tâmpla în mână, pădurea străbună/ contempla zâmbind,/ taina așteptării...”, cu intuiția, ca presentiment, a unui *ceva* care i se refuză.

În caleidoscopul evanescent al trecerii, prima zi de vară deschide porțile luminii intense care aureolează totul. Tabloul, acum dominat de strălucirea luminii, de freamătul vieții, redat prin verbe de mișcare: *a se trezi, a râde, a cânta, a vui* etc., are dinamismul frenetic al unui dionisianism însumat.

La apogeul ființării, vara se substituie iubirii. Este, acum, *timpul iubirii*.

După explozia de lumină care lăsa loc de manifestare trăirii plenare, dionisiace, nostalgia, cu reflexele apolinicului, ale contemplației înfiorate, își pune amprenta pe vârsta autumnală, cu *emoție de toamnă*: „Aproape stinsă,/ o roză ascunsă/ lăcrima pe-o frunză...”. Aerul șăgalnic al dialogului animizează, prin personificare, sugerând perfectă comuniune dintre om și natură. Sentimentul este cel din *Ce te legeni...*, cu dihotomia dintre efemeritatea omului și eternitatea naturii: „de ce plângeți, doamnă:/ (o-ntrebă un măracine)// plâng, că s-a dus vara.../ și că nu mai vine...”, tragic acceptat senin ca dat firesc.

Tonalitatea ingenuă a expresiei poetice – asemenea picturilor naive, imprimă o fragranță a sincerității. Mai mult decât șlefuirea enunțului poetic, Corina Ligia Pătrașcu e interesată de *autenticitatea* transfigurării trăirilor, în imagini care să rețină, deopotrivă, palpitul dionisiac al clipei și apolinicul gândirii ordonatoare, aceea care netezește asperitățile și ordonează secvențele într-un imaginar atins de pulsația vieții.

Poeta a aflat *quintesențele* și le risipește, dăruindu-le lumii.

ANA DOBRE

1 februarie 2023

HERZOGTUM BUKOWINA

Continuare din numărul anterior

După Decretului Imperial din anul 1786, când Bucovina va fi încorporată provinciei imperiale Galiția, polonezii și ucrainenii au pornit un adevărat război împotriva învățământului românesc, prin eliminarea limbii române din procesul de instruire, cât și prin catolicizarea și distrugerea elementului românesc. Mulți români bucovineni s-au refugiat în Moldova din cauza politicii de deznaționalizare și catolicizare, dar și a recrutărilor în armata imperială, serviciul militar austriac avea durata 23 de ani, astfel că la mijlocul secolului al XIX-lea moldovenii mai reprezentau 40%, iar ucrainenii (ruteni și hutzuli) 35%, germanii 9%, evreii 9%, polonezii 4 %, armenii, țigani, secui, ruși, greci și poloni 3%, această parte a monarhiei fiind hărăzită să ofere un azil tuturor confesiunilor și națiunilor.

Împăratul Iosif al II-lea e succedat la tron în 1790

de fratele său Leopold al II-lea, care va face alianță cu Prusia împotriva Franței. După moartea lui Leopold, în 1792, a urmat la tron fiul său, Francisc al II-lea, în timpul căruia are loc războiul cu Franța, Austria fiind învinsă de armata lui Napoleon Bonaparte, în anul 1800, în urma bătăliei de la Marengo. În ciuda acestui eșec, în anul 1804 împăratul Francisc fondează imperiul austriac cu capitala la Viena, fiind primul împărat al Imperiului și ultimul împărat al Sfântului Imperiu Roman de Națiune Germană, un imperiu multiethnic de-a lungul Evului Mediu, cuprinzând teritorii din Germania, Italia, Boemia și Burgundia. Fiul lui Francisc, Ferdinand va fi împăratul imperiului din 1835, până când a fost forțat să abdice de la tron printr-o lovitură de palat, în locul lui fiind înscăunat nepotul de unchi, Franz Joseph, în vârstă de 18 ani, care va domni 68 de ani. Deci, din anul 1848 și până în 1916, Imperiul austriac va fi condus de împăratul Franz Joseph I al Austriei, rege al Ungariei, Boemiei și Croației, mare voievod al Serbiei și mare duce al Bucovinei, ultimul monarh de modă veche urmărit

de ideea absolutismului, bazat pe armată și poliție, pe biserica catolică și pe o politică de centralizare. În anul 1848, în urma crizei economice și sociale s-a declanșat Revoluția la nivel european, revendicările revoluționarilor din Imperiu optau, în primul rând, pentru o constituție nouă, cu prevederi liberale, pentru un parlament modern și egalitate în fața legilor, în plus, revoluționarii unguri militau pentru alipirea Transilvaniei la Ungaria. Prigoana legislativă, politică și culturală a habsburgilor urmărea integrarea completă și definitivă a Bucovinei în structurile fundamentale ale statului austriac, prin sufocarea tuturor formelor de manifestare națională a românilor. Cu toate acestea, lupta românilor bucovineni pentru apărarea și dezvoltarea ființei naționale, a limbii, a culturii proprii, a tradițiilor, pentru realizarea aspirațiilor naționale nu a putut fi oprită decât într-o oarecare măsură. Apariția primului ziar politic, „Bucovina”, în 1848, în limba germană și română, a constituit un moment important în lupta pentru susținerea intereselor românilor bucovineni. După 63 de ani de deznaționalizare forțată, Bucovina este dezlipită de Galiția, în urma adoptării Constituției imperiale, din 4 martie 1849, care a proclamat autonomia Bucovinei, având drepturi egale cu celelalte provincii ale Imperiului. Bucovina a devenit provincie ereditară a Coroanei de Habsburg, cu titlul de Ducat, cu guvernământ propriu, cu reședința la Cernăuți. Prin decret imperial, în 1850, a fost publicat Regulamentul alegerilor pentru Ducatul Bucovina, care stipula condiția de a fi ales numai după atingerea vârstei de 30 de ani și după împlinirea a cinci ani de cetățenie austriacă. În 9 decembrie 1862, Bucovina primește statutul de ducat autonom, cu drapel propriu în două culori, roșu și albastru dispuse vertical, la mijloc având imprimată stema cu capul de bour. Limba oficială în Imperiu era germana, scopul Austriei era de a transforma Bucovina într-o țară germană, prin impunerea limbii și culturii germane, iar bucovinenii să fie lipsiți de conștiința națională. Ultimele decenii ale secolului al XIX – lea s-au remarcat prin creșterea luptei românilor bucovineni împotriva politicii de deznaționalizare a Austriei, mai ales în domeniul învățământului și culturii. La Cernăuți a fost înființată, în 1875, Societatea studenților români, „Arboroasa”, de către Ciprian Porumbescu, Teodor Ștefanelli, Zaharia Voronca, Gherasim Buliga, Dimitrie Onciul și Constantin Morariu, organ care își propunea să consolideze identitatea și simțirea patriotică, literară și culturală a românilor din Bucovina. Arboroasa a fost desființată după doi ani de autoritățile imperiale, pentru legături cu caracter politic cu Vechiul Regat, considerate acte de trădare.

Tot în anul 1875 a luat ființă la Cernăuți, Universitatea „Franz Joseph”, cu limba de predare germana, arhitectura cuprinzând elemente de factură națională, bizantină, gotică și barocă, care exprimau identitatea culturală a bisericii ortodoxe din Imperiul austriac. Primul partid politic bucovinean, Partidul Național Român, fondat la 7 martie 1892, cu organul său de presă „Gazeta Bucovinei”, avea în programul său următoarele deziderate: menținerea autonomiei, păstrarea originii sale istorice, dezvoltarea învățământului în limba română, autonomia bisericii și prosperarea economică. Din anul 1867 și până în anul 1918, Bucovina a aparținut coroanei cisleithaniene a Austro-Ungariei, căci în 1867, Franz Joseph a fost încoronat la Buda, ca rege apostolic al Ungariei, creând un stat dualist, Austro-Ungaria, în care a fost încorporată și Transilvania. Puterile Centrale, formate din Germania, Austro-Ungaria și Italia, au încheiat în 1882 Tripla Alianță, împotriva expansionismului rusesc, la care aderă și România, printr-un tratat secret cu Austro-Ungaria, în vederea menținerii integrității teritoriale și a consolidării independenței de stat, proclamată la 9 mai 1877, în urma războiului ruso-turc. În 1896, împăratul Franz Joseph a inaugurat la Orșova, împreună cu regele Carol I al României și regele Alexandru I al Serbiei, canalul navigabil de la Porțile de Fier.

Sub stăpânire austriacă, Bucovina a avut o populație mixtă din punct de vedere etnic, românii erau predominant în sud, iar ucrainenii (rutenii) în nord și nu a existat o tensiune interetnică româno – ucraineană, austriecii menținând un echilibru între diferitele grupuri etnice. Ultimul monarh de modă veche, care a avut mottoul: „Uniți întru putere”, a fost martorul primilor doi ani de război care avea să pună capăt imperiului său. În 1914, la 28 iunie, la Sarajevo a fost asasinat moștenitorul la tron, Franz-Ferdinand, fapt ce a constituit pretextul declanșării Primului Război Mondial, prin invadarea Serbiei de Austria. După ce împăratul moare în luna noiembrie 1916, la vârsta de 86 de ani, după o domnie de 68 de ani, lasă în șubredul Imperiu un val de contradicții între minoritățile acestuia, care cereau autodeterminarea și independența. Ultimul împărat al Austriei, Carol I, încearcă să mențină coeziunea Imperiului și în 1917 solicită încheierea păcii, dar forțele aliate i-au respins propunerea. În 1918, în disperare de cauză, Austria lansează o ultimă ofensivă, susținută de Germania, care este soldată cu un eșec major și Imperiul muribund capitulează, armistițiul fiind semnat pe 3 noiembrie 1918.

În Primul Război Mondial, în Bucovina au avut loc multe bătălii între armata germano-austro-

ungară și trupele rusești, când rușii au invadat de trei ori capitala Cernăuți, în 1914, în 1915 și în 1917. După Marea Revoluție bolșevică din octombrie 1917, rușii au fost nevoiți să se retragă definitiv. La sfârșitul războiului, în toamna anului 1918 statul multiethnic Austro-Ungaria, dublă monarhie împărătească-șicrăiască, s-aprăbușit, dezmembrându-se. Bucovina a fost revendicată de Republica naționalistă ucraineană de vest, dar a intervenit foarte repede armată română și a tranșat ostilitățile. În luna octombrie 1918, la inițiativa Adunării Constituante a Bucovinei s-a înființat la Cernăuți, Consiliul Național Român (CNR) format din reprezentanți în Parlamentul austriac și în Dieta bucovineană, alături de lideri politici locali, Consiliu care a adoptat o declarație privind unirea Bucovinei cu România și a impus totodată guvernatorului austriac să cedeze puterea. În urma acțiunilor militare ostile ale localnicilor ucraineni, președintele CNR, omul politic român bucovinean Iancu Flondor, a cerut guvernului României mutat la Iași, să intervină cu armata împotriva ucrainenilor care revendicau un teritoriu până la Siret și a bandelor ce atacau frontiera de nord-vest. Divizia a 8-a infanterie română, formată din trei detașamente: „Dragoș”, „Alexandru cel Bun” și „Suceava”, condusă de generalul Zadik, a plecat din garnizoanele din Dorohoi, Botoșani și Fălticeni cu îndemnul: „Prin purtarea voastră, căpătați dragostea cu adevărat frățească, a populației în sprijinul căreia ați venit!” Armata română a înaintat spre nord până la hotarele istorice ale Bucovinei, în timp ce forțele paramilitare ucrainene au fost nevoite să se retragă în Galiția, iar grănicerii s-au instalat pe granițele de nord și vest, marcate de Nistru și Ceremuș. În luna noiembrie s-a înființat la Cernăuți Congresul General al Bucovinei, avându-l ca președinte pe Iancu Flondor, Congres care pe data de 28 noiembrie 1918 a votat, cu toată opoziția reprezentanților ucraineni, pentru unirea cu Regatul României până la vechile hotare de la Ceremuș, Colacin și Nistru, întrucât Bucovina a făcut parte din Principatul Moldovei, până în 1775, când a fost anexată de habsburgi. Actul Unirii a fost recunoscut la nivel internațional prin Tratatul de la Saint Germain în data de 10 septembrie 1919. Documentele Marii Uniri, reprezentate prin procesele-verbale ale Senatului Bucovinei au fost semnate și de Nicolae Cotlarciuc, în data de 29 decembrie 1919, în calitate de raportor la proiectul de lege privind Unirea Bucovinei cu vechiul Regat și de membru în comisia pentru proiectul de lege referitor la Unirea Basarabiei, Transilvaniei, Banatului, Crișanei, Sătmarului și Maramureșului cu vechiul Regat al României. În aceeași zi, 29 decembrie 1919, la București, Nicolae Iorga, în calitate de președinte

al Camerei Deputaților, ținea un discurs înflăcărat cu ocazia ratificării Unirii provinciilor românești cu țara, formând România deplină. În data de 4 iunie 1920, la Paris, a fost semnat de Puterile Aliate învingătoare și de Ungaria, în calitate de stat succesor al Imperiului Austro-ungar, tratatul care a stabilit frontierele noului stat Ungaria cu vecinii săi: Austria, Serbia, Croația, Slovenia, Cehoslovacia și România. Articolul 45 din tratat prevedea: „Ungaria renunță în favoarea României la toate drepturile și teritoriile fostei monarhii austro-ungare situate dincolo de frontierele Ungariei și le recunoaște ca făcând parte din România”. Fac o paranteză să evidențiez faptul că, în mentalul colectiv maghiar, Tratatul de la Trianon este perceput ca o catastrofă și că a expirat în anul 2020, când a împlinit 100 de ani.

După douăzeci de ani de frământări, a luat sfârșit zbuțumata perioadă interbelică, în care, în ciuda păcii aparente, conflictele erau în stare latentă, pe fondul concretizării celor trei ideologii care vor schimba lumea: fascismul, nazismul și comunismul. A fost o epocă de emancipare culturală, de progrese tehnico-științifice ce au determinat revoluția industrială și creșterea nivelului de trai. Sub conducerea celor doi mitropoliți din era românească: Vladimir de Repta (1918-1924) și Nicolae Cotlarciuc (1924-1935), activitatea bisericii a fost una binecuvântată de Dumnezeu, strâns împletită cu cea culturală, unul din rezultatele acestei benefice împletiri fiind, de exemplu, aniversarea a 50 de ani de la sărbătoarea de la Putna, sub înaltul patronaj al Principesei Ileana, ocazie cu care a fost dezvelit, în incinta mănăstirii, bustul lui Eminescu. Câțiva ani mai târziu a fost deschis la Cernăuți și la Suceava, în prezența Mitropolitului Bucovinei, Nectarie Cotlarciuc, muzeul memorialistic „Ciprian Porumbescu”, cu documente, mobilier și instrumente ale compozitorului: pianul, violoncelul și bagheta. Pentru activitatea socială și arhierescă desfășurată în eparhie, Mitropolitul Nectarie a primit titlul de „cive” de onoare al multor localități bucovinene, printre care și comuna-oraș Vama. În arhiva Primăriei Vama s-a păstrat actul acordării acestui titlu lui Nectarie Cotlarciuc, în ședința extraordinară din 28 aprilie 1928, a Consiliului Comunal Vama, la propunerea deputatului Iorgu G. Toma și în prezența primarului comunei-oraș Vama, Constantin Cotlarciuc.

Va continua...

Dr. Sorin Cotlarciuc

RÂUL

Continuare din numărul anterior

Soare. Soare dogorător. Era o amiază de vară din aceea care te face să cauți umbra. Cerul își declanșase ofensiva unui senin de cuptor, arzând aerul pământesc. Până și frunzele nu se mai puteau apăra. Se răsuceau în speranța salvării, dar în zadar.

Pentru un pâlcc de copii zăpușeala nu părea să fie o piedică în calea dorinței lor. Fuseseră la locul numit de săteni „chisc”, se șiroiră pe pământul nisipos, obosiră de atâtea urcări în vârful dealului, în plus erau și cam murdari. Așa că s-au hotărât să meargă la scaldă. De pe „chisc” se vedea mica plajă, așa că au ținut-o într-o fugă, de parcăle-ar fi fost frică să nu le ia alții locul. Profesorașul le-a făcut pe plac, a alergat și el cu puștii, departe de ceea ce se petrecea în școală. Acum era o descătușare a energiilor.

Nu prea s-au uitat cine mai era pe nisipul cald. Fără să se dezbrace s-au aruncat în apă, chiar dacă educatorul încerca săle explice că nu e bine să intre în apă așa încălziți. S-a băgat și profesorul printre ei, să nu cumva să se aventureze cineva spre mijlocul repeziciunii, mai ales că nu era voie să se depășească mijlocul râului. Pe malul celălalt grănicerii ucrainieni erau atenți la orice tentativă de încălcare aacestei dispoziții.

Pe mal era o distracție aparent dezordonată. Dacă te uitai mai bine vedeai că nu e chiar așa. Copilașii se jucau mai departe de apă, construiau un fel de forme din nisip, de regulă castele, se lăudau, alții le stricau, începeau plânsete, adulții interveneau să-i împace și o luau de la capăt. Mai aproape de apă, câteva fetișcane jucau un fel de volei cu o minge ușoară. Geta era și ea printre ele. Alerga de parcă o fugărea cineva. Fetele localnice își cam băteau joc de ea. Trăgeau tare în minge și Getuța alergia numai ea s-o repună în joc. Cu părul ud, fața îi ieșea mai mult în evidență, ca un bidon turtit. Nu știu de unde s-a ivit formula „bidonville”, care se auzea tot mai des. Am înțeles după un timp că așa o porecliseră pe nestăpânita fată venită de la Petricanii Săveniului. Apelativul ar însemna că fata de la oraș (de fapt un biet orașel) avea o față de bidon turtit. Curios era că ea nu s-a prins de batjocora ivită din senin, continua să alerge după minge, ba chiar dădea cu piciorul în ea și fugea ca o zăpăcită. Celelalte râdeau mai pe înfundate, mai fără nici o reținere. Ea nu era deloc supărată.

Băieții au încins o miuță dar s-au plictisit repede. Unii și-au aprins câte o țigară, mai sorbeau dintr-o

sticlă cu bere, dar toți se cam uitau la tinerele fete care, după cum aruncau cu vorbe, ar fi vrut să intre și băieții în joc.

Profesorul, cu fața spre apă, se întinsese pe nisip. Nu-i trebuia nimic, voia liniște. Simțea nisipul cald, vedea firul apei fugind amețitor, deasupra cerul neobișnuit de senin.

Grișa, Mircea, Gicu, Puiu și alți vreo doi-trei tineri au plănuit ceva și, ca la o comandă, au atacat din ambele părți. Au început să arunce cu nisip peste profesor. În hohote de răs aceștia l-au acoperit, forma semănând cu un mormânt. Nu știu care dintre ei a și adus două bețe, le-a legat ca o cruce și a înfipt-o în dreptul capului. Cu capul afară din nisipul - mormânt profesorul râdea cu poftă de nebunia prietenilor. Unul chiar a strigat la copii:

- Măi, elevașilor, profesorul vostru a plecat! Veniți să vă luați rămas bun!

Copilașii au venit repejor, au chicotit și s-au prins într-un „Doamne miluiește” în jurul formei alungite de nisip. Și să mai zici că nu au imaginație acești copii dintr-un sat îndepărtat!?

Fetișcanele au lăsat jocul haotic de-i zicea volei și au fugit spre apă să se răcorească. Au început bălăceala aruncând la întâmplare apa cu palmele căuș. Nu și-au dat seama că inamicul era aproape. Tinerii au considerat că acum e momentul să atace. Au sărit iute în apă și, scufundându-se, au ieșit printre fete. Le-au prins de unde au nimerit, le-au băgat în apă pentru puțin timp, ele râdeau fericite, se făceau a nu fi de acord dar nu părăseau „câmpul” de luptă. Se vede treaba că le cam plăcea. Getuța, cea mai înaltă dintre toate, prinse pe unul în brațe și-l apăsă înapă. Au ieșit la suprafață într-un fel de îmbrățișare, temătoare dar și pofticioasă. Ea îl ținea strâns cu brațele, capul lui era lipit de sânii îndrăzneți și obraznici, rotunzi și proaspeți. Prin bluza udă sfărcurile se vedeau ca o ademenire arzătoare. Cu nasul la sânii fetei ar fi vrut să se oprească timpul, dar fata își dădu seama că făcuse un gest provocator față cu atâția ochi și țipă ca și cum ar fi înțepat-o ceva, împingându-l de lângă ea cu putere. Ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic ieși din apă și după ea au ajuns pe nisipul cald și celelalte. Băieții se uitau la ele curioși să le vadă formele prin rochițele scurte, lipite de corp. Fiecare, de bună seamă, jinduia la câte una, numai că nu prea era locul potrivit. Se gândeau pe care s-o invite la o plimbare când luna se va arunca în Prut, sărutându-l.

***

Gheorghe Șerban

SIMFONIA GREIERILOR LA CEAS DE TAINĂ

Lumina aurie de august vine zilnic la întâlnirea cu viul de peste tot și încearcă să-i transmită prin prezența verii ce apune, mirate nostalgii ce nu vor să întrebe, doar constată. Și parcă vrei să înțelegi dacă ai fost vizitat de bucuriile cele simple și frumoase care vin împreună cu anotimpul bogat în verde și flori, în senin pe cer și în suflele. Căldura care coboară din înalt, dăruită de înfocatul soare, nu mai dogorește, acum ea mângâie liniștitor, provocând coacerea fructelor împreună cu șiretul vânt ce pregătește discret intrarea triumfală a toamnei cu bogăție de ramuri, grele de rod. Merele îți zâmbesc cu veselă-complicitate din obrazul cel roșu cu rumenire naturală, ca al fetelor dăruite cu bogăție de bujori pe chipuri și care știu să mai cânte inocența și farmecul curat-adolescentin ce bucură și încântă prin prezență. Fiecare arbore sau arbust ajuns la maturitatea existenței sale ciclice pare extaziat, dăruind tuturor belșug de fructe mândre în formă și culoare care luminează văzul și aduce zâmbet bun, iar mâna pornește spontan spre creanga înbietoare.

Șerpuite cărări se strecoară insinuant prin verdele ierbii primitoare. Parcă leagănă gânduri, printr-un gând tulburat de un vânticel călduț și visător, în preumblarea sa molcomă și alunecă duos asupra florilor prezente în împărăția naturală a câmpului. Aici ești o prezență constantă, doar ascuți și privești!

Mireasma amețitoare de fân proaspăt cosit ce s-a copt prea mult în vâlceaua adormită, te urmărește cu îndrăzneală crescândă și ascunde parfum nostalgic de margarete, garofițe și cicoarea cea albastră care se întoarce mereu după soare. Pașii tăi prin liniștea așezată a verii sunt urmăriți de priviri mirat-întrebătoare ale unui mov clopoțel, mic și delicat, ascuns în iarba care copleșește vederea. Nu este obișnuit cu prezența omului pierdut în frumosul existent și care ar dori să nu mai plece din această oază luminoasă, încărcată de culoare și mireasmă, construită de magica natură, așa cum știe ea de la începuturi. Și mergi și mergi pe dealuri de nescrisă poveste, uitat de timpul care nu vrea să tulbure mirajul și pacea existentă până-n zarea depărtată. Alegi să împărtășești gândul cu primul prieten apărut în cale: un stejar cu măreață coroană și bogăție de ghindă, dar și statornică înțelepciune, care te primește cu drag

la umbra sa ocrotitoare, știindu-te om bun și iubitor de natură. În dulcele miez de august te atrag oarece zgomote ciripitoare venite din crengile copacului-prieten. O duioasă mamă-rândunică învață să zboare pe năzdrăvanul său pui care freamătă în nerăbdarea începutului. A venit vremea descoperirilor personale care trebuie să-i deschidă ușa spre necunoscut. Năstrușnica întâmplare care se derulează acum mă extaziază, fiind o lecție de viață ce promite trecerea spre starea de adult. Mama-pasăre își deschidea aripile puțin câte puțin, zburând cu ciripituri de îndemn spre o altă creangă aflată la mică distanță unde se oprea și își chema puiul drăgălaș. Temător, micuțul o privea mirat și refuza cu o capricioasă îndrăzneală să execute îndemnul. Pentru el orice distanță între crengile copacului era un mare gol înfricoșător și nu se credea pregătit. Totuși, viața clocotitoare din exterior îl provoacă spre cunoaștere. „Of, chiar trebuie s-o fac și pe asta?“, se întrebă micuțul. Astfel, neatent în ghidușia jucăușă, uita mereu să deschidă micile aripi, dar, curajos, se arunca spre înainte, aterizând cu resemnare în iarba moale din jurul copacului. Aici, singur și speriat, țipa cerând ajutor. Micuța mamă, înfricoșată, zbura în jurul lui, dar nu avea putere să-l atragă spre copacul care le era adăpost de posibili dușmani. Am sărit cu mult entuziasm să ajut micuțele păsări ale pădurii, așezând puiul înspăimântat pe creanga de pornire a lecției de zbor, unde mama-rândunică a venit, fericită să-și continue învățătura. Ea va relua totul cu răbdare și dragoste. Ce bucurie, să știi că te afli la locul și în momentul potrivit pentru a salva o viață care vrea să existe în lumea cu lumini!

Aici, în câmpia verde, privirea aleargă liberă fără îngrădiri impuse de conveniențe sociale, precum gândurile prin conștiința omului care se prind într-o horă fascinantă sau se joacă de-a prinselea fugind bezmetic unul după altul. Nu întrebă dacă le dorești sau nu și tulbură totul în tainicul interior. Dar o baghetă misterioasă te atinge magic în delicată trecere și potolește marea involburată și bogată în gânduri, precum furtuna supărată ce se apropie amenințător de țărnul liniștit, dorind să amintească tuturor că natura se descurcă și singură, se regenerează ciclic, dar omul nu va putea exista fără ea. Lumina aurie și caldă își modifică treptat culoarea, aducând cu pași ușori o senină și blândă înserare. Liniștea s-a statornicit peste toată firea pământului. Tresari uimit când simți cum firele de iarbă din jur parcă freamătă a mișcare pe note muzicale ce compun delicate acorduri. În dreapta se aude un mic sunet, firav și

temător. Din stânga îi răspunde cu grabă extaziată un alt sunet. Ce poate fi? Te întrebi cu mirare încântată.

Și sunete răsar duios din vasta câmpie, crescând prin apariție și îndrăzneală în tandem cu înserarea cea lacomă care cuprinde verdele, copacii și toate în jur. Liniștea florilor aflate în pregătiri pentru somnul dăruit de noapte este tulburată de o muzică ce își acordează instrumentele ascunse de întunericul magic al nopții. Este greierele, micuțul ascuns în răcoarea pământului, amețit de dragoste în această lună specială dăruită lui, care îi tulbură simțurile și îl provoacă la o căutare plină de farmec a celei dorite și vizate în lunile precedente. Povestea furată vieții ne amintește că un greier îndrăgostit este un maestru în arta comunicării. El pregătește, în splendoarea verii, ca daruri pentru iubită, trei genuri de cântece: unul prin care își anunță prezența grațioasă, alt cântec fermecător-duios este pentru a-i face curte, iar pe al treilea îl folosește pentru îndepărtarea rivalilor nedoriți la magica întâlnire. Există multe nopți în care își cântă doar prezența și nu primește acel răspuns așteptat cu nerăbdarea îndrăgostitului. Este foarte perseverent în iubirea declarată, iar serenada lui poate continua până la cunoașterea și cucerirea partenerei dorite. Cântecele greierilor atrage și îndeamnă la visare, iar vibrațiile sunetelor umplu văzduhul în care doar luna mai zâmbește ștrengar, agățată în colț de cer, protejând iubirea dorită și așteptată de tot viul existent. O lumină stelară te învăluie duios, iar astrul nocturn își plimbă destinul din legendă, alergând pe bolta nopții catifelate după iubitul său Soare. Acesta la apariție, prin lumina puternică dăruită tuturor, sperie Luna, care se ascunde în dezamăgire și într-o perpetuă dorință neîmplinită, pentru că ei nu se pot întâlni niciodată. În noaptea încântătoare, aureolată cu mii de luminițe care sclipesc cu scânteieri diafane trimise văzului, nu te simți singur. Sunetele transmise de concertul greierilor aflat în amplă desfășurare, sunt o prezență care îți conferă încredere și bucurie precum o mulțime de glasuri unite, ce-și cântă dorințele într-un cor divin. Te cauți în marea de stele care populează spațiul vast și care te urmăresc cu ochi de mărgăritare, sperând că una dintre ele este și steaua ta, care așteaptă cu nerăbdare povestea încadrată în viața fiecărei zile parcursă de pașii tăi. Când ziua ți-a fost luminoasă prin bucuriile aduse de rezolvări așteptate sau venite spontan, la întâlnirea cu noaptea, mereu uiți să împărtășești steluței tale momentele trăite. Doar zilele cenușii și triste în care ai fost invadat de probleme sau dezamăgiri vor fi povestite la ceas de taină stelei ce te așteaptă cu fidelitate în înalt. Și nu e corect. O numim „steaua mea”, dar suntem ingrați și o căutăm ca parteneră pentru comunicare și deschidere a punților de legătură divină,

doar când greutatea ne apasă sufletul. Ca o stâncă ce a blocat mica fereastră deschisă către munte în care își făcuse apariția o delicată și zâmbitoare floare de colț, prințesa muntelui. Steluța aleasă te veghează cu lumină bună și cald-prietenoasă din nemărginirea spațiului și vrea să transmită subtil că drumul drept este bine de urmat în viață, iar orice abatere spre cărări misterioase și mereu atractive poate determina schimbarea, care nu este întotdeauna cea dorită sau așteptată.

Și valea cu dealuri întinse până-n zarea fără granițe pentru privire este un concert de sunete melodioase care fascinează și se întrec prin duioase rugăminți și declarații fierbinți de dor, cu întrebări și răspunsuri care pot apropia suflete pentru întâlnirea sacră a iubirii. Magia muzicii dăruită de greieri este un regal unic și prețios într-o lună de basm. Ea derulează cântece unite cu sclipiri de stele, care dansează pe câmpul cerului în tremurat amețitor, mereu o prezență statornică a tuturor comorilor pământului.

Ca să poți înțelege această taină, trebuie să fi participant și iubitor al naturii. Sunetele se înalță, cresc în intensitate, parcă ascuți o mare zbuciumată, în care totul vibrează și copleșește cu picături ca note muzicale ce te urmăresc, te înconjoară cu asiduă perseverență și intensă convingere că ele există pentru a cuceri frumosul și dragostea. Tu, om rătăcit în muzica stelară, ești copleșit de imensa putere vibrantă conținută în compoziție și de simfonia care impresionează în desfășurare intempestivă, dăruită de greierii îndrăgostiți. Ea aduce tuturor în suflete seninul acela special, căutat mereu pe drumul vieții și rar descoperit.

Este fantastic și magic în același timp. Ești prezent într-o stare de grație inegalabilă, care dăruiește tulburătoare ecouri venite din noaptea plină de feerie, provocând emoții neobișnuite transmise văzului și auzului. Toate concură spre o simțire specială statornicită în aceste momente în care nu mai știi dacă ești treaz sau visezi! Și simfonia continuă, împodobită cu înalte acorduri care farmecă și stăpânește sentimente ce se nasc în noaptea superbă de august, în care vraja te cuprinde fără pauze, fără oprire, totul fiind curaj, putere și avânt. Serenada greierilor o putem înțelege și ca o perpetuă întrecere cu muzica naturii care se plimbă în jurul tău prin ape murmurând sau prin frunze foșnind a dor. Prin cântecele măiestrit al cântărețelor pădurilor noastre care mereu farmecă un suflet iubitor. Mica diferență rezidă doar în momentul din zi ales. Greierele preferând liniștea nopții enigmatice care îi insuflă curajul potrivit stării lui speciale, iar păsările aleg lumina zilei, veselă și caldă, în care simțurile,

văzul și auzul sunt prezente total la starea de grație existentă.

Doar firava luminiță a zorilor trandafirii care se strecoară cu uimire, colorând noaptea îndrăgostirii, aduce un pic de acalmie, încetinind până la stingere cântecele impregnate de vrajă și dor. Greierii nu pot iubi în fața soarelui, îi respectă prezența maiestuoasă și se retrag discret în habitatul lor, în care compun mereu noi acorduri de iubire pentru toate nopțile lunii cu lumină aurie de august. Îl iubim și îi dorim prezența în aceste nopți magice, deoarece greierele este și un simbol al bucuriei, al curajului inedit sau al norocului. Este un virtuoz al comunicării și o voce interioară care șoptește în cântec, cu vibrantă strigare, despre lucrurile greșite și îndrumă către fapte bune și curate. Din mituri și legende ale românilor, aflăm că greierele a fost prezent la crearea dealurilor, munților și câmpiilor, iar cântecul său semnală țăranilor că venea vremea recoltei sau vestea o ploaie apropiată și

necesară. Fascinanta iubire țesută cu micală de greieri din sunete magistral compuse, poate transmite același îndemn spre cunoaștere și omului. Acesta își poate descifra și înțelege, în profunzime, cele mai tainice și misterioase sentimente care stau pitite și speriate în labirintul greu de parcurs al sufletului. Muzica naturii ce vine din zi sau din noapte alină și încurajează ca un prieten bun și cald cu prezența sa, atunci când există. Ea știe să provoace în tine, omule, o stare specială de armonie și echilibru, aducătoare de înțelegere și acceptare a tuturor lucrurilor plăcute sau nu, care ne invadează viul personal. Și ce frumoasă este iubirea care înalță și prețuiește, iubirea curată care nu cere, nu acuză, doar dăruiește, știind că reciprocitatea există, când ești prezent la viață, la dor. Tare dor dorurile, când muzica te cuprinde în basmul ei!

Doina Toma

CĂLCĂIUL CU PERDEA

Își aprinse țigara din obișnuință. Trase din ea ca dintr-un balon cu oxigen. Odată, de două ori, de mai multe ori. Privirile i se încețoșară. La fel ca ieri, la fel ca în celelalte zile. Savura cu nesaț țigara special răsucită

din ierburile știute de ani de zile. Se chinuia din ce în ce mai mult să simtă savoarea unei alte țigări. Privirile începură să se cufunde într-un întuneric viu, sălbatic. Apoi, totul fu cuprins de liniște. O liniște catifelată ce-i foșnea la urechile amortite. Se întinse cât era de lungă, pe canapeaua cu arcurile rupte de trecerea vremii. Aceasta era starea în care se simțea cel mai bine. Când Adrian sună la ușă, nu mai putu să se ridice și să o deschidă. Norocul lui era că ușa nu era încuiată. Adrian o găsi prăbușită pe canapeaua incomodă.

- Ce faci, Didină?

Ea gemu balmăjind cuvinte fără sens. Țigara încă mai ardea în scrumiera plină ce chiștoace. Și în atmosfera cuprinsă de drog, spaima lui Adrian nu-și mai avea rostul.

- Iar te-ai drogat? întrebă el, mai mult pentru sine.

Știa că nu avea să-i răspundă. O luă în brațe. Era ușoară. O duse în baie și o dezbrăcă. Apoi o stropi cu

dușul cu apă rece, din ce în ce mai rece. Peruca îi căzu de pe creștet, dezgolind o țeastă goală cu niște bube apărute pentru că nu fusese aerisit scalpul bolnav. Ea începu a geme.

- Mi-e frig, spuse ea într-un târziu.

Adrian îi pescui peruca și i-o întinse la uscat pe capătul căzii. Didina începu să se trezească. Tremura. Adrian scoase dopul de la cadă, oprind apa pentru ca să se scurgă. Apoi luă un prosop și începu să o frece ca și cum ai freca un perete plin de mângălituri. Pielea i se înroși, prinzând culoare de om ce și-ar fi putut purta singur de grijă. Apa se scurse și dispăru. Goliciunea trupului nu mai era jenantă între ei. Se cunoscură și trupește mai înainte de a-și da bacalaureatul. Îi întinse mâna. Ea i-o apucă clătînându-se, mai ales atunci când pași peste marginea căzii, după care se duse goală în sufrageria unde el îi lăsase hainele. Apa rece o dezmorți în bună măsură. Începu să zâmbească fără să-și acopere goliciunea. El se apropie mai mult de ai lua prosopul folosit la ieșirea din baie. Ea își aruncă mâinile în jurul gâtului, sărutându-l zgomotos. „Sărmana, are nevoie de afecțiune”, își zise Adrian, cuprins de o duioșie. Îi puse brațul sub cap. Ea îl sărută odată și încă odată, de parcă ar fi vrut să soarbă de la el câteva clipe de viață.

- Dragul meu! îi murmură ea la ureche. Dacă n-ai fi fost tu, eu nu mai eram.

Goală și ușoară ca un fulg, ea se lăsă purtată de cel care o iubea în dormitor. Era mut și în tăcerea lui avea o lumină stranie în ochii triști. Își dădu seama că ea îl dorea. Se dezbracă la rându-i ca într-un fel de halucinație seacă fără un erotism anume. Animalul din el îi răspunse Didinei în transă. Ea se simți pierdută la fel ca atunci când se droga. Numai că drogul acesta nu ținea prea mult și se trezea iar în căutarea plăcerii morbide. Adrian o posedă sălbatic, de parcă ar fi vrut să acopere zgomotul produs de actul în sine. Era firesc să auzi cum carnea flască nu se mai cupla erotic în timpul dăruirii. Adrian se întreba uneori cât ar mai fi putut dura un asemenea mod de a face dragoste. Nici nu-și dădu seama dacă ea ar fi fost satisfăcută ca o femeie plină de iubire. Se îmbracă mașinal de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat, nimic. Didina se ridică la rându-i și se deplasă clatinându-se spre baie, mirându-se că el nu se dusese la rându-i. Adrian așteptă o vreme întoarcerea ei. Și într-adevăr înfășurată într-un halat de baie flaușat, femeia veni și-l sărută și mai dornică de o îmbrățișare, care tocmai o făcuse să se piardă. Din nefericire, Adrian trebuia să plece.

- Nu mai stai? îi zise ea cu înfrigurare.
- Să-ți spun banal că trebuie să plec?
- Chiar trebuie? insistă ea îmbrățișându-se.
- De parcă tu n-ai știi! îi răspunse el tăios, retrăgându-se el din îmbrățișare spre holul de la intrare.

În urma lui rămase doar un miros de bărbat încă viril ce ar fi putut să-i stârnească interesul oricărei femei.

***

Iarna despică văzduhul cu o răutate neașteptată. Parcă sufla cu bucăți de gheață ce se înfingeau în pământ și băltoace. Totul încremenise. Pe geamul de la balcon se întipărise urmele de ploaie căzută cu puțin timp înainte. Puteai spune că înflorise sticla geamului. Întinsă pe canapea, Didina sugea cu nesăț chiștocul din țigara cu „iarbă”. Capul i se golise treptat de orice fel de simțire. Dacă ai fi tăiat o bucată din ea, ar fi curs doar sânge. N-ar fi durut-o. Beția înceată îi cotropi făptura de parcă ar fi vrut să-i facă un rost anume. În realitate, o lehamite, un gol imens se instală peste tot trupul. După ce chiștocul începu să miroase a unghie pârlită, îl lăsă să cadă lângă canapea ca de atâtea alteori. Era sigură că avea să se stingă de la sine. Mâna îi atârna până aproape de parchetul de stejar. Zăcea. Nimic n-ar fi putut s-o scoată din letargia ierbii. Din nefericire chiștocul căzu pe covorul de lână gros. Mai întâi un fum abia perceptibil se ridică pe lângă mâna ce bălăbănea la orice mișcare a trupului. Parcă era un film redat cu încetinitorul. La un moment dat o flăcăruie mică începu să se întindă prin firele

de lână ale covorului. Mirosul de lână arsă devenea tot mai puternic. Dacă cineva ar fi vrut să privească înăuntrul casei, ar fi trebuit să trudească mult pentru dezghețarea geamului. Flăcările se ridicară brusc către fața de masă. Didina deschise ochii chinându-se să-și retragă mâna din calea flăcărilor. Mirosea a pârlit. Încercă să se ridice din canapea. Dar se rostogoli în mijlocul flăcărilor. Pielea subțire se umflă pe alocuri. Destul de repede, câteva bășici se sparse sub dogoarea focului, în timp ce se căznea să se târască în afara pârjolului. Nu reuși. Era cu neputință să se desprindă de parchetul ce începuse să ardă la rându-i. Nici nu-și dădu seama cât de dureros îi era mistuit trupul. Gemu, de parcă ar fi vrut să strige după ajutor. De fapt mai mult scânci, pentru că nu simțea nici un fel de durere. Când Adrian intră pe ușă, flăcările îi devorau trupul cu lăcomie. O trase de picioare din vâlvătaie. Era prea târziu. Pielea îi arsese în întregime de la genunchi și până la creștet. Câteva bucăți de mușchi fumegânde îi mai țineau oasele împreună. Intestinele i se sparse. Adrian o trase spre ușă îngrozindu-se la vederea urmei lăsate ca o dără pestilențială pe parchetul încă necuprins de flăcări. O lăsă la intrare spre coridor și se repezi în bucătărie. Dădu drumul la apă într-o oală mare. Când se umplu, o ridică cu greutate și o înlocui cu alta mai mică goală. Vărsă cu înfrigurare apa peste vâlvătaie ce sta să înghită toată sufrageria. O bună parte din vâlvătaie scăzu. Se repezi să arunce cealaltă oală care se umpluse în timp ce o golise pe prima. O vărsă spre un loc ce dădea să supraviețuiască apei. Focul se stinse. Fumul greoi și grețos continua să se ridice spre tavan. Adrian deschise geamul cu greutate, lăsându-l să iasă spre cer. Gerul se înstăpâni brutal peste băltoacele însângerate și resturile de trup carbonizate. Apoi a sunat la poliție. Se aștepta să dea declarații cât mai amănunțite, cât mai lungi, cât mai obositoare. Între timp cineva închise geamul de teama să nu se spargă caloriferele. Corpul atât cât mai rămăsese din el fu îmbălsămat la morga spitalului. N-avea pe nimeni care să vină la căpătâi. De aceea autopsierul o împinse în congelator, pregătindu-se pentru a-i folosi oasele ca material didactic la facultatea de medicină. Când Adrian mai vru s-o vadă odată, doctorul trase targa metalică din congelator, arătându-i un trup învelit într-o pânză ce semăna cu un fel de perdeluță care cădea peste călcâi scăpat din pojarul prin care trecuse. Călcâiul cu perdeluță îl zgudui pe Adrian mai mult decât se așteptase.

Gheorghe Andrei Neagu

NOAPTEA SFÂNTULUI APOSTOL ANDREI

Am mai scris despre întâmplările acelea, o suită de întâmplări, aparent fără nici o legătură între ele și, de fiecare dată, cele scrise au dispărut, fără să pricep de ce... Și totuși, ceva mă face să mă întorc acolo, la acele împrejurări... și să repovestesc... Pur și simplu, nu pot altfel, nu știu de ce...

O zi surprinzător de caldă pentru un sfârșit de noiembrie...

Fusesem într-un fel de circuit, prin mai multe zone ale țării, printre care satele din Delta Dunării, și-apoi, câteva zile, invitat de organizatori, la un congres desfășurat în Constanța... Nu a fost ușor să-i conving pe organizatori, ca în ultima zi a congresului, să mă lase în același hotel (cu multe stele...) până în ziua următoare, adică să-mi mai plătească o noapte... Am asistat însă la discuția între managerul societății sponsor și managerul hotelului, care, se pusese pe nu și nu... Eram în biroul lui (al celui care conducea hotelul...), o figură de parșiv, ascunzând sub masca arogantă un frustrat... Pe peretele din spatele lui, el era așezat la un birou impunător și cu picioarele sub nasul nostru...)

Motto:

„**Suflete, aici trezește-te încet. Locul e sfânt...**” - Tagore

se afla o pictură în ulei, n-am descifrat autorul, cu Sf. Apostol Andrei. (Vă rog, rețineți, 28 noiembrie 2009.) îmi re-număram în gând banii pe care-i mai aveam și mă întrebam cum aș putea să găsec până a doua zi dimineață un loc unde să pot dormi... Nu o să uit scena niciodată... Și mă rugam în gând, în legea mea: „Sfinte Apostol Andrei... fă o minune, una mică...”

Și-n clipa aceea, tabloul s-a desprins din cui, cuiul rămânând acolo și a căzut cu un zgomot stins pe covorul sintetic de sub fotoliul managerului... Cei doi înțepeniseră... Eu însă am prins momentul și n-am schițat nici cel mai mic gest... Ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic...

Și unul și altul, s-au întors către mine, întrebându-mă într-un glas: „Cine sunteți?!”

Am dat să scot legitimația pe care o aveam de la publicația medicală, pe care oficial o reprezentam la acel congres. Însă fâstâcit și eu de imprezibilul situației am arătat-o pe cea de la FIJET. Și l-am văzut pe managerul hotelului cum începe să tremure și să-mi spună: „Rămâneți cât doriți... Vă asigurăm noi totul...”

„Mulțumesc, eu am nevoie să rămân doar până mâine dimineață... Vine șoferul să mă ia, am un alt

traseu de făcut...”

Discuția se terminase, managerul mi-a deschis ușa cu o plecăciune, ce m-a făcut să mă simt penibil și am așteptat liftul (ceva cam mult!) să mă întorc în cameră... și să-mi pregătesc bagajele mele, cele multe...

Vorbisem încă din dimineața acelei zile cu un prieten din Tulcea, rugându-l, dacă poate, să-mi găsească o mașină care să mă ducă în ziua următoare spre București, mergând însă prin sudul Dobrogei, prin Ostrov, de unde să trecem cu bacul. Și mașina urma să fie în fața hotelului, dimineața devreme, la 5:00, o oră grea pentru mine, obișnuit să lucrez noaptea...

Da, n-a fost să fie...

Nici nu apucasem bine să-mi fac bagajul, eram la duș și am auzit cum se deschide ușa de la intrare, așa ca prin farmec... și am zărit o umbră de lup, pe două picioare, trecând prin dreptul ușii transparente de la baie... De unde să mă gândesc eu pe atunci că noaptea următoare va fi noaptea sfântului Andrei... Am ieșit ușor mirat, poate prea sigur pe mine, înfășurându-mă într-un prosop mare, parfumat și ușor lipicios... Și m-am trezit față în față cu o femeie, ce purta o

mască de lup și o pelerină ușoară, din mătase, fără nasturi, care a și alunecat ca de la sine... fără să fie nevoie de nici un gest. „Hai la mama să te joace...” a mai apucat să spună

ea, toată numai zvâc...

În fine, abia ținându-mă pe picioare, și plin de miresme și miasme, nedormit, la cinci fără un sfert, eram cu bagajele făcute în fața hotelului, așteptând mașina promisă de prietenul meu, medicul din Tulcea, de altfel, și el, un om uns cu toate alifile. Și abia ce mi se deschisese ușa cu o plecăciune și mai și decât a managerului, în ziua precedentă, am și văzut-o venind... Intrasem un pic la bănuielei, prea se potriviseră toate...

De la Tulcea la Constanța mă adusese același șofer, pensionar de câteva luni, care însă lucrase toată viața ca șofer pe ambulanță și cum, necum îi era îndatorat doctorului care-l ajutase... Într-o viață de om, trecem de multe ori prin situații cel puțin critice și când, fără să ne așteptăm, cineva ne întinde o mână de ajutor, concretizată apoi în alte și alte situații, se stabilesc legături dincolo de contracte și ierarhii sociale, conjuncturi...

Acum însă, văzusem de departe că nu venise singur... Pe bancheta din spate, o doamnă, cam de aceeași vârstă cu șoferul și, lângă ea, o tânără, mai trecută, după înfățișare și înțepeneli, fata lor. Mi-am reamintit ca într-o străfulgerare că la drumul către

Constanța, când mă adusesese chiar el, se uita insistent la mâna mea stângă, unde nu era nici o verighetă.

M-a ajutat să-mi pun bagajele, adusesese chiar și o pătură în care să poată înfășa „valiza cu ouă”, știa deja că acolo am laptopul și știa din peripețiile lui cu dl doctor că, la drum lung, praful poate intra chiar și într-un aparat foto nemțesc... Între timp, mi-a spus în câteva cuvinte și că n-a avut încotro și a fost nevoie să o ia și pe soția lui, dornică și de o excursie, și pe fată, care nu mai ieșise de nu știu când, își lua de lucru pentru acasă și de la serviciu, și care era așa cu suflet bun și iată că nu-și găsisese și ea un bărbat, că în lumea de azi nu mai știi în cine să ai încredere...

- Spune-ți-mi, pe unde vreți să mergem? Dvs sunteți șeful!, mi-a spus șoferul, după ce se liniștise oarecum în legătură cu obligațiile lui față de soție și fiică.

Îl mirosisem și eu, din start, simțeam că-și făcuse el ceva griji și se temea să nu-i spun doctorului că nu a venit singur. I-am spus câteva repere, pentru mine, puncte obligate de trecere și că doresc să ajungem până pe seară la Derwent și Ostrov, de unde ne vom îndrepta fără altă oprire spre București. La fel îi spusese, că de la un anume loc mai departe, aș vrea să trecem către malul drept al Dunării, prin câteva sate pe care mai încercasem să le văd dar nu reușisem... L-am prevenit că drumurile sunt proaste, nu doream să am surprizele avute cu alți șoferi... A acceptat bucuros și am urcat și eu pe „locul mortului”...

- Vă rog, doar să mă treziți când ajungem la Adamclisi, vreau să opriți și să fac niște fotografii, i-am spus eu. Am lucrat toată noaptea și n-am apucat să dorm...

Mi-am lăsat scaunul din dreapta lui pe spate, modelul de mașină permitea asta, fără să incomodez domnișoara din spatele meu, emanând efluvii hormonale, intens susținute de parfumul de mosc. Mai apucasem, înainte să adorm, să-i văd șoferului și expresia de satisfacție de pe față, mulțumit pesemne că i-au ieșit jocurile și o oarecare nedumerire, de la mirosurile emenate de mine, mărturie tăcută despre muncile de peste noapte... Prezentările fuseseră făcute...

O pală de aer proaspăt și o mână fermă pe umăr m-au trezit... Visasem ceva tulburător și cu o peșteră prin care parcă trecusem, ca într-un fel de teleportare, într-o altă parte a pământului, asistând neputincios la răstignirea lui Iisus... Continuam să țin ochii închiși și să-mi povestesc visul cât să nu-l uit.

- Domnule reporter, treziți-vă! am auzit eu un glas ce părea vag cunoscut.

Am deschis ochii și pe lângă umărul șoferului am văzut la mică distanță monumentul de la Adamclisi, știut doar din ilustrațiile din cărți... Făcusem ochi.

- Am ajuns de aproape o oră, dar văzându-vă cât de profund dormiți mi-am spus să vă mai las. Că degeaba mergem pe unde ați spus, dacă sunteți obosit... Știu asta de la dl doctor, oriunde-l duceam el dormea în mașină și-apoi, odată ajunși, lucra și rezolva treburi într-o zi, cât alții într-o săptămână... Doriți o cafea? Și mi-a turnat dintr-un termos într-o cană, cană de porțelan aflată într-o cutie... un fel de trusă, cam scumpă totuși pentru o trusă de voiaj... După ce băusem aproape jumătate din cafeaua din ceașcă... am văzut că parcă și fata lui era mai frumoasă decât o văzusem dimineața... Și tocmai atunci și-a mai turnat și ea cafea din același termos... M-a trecut un fior rece pe șira spinării... „Nu cumva?!...” Era însă deja prea târziu...

Mi-am pregătit aparatul de fotografiat și am plecat spre monument, înconjurându-l, căutând să prind locuri și distanțe din care să-l pot fotografia... Lucram deja pe digital și-aveam un Canon, nou, nouț și aproape 1000 de fotografii, deja setasem aparatul să pot face imagini cu o rezoluție mare...

Am pornit mai departe, la acel moment încă pe drumul care ducea de la Adamclisi către Ostrov... Mai aveam până să facem dreapta, să intrăm prin satele de pe malul Dunării... Eu unul mă uitasem pe hartă cât să văd unde erau cele ce mă interesau de fapt... și cam atât. Surpriza a venit însă de unde nu mă așteptam...

Cunoșteam deja acel drum, îl parcursesem de multe ori în alte documentări, cunoșteam și farmecul lui, și toamna, la vreme când se băteau nucii, pe unele zone de o parte și de alta era străjuit de nucii, și iarna, și primăvara... De multe ori, la capătul unor documentări prin țară, încheiam câte un circuit, mergând pe acolo către Derwent, Ostrov și București. Curios, nu oprisem niciodată la Adamclisi... Nu am avut eu timp să mă gândesc prea mult la trecute popasuri și peripeții că o și aud pe soția șoferului glăsuind. „În față, pe dreapta la câțiva kilometri este mănăstirea...” Și a început să-mi povestească, parcă insistând să ne abatem din drum, despre călugărul care a găsit loc de mănăstire și visul lui... I-am spus, scurt, că am un alt traseu de făcut și că nu este timp pentru alte opriri... Din stânga mea, soțul a tușit scurt, de două ori, iar doamna a tăcut mâlc. Până la următoarea intersecție, unde era semnalată o altă mănăstire... Știa pe de rost istoricul multor mănăstiri de prin țară, chiar și dintre cele ridicate după 1989, am verificat întrebând la întâmplare dacă știe ceva despre mănăstirea Hadâmbu, de prin județul Iași, unde fusesem cândva. Și-abia dacă o mai putusem opri... Era mai ceva decât Google, știa pe de rost istoricul și minunile împlinite acolo, știa despre icoana făcătoare de minuni Axionța și multe altele... M-am adunat cât am putut de repede și, cu ajutorul soțului ei, slavă Domnului, s-a oprit. Am

simțit însă că mai era ceva, nu doar intervenția soțului și mi-am reamintit, cu un fior rece pe șira spinării, de cafeaua pe care o băusem la Adamclisi... Era însă prea târziu, nu mai aveam ce să fac decât să las povestea să curgă... Și povestea începuse încă din după amiaza precedentă... Sau poate de cine știe când înainte...

Profitam cât se poate de liniștea ce se lăsase în mașină dintr-o dată și încercam fără să reușesc să mă întorc la gândurile mele și la satele de pe malul drept al Dunării, pe unde doream să mergem. Însă am realizat că mi-e imposibil aproape să mă gândesc la ceva... Deși nu spunea nimic, soția șoferului fierbea, pradă unor sentimente și trăiri contradictorii, mă simțeam ca și cum aș fi stat aproape de o oală sub presiune, fără supapă, pusă pe jărat. Nu știam ce să fac să ies din acea tensiune, care-l afecta vizibil și pe șofer, nici nu avea rost să redeschid discuția despre mănăstiri și despre drumurile pe care cei trei le făcuseră prin țară, așteptând cumva să-și mărite fata... Uitasem cu totul și de dorința mea de a merge prin sate de lângă Dunăre. Și tocmai când mă împăcasem cu gândul că n-a fost să fie, o aud pe doamna tușind de câteva ori după care a început:

- Pe stânga, se face un drum către mănăstirea Peștera Sfântului Apostol Andrei. Ați văzut-o?

- Nu, zic eu scurt, amintindu-mi dintr-o dată de femeia cu mască de lup, ce intrase în camera de hotel și de parfumul ei...

- Știați că aproape de mănăstire, înainte să ajungem, este și un izvor al lui Mihai Eminescu? a schimbat dintr-o dată tema.

„M-a prins”, am gândit eu, surprins de replică și de un gând - dorință - mai vechi, acela de a merge prin toate locurile pe unde a fost și Eminescu.

- E mult până la izvor? am întrebat-o.

Mi-a spus exact distanța și chiar a sugerat să facem un popas în pădurea de lângă izvor.

Și-atunci, ca să sting orice urmă de conflict, femeia deja avea un plan înainte, din care îmi era greu să o întorc, am adăugat.

- Și-apoi, după oprirea la izvor, vă rog, mergem și până la Peștera Sf. Apostol Andrei. O să o văd și eu pentru prima dată...

Zis și făcut.

Am oprit la Izvorul lui Mihai Eminescu, aproape înecat într-o grămadă de gunoie, de parcă acel loc ar fi fost groapa de gunoi a vreunui orașel din preajmă, am făcut - eu - fotografii acolo, și-apoi, la invitația lor, am căutat un loc mai curat din pădure unde să mâncăm câte ceva. Mi-am amintit brusc de „picnic la marginea drumului”, nuvelă după care se făcuse filmul Călăuza (pe care-l văzusem și revăzusem de zeci de ori, ce altceva să vezi în acea epocă?!), am mâncat cu o foame de lup hămesit (cu o noapte înainte muncisem din

greu) și-apoi, am plecat către mănăstire. Îmi făcusem griji inutile, odată ce s-au văzut acolo, mama și fiica s-au dus glonț către una din bisericile din mănăstire, să caute un duhovnic, soțul a rămas în parcare, să aibă grijă de mașină, „că peste tot sunt hoți, nu doar la „Trei Coceni” - atunci am auzit și eu prima dată expresia care rima atât de frumos și neașteptat cu „palatul Cotroceni” și mi s-a părut că acea opinie, realistă în esență, suna atât de nelalocul ei în ziua aceea, parcă predestinată altor încercări, încât, ferindu-mă ca de Ucigă-l Toaca și luându-mi grăbit aparatul de fotografiat, am pornit glonț către peștera celebră, pe care, nu știu de ce, nu o văzusem până la acel moment.

Lăsasem în stânga mea cele două biserici impunătoare din incinta complexului monahal și mergeam, ghidat de panourile indicatoare către „Peștera...”. Ajunsesem aproape de intrare, pe stânga o construcție din tablă pentru aprinderea unor lumânări unde, cu spatele la mine, un călugăr desculț și cu veșmântul ponosit, aduna lumânările arse deja, poate să facă loc pentru altele... Fără să vreau, privind intrarea în peșteră frumos amenajată, n-am izbutit să-mi reprim un sentiment de dezamăgire. Mă așteptam să văd chiar o peșteră de pe vremuri păstrată în forma de atunci, fără tot acel harnașament kitsch, gândeam în sinea mea.

Și-l văd deodată pe acel călugăr cum se întoarce spre mine cu o față de iască, spunându-mi:

- Când m-ai văzut desculț și cu veșmântul ponosit te-ai gândit că sunt din altă lume, iar acum te-aștepți să vezi peștera de-atunci? Te aștept să aprinzi lumânări... Și, hotărăște-te, când vrei să vezi peștera, pe vremea Sf. Apostol Andrei sau acum?

Aș fi vrut să-l întreb de unde știa că mă gândisem să cumpăr lumânări de la chioșcul din stânga intrării în peșteră și apoi să le aprind, însă dintr-o dată realizasem că mai erau și alte întrebări ce se îmbulziseră pe poarta gândurilor și nu reușeam să rostesc nici una. Cum de prinsese toate acele gânduri și stări, nici măcar nu mă văzuse venind?

M-am întors cu șapte lumânări, era iarăși aplecat asupra cuvei din dreptul celor morți, adunând mucuri.

- Aprinde și pentru Ștefan Dalca o lumânare, a vorbit călugărul, stins. Și pentru Daniil, care a ținut chilie la Poiana lui Dumnezeu... Încă te mai sperie gândul că a fost tatăl lui Ștefan, nu-i așa?!

M-am întors tremurând cu totul către el:

- Înțeleg să citești un gând sau să simțiți un anume sentiment de dezamăgire, ce m-a cuprins când am văzut ce hal de kitsch e aici, în jurul peșterii, văd însă că știți și povestea mea...

- Ce te miră?! Ai trăit așa ceva de multe ori. Când cunoști ceva despre un om, cunoști omul, cu tot ce a fost el și cu ce va fi. Povestea nu este doar biografia,

cuprinde și cele nevăzute, „ne-conștientizate” cum s-ar spune astăzi. Și aici, vezi dumneata, am loc și eu... Una din părțile nevăzute din trupul zilei de azi. Eu sunt duhovnicul...

Și spunând astea, a strecurat o mână pe sub unul din pliurile veșmântului negru și a scos de acolo, ascuns sub o țesătură neagră, un ceva, nu mai mare decât o carte micuță, cât să încapă în buzunarul interior al vestei.

- Fac eu acum ce n-a făcut tatăl tău și nici Ștefan Dalca, blajinul, a vorbit călugărul desculț... Vă las întru păstrare această icoană... E bine să o țineți ascunsă, o veți vedea abia când o să ajungeți acasă, altfel... Vă rog să o luați cu mâna stângă...

Abia atunci am realizat că mâna mea stângă, mai aproape de el, era singura liberă, cu dreapta tocmai aprinsesem ultima lumânare. Și-n timp ce-mi făceam cruce, m-am întors pe jumătate către el. Luasem deja darul, împachetat în grabă parcă într-un săculeț din mătase neagră, simțeam trupul rigid al acelei icoane fără să o văd. Era foarte ușoară și într-un fel ciudat parcă se lipise de mâna mea...

M-am uitat către mâna călugărului ce-mi oferise darul, poate dorind să-i mulțumesc, poate cu un alt gând, însă în fața mea nu mai era nimeni... Doar o rază de lumină, ce coborâse atunci, printr-o spărtură a norilor, către acel dar misterios. Mă simțeam ușor, de parcă tocmai aș fi primit împărtășania.

Și înstarea aceea, cuprins de oferire neobișnuită, m-am îndreptat către intrarea în peșteră...

- D-le, vă rog, ne faceți și nouă o fotografie?

M-am întors, tocmai eram pe treptele ce duceau către peștera Sf. Apostol Andrei. Cel care-mi vorbise, cu soția și un copil, deja luasera poziție „ca la fotograf”; am prins momentul când nu era nimeni în spatele lor, să strice fotografia și i-am fotografiat. Și-apoi, când a venit către mine să-mi lase o adresă unde să le trimit fotografia, l-am rugat și eu să-mi facă o poză acolo unde eram, pe acele trepte... I-am pus aparatul de fotografiat pe după gât, i-am arătat cum să declanșeze, rugându-l apoi să vină aproape de mine, fără să ia aparatul în mână. Eram doar prudent, câteva luni înainte, la Sebeș, grăbindu-mă, scăpasem un aparat foto pe ciment. I-am povestit și despre acel incident, și omul a venit iar aproape, lăsându-mă pe mine să iau aparatul foto. Nu bănuiam în acel moment că fotografia pe care deja mi-o făcuse avea să rămână pentru mine una antologică, marcând o răspântie a vieții...

Știu doar că după ce îmi așezasem aparatul la locul potrivit și am tras deasupra lui ochelarii, erau primii pe care mi-i puneam înainte de orice fotografie la distanță, m-a întrebat ce am în săculețul negru din mâna stângă, i se păruse că acolo se mișcase ceva...

Știu că i-am răspuns, glumind, că-l am pe Sf. Apostol Andrei, iar omul dintr-o dată s-a schimbat la față, parcă se luminase și a dat să-mi sărute mâna...

- A intrat aici un călugăr desculț? l-am întrebat eu pe cel care în peșteră vindea obiecte religioase, iconițe și mir.

- Nu văd pe nimeni, mi-a răspuns el. Dvs. îl vedeți?

Am privit încă o dată în jur. Către partea din fund a peșterii, așa cum era amenajată atunci - ulterior au apărut schimbări - mi s-a părut că o umbră cenușie se furișează într-un întrând din spatele crucii Sfântului Andrei, rezemată de perete... M-am dus acolo și am intrat după ea. Pe moment, am fost dezamăgit. Nu era nimic, decât un loc îngust, poate un loc de rugăciune săpat în peretele de piatră, cine știe când. „Poate chiar acesta a fost locul unde s-a adăpostit...” cândva, a țâșnit de nu știu unde un gând. Am dat să mă întorc spre spațiul mai larg din peșteră, de unde tocmai venisem. Și m-a apucat groaza, în jurul meu doar peretele de piatră. Nu mai vedeam nici o ieșire. Am pipăit cu mâinile acel perete de jur împrejurul meu, fără să dau drumul săculețului din mătase neagră pe care-l primisem lângă locul unde se aprindeau lumânări de afară. „E singura mea legătură cu lumea din care vin...” mi-a trecut prin gând. „Scutul...” Mi-e aproape imposibil să descriu stările trăite atunci... Am început să mă rog. Nu mai știu cât timp trecuse. O liniște cum nu mai trăisem vreodată pusese stăpânire pe mine. M-am uitat iar la săculețul negru, fără să am curiozitatea să-l deschid, deși avea un șnur din piele la gura lui... Simțeam, cu mâna, pipăind, forma icoanei din el. Și, ca într-o rugăciune, mi-am lipit fruntea de ea, așa cum era acoperită de acel săculeț de mătase. Și dintr-o dată am văzut locul acela, pe unde intrasem. În peșteră nu mai era nimeni, doar o candelă care ardea... Ușa de la intrare era deschisă. Afară se întunecase de mult. Am ieșit, aproape fără să ating treptele. Aveam senzația că plutesc. M-am îndreptat pe aleea pe care venisem, către locul de parcare, unde rămăsese șoferul... L-am văzut de departe, cu o lampă de vânt în mână, pe doctorul din Tulcea, cel care-mi trimisese șoferul cu mașina să mă ia din Constanța. Plecase din Tulcea după ce l-a sunat fostul șofer și, până să ajungă la Peștera Sf. Apostol Andrei, albise.

- Ce s-a întâmplat? m-a întrebat cu o voce care nu era a lui.

- Am intrat în acel loc de rugăciune sau altar din peșteră și nu am mai găsit locul să ies...

L-am văzut cum își face cruce. Se treziseră și soția șoferului și fata, ce adormiseră în mașină.

- Mergi mai departe către București, i-a spus el șoferului. Poți?! Eu o să mă întorc la Tulcea. Dacă e nevoie să te odihnești, tragi undeva pe dreapta, nu este nici o grabă.

S-a întors către mine privind-mă ca un tată care-și vede fiul după mulți ani.

- V-ați schimbat, sunteți alt om. Când v-am văzut venind către mașină am fost convins că sunteți apostolul Andrei, așa cum îl știu dintr-o icoană veche, pe care am primit-o. Când ajungeți prin Tulcea o să vă dăruiesc dvs. acea icoană...

Era aproape către dimineață, ora lupului, cred, când am ajuns, trecând pe lângă frontieră, la bac... Încercam să mă obișnuiesc acum cu gândul și să-l obișnuiesc și pe șofer că vom aștepta în mașină să pornească următorul bac...

- Văd ceva agitație pe punte, îmi spune șoferul... Ia, vedeți! Cu talentul dvs. poate-i convingeți să ne treacă Dunărea...

Am coborât din mașină, și-apoi, pe jos până către bacul acostat la țârm, pe o dâră de lumină de la farurile aprinse... Spre mirarea mea, cei câțiva dulăi ce păzeau puntea metalică, s-au retras scheunând stins, cât mai departe posibil, ascunzându-se după niște tonete unde, pe timp de zi, bulgăroaice din Silistra vindeau fel și fel de produse, de la borcane cu murături și până la butelcuțe cu vin...

Clătinându-se, a apărut un personaj voluminos:

- Credeam că au venit lupii, auziți cum scheună scâncit câinii...

- Da zic, știu acest scheunat de acasă, din copilărie, când, înfometăți, veneau lupii în grădina casei, iarna... Și-aici, sunt lupi?!

- Nu i-am mai văzut din iarna trecută, a zis omul și a ridicat deasupra capului o lampă de vânt, să mă vadă mai bine... Vă știu de undeva...

- Și eu, v-am mai văzut, am zis repede, adunându-mă, înainte să se poată aduna el.

Învățasem trucul acesta de la un inginer pensionar care se retrăsese în Hațeg și era luat de localnici drept un fel de vraci. Ajunge să te concentrezi într-un anume fel și să simți profund sentimentul că-l cunoști pe cel din fața ta, ca să-l simți și el, chiar dacă nu l-ai văzut niciodată.

- Știi că vreți să treceți Dunărea dincolo... Vă așteaptă mândra... Nu ne luați și pe noi?! și am făcut un semn către mașina cu farurile aprinse încă. Nu-i pe degeaba.

Cât pe ce să leșine... S-a pus în mișcare și a tras la o parte, lanțul ce despărțea puntea bacului de mal... Iar eu, neslăbindu-l, i-am făcut semn șoferului să vină cu mașina...

Exact la aceeași oră la care plecasem cu o zi înainte din Constanța, eram în fața blocului unde locuiam. Pe tot drumul către București, nu întâlnisem nici măcar un câine, nu mai spun de mașini sau căruțe, sau donatori de organe (cum se numesc bicicliștii). Soția lui și fata nici nu apucaseră să se trezească.

M-a ajutat să duc bagajele până la lift, și-apoi s-a întors la mașină.

- Vă așteptăm pe la Tulcea, mi-a spus el cu o privire lunecoasă.

- O să vin la nunta fetei, se va căsători cât de curând, am plusat eu, convins de adevărul celor spuse...

- Dumnezeu să vă audă, mi-a spus omul, făcându-și o cruce mare, și ducându-și mâinile împreunate în dreptul inimii. Asta e tot ce-mi mai doresc...

Am ajuns acasă și m-am culcat. Somn greu cu vise... M-am trezit abia pe 1 decembrie către seară. Uitasem toate visele. Am mers la birou, unde lăsasem acel săculeț de mătase neagră și am desfăcut șnurul. Norocul meu că eram așezat, mă apucase groaza când am văzut ce era înfășat în mătase.

Înainte să moară tata, mă dusesem la Schitul lui Dragoș Vodă să-l văd, să discutăm despre locul unde dorea să fie înmormântat.

- Am ceva pentru tine, mi-a spus tata. Ceva de la bătrânul Dalca, blajinul...

Și-mi oferise o iconiță veche, micuță, cam de mărimea unei cărți poștale, pictată pe lemn de tei. Icoana a rămas multă vreme la mine în birou, la vedere. În jurul ei, în anumite momente mai grele poate, imaginația mea crease tot felul de povești, ce se nășteau una din alta și se înmulțiseră cumva. O pâine care crește, creștea încă.

Nu mai știu când, în împrejurări critice pentru mine, împachetasem acea icoană, într-o cutie de dimensiune potrivită, lipită cu scotch și o păstram sub icoana de pe peretele din fața biroului, locul unde scriam. Adăugasem pe cutie o etichetă: „Pentru nepotul meu.” Trecuseră deja câțiva ani.

Șocul trăit când m-am trezit după întoarcerea de la Peștera Sf. Apostol Andrei și am desfăcut săculețul din mătase neagră a fost să găsesc în el o icoană întocmai celei dăruite de Ștefan Dalca, blajinul și de tata, înainte să moară.

Tremurând, plin de fel și fel de presupuneri, am luat pachetul de sub icoana din birou și l-am desfăcut, tăind cu un cuter aceluși scotch și cutia. Ca să descopăr că acea cutie era goală.

Locul din capătul Peșterii, din spatele icoanei cu „crucea Sfântului Andrei” la acea vreme - când s-au întâmplat cele petrecute - nu era amenajat:

În mai 2022, când am izbutit să ajung iarăși la „Peștera Sfântului Apostol Andrei” în acel loc era deja un altar, parcă anume gândit în spiritul locului: Îngerul păzitor al românilor și României.

Iftimie Nesfântu

CALISTRAT ROBU, CĂLĂTOR ÎN TIMP, II (APOCALIPSA DIN DEAL)

“Apocalipsa din Deal”, semnată de scriitorul ieșean Calistrat Robu, este cel de-al doilea volum al romanului “CĂLĂTOR ÎN TIMP” de aceea păstrează în mod firesc numele unor personaje precum și firul acțiunii.

Această carte se înscrie într-un curent ce se conturează tot mai clar în literatura română contemporană, cel al romanului de analiză și critică socială. Ea pornește de la unele texte biblice (scoase însă din context) prezentate ca subtitluri și doar ca pretext deoarece sunt manevrate ca atare, autorul asumându-și atât riscurile cât și meritul.

Personajele cărții (Sică, Plăcuță, Ministrul Geacă, Acordeon, Chiorul, Mardoiu, etc.) deși prezentate sub pseudonim, fac o subtilă și abilă trimitere la personaje reale și importante din viața României zilelor noastre dar instituțiile naționale și suprastatale sunt menționate ca atare.

Acțiunea începe în zona Moldovei din România, mai precis în județul Vaslui devenit simbol actual al sărăciei, al corupției și al tuturor nenorocirilor care tronează astăzi peste bieții români. Prin urmare, Apocalipsa la care face referire titlul cărții, este de fapt situația României actuale (ba chiar și a lumii actuale), o țară stoarsă de toate bogățiile și valorile sale, cu o economie adusă în pragul colapsului și cu o populație disperată ce pare a-și fi pierdut până și credința, nădejdea în Dumnezeu. Așa se face că, deși corupția atinge cote alarmante, Poliția nu intervine mai deloc sau chiar ajută cu bună știință la unele infracțiuni. “Proxenetii au legături la vârful sistemului și sunt apărați de către cei din politic și poliție” se specifică spre exemplu în carte. Legile servesc doar celor puternici favorizând distrugerea țării și conducând la însăși dispariția românilor ca neam. Privind din afară, oricine ar fi, pe drept cuvânt, derutat. Și nu este vorba doar despre mass media ori analiștii politici... Cum adică, aleșii poporului să își bată joc de popor?!? Poporul în care s-au născut, poporul propriilor lor familii! Personajul Pashutanikov din carte întreabă la un moment dat cu uimire: “Voi reprezentați poporul, ori poporul sunteți voi. Cum să-și dea seama cineva de intenția voastră?” Acesta

mi se pare a fi cel mai trist și mai crunt adevăr revelat al cărții și pasajul care ilustrează cel mai bine ideea unei apocalipse românești pentru că apocalipsa a devenit astăzi unanim acceptată nu doar ca o viziune fantastică a sfârșitului lumii ci și cu o autodistrugere. Conducătorii actuali ai României, așa cum se spune în popor, “nu sunt nici cu Dumnezeu nici cu sfinții” ci doar cu propriul interes; ei se pretind, după situație și caz, religioși ori atei, naționaliști ori globaliști, conservatori sau progresiști, etc. Pashutanikov este nevoit să constate mai apoi stupefiat “ - Deci el e Dumnezeu vostru!? El e cel ce condamnă sufletele și distruge poporul vostru. El credința! El e binele și răul!? El e lumina și întunericul!? Iar voi îl slujiți? Așa este domnule Ministru?” și să întrebe uimit: “Dar nu vă trădați poporul? Nu-l trădați pe Mântuitorul vostru? Voi jurați credință neamului pe cartea sfântă! Sunteți botezați din fragedă pruncie, iar voi sunteți și vă declarați creștini ortodocși. “

Ideea apocalipsei apare clar precizată chiar și de personajele cărții precum în dialogul următor:” - Să știi că Vij al tău are o mare pacoste, ce vine peste noi! Cred că lumea a intrat în ultima ei fază de existență. El grav o strânge lângă el protector. Ea impresionată și tremurând îl întreabă: - E semn rău? - Foarte rău! E unul din semnele Apocalipsei lui Ioan. Costache era în scaunul opus lor și nu vedea. Așa că s-a dus la geam și cum era un tip dintr-o bucată, s-a întors către ei și a decretat. - Bă e sfârșitul lumii! După cele întâmplare! E gata!” Tot despre Apocalipsă mai vorbește și Străinul în ultima parte a cărții precizând că “Molima va fi nimic pe lângă foame și război, toate plăgile vor fi pe pământ.”

Calistrat Robu este un revoltat dacă nu un revoluționar atât ca artist plastic cât și ca scriitor, fapt dovedit din plin de acest roman. De altfel și scrie precum pictează! El se amuză și acuză, face totul la superlativ cu finețe dar și cu acuratețe, fidel misiunii sale permanente, aceea de a demasca tarele societății românești. Prin urmare, în “Apocalipsa din Deal”, Pictorul se întâlnește cu Scriitorul, își dau prietenește mâna realizând un moment emoționant și marcant, realizând o carte - document curajoasă și valoroasă. Cei doi Calistrat Robu realizează, de asemenea, cu un stil inconfundabil și greu de egalat, nu doar o carte ci un adevărat “streaming”¹ al unei epoci triste și

1 *Streaming* (în engleză: stream - curgător, flux continuu) este o tehnologie multimedia prin care transferul de date de la sursă la o destinație este perceput ca un flux continuu. Prin streaming fișierele video sau audio se deschid și rulează în timp real, în timp ce se încarcă. (<https://ro.wikipedia.org/wiki/Streaming>)

confuze pentru că evenimentele cărții se prezintă într-o înșiruire de imagini atât de puternice încât devin perceptibile vizual și te captivează.

“Apocalipsa din Deal” este clar un roman socio-politic ce face trimiteri biblice doar ca pretext, cu o inedită măiestrie dovedind că autorul are achiziții teologice dar și analitice în ceea ce privește peisajul politic și social actual.

“Dealul” despre care vorbește autorul în titlul cărții sugerează desigur o înălțime dar, în opinia mea, aici nu este măreția muntelui specifică poveștilor cu sfinți, cu inițiați, ci este doar o biată colină pe care elitele se cațără și de care se agață mânate de iluzia puterii. Ele devin astfel victimele propriilor ambiții și utopii neavând rădăcini adânci și ancestrale, înfipte în golia românească, nici valorile verificate în timp specifice poporului român, popor pe care îl domină vremelnice. Elitele legiuitoare și conducătoare sunt astfel primele vizate de haosul Apocalipsei după sintagma biblică “Bate-voi Păstorul și voi împrăștia turma”... În antiteză, “Valea”, respectiv “satul din Vale”, reprezintă națiunea, plebea, pe cei mulți, supușii stăpânirii aflați sub călcâiul guvernanților. Cu toate acestea, conceptul de “deal” în carte pare a fi totuși mult mai complex și plin de semnificații, adeseori greu de sesizat. Spre exemplu, într-una din premonițiile sale, personajul Sică strigă agitat în timpul somnului: “- Se apropie! Vine! În curând vor lua Dealul.”

Mi s-a părut interesantă prezența în carte a Elenei, ca personaj, pentru că istoria românilor numără o serie nefericită de ilustre Elene care numai bine nu au făcut poporului român...

Pe tot parcursul cărții, unul dintre aspectele care frapează dar și captivează este bogăția, diversitatea, acuratețea și valoarea informațiilor socio-politice

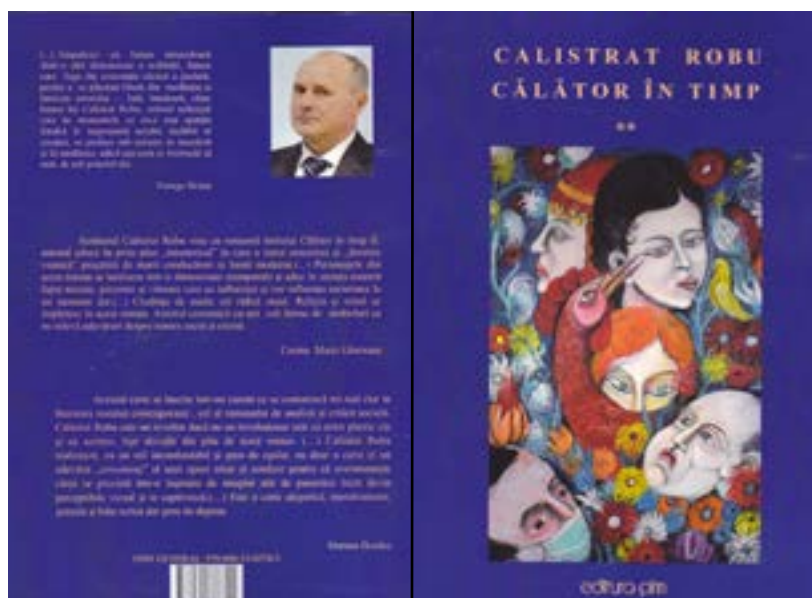
relevante. Pe unele deja le cunoști dar pe cele mai multe dintre ele nu te mai sature să le descoperi făcând conexiuni și punându-ți întrebări. Mai ales că fantasticul și ficțiunea se îmbină cu realitatea pe alocuri. Din acest punct de vedere, “Apocalipsa din Deal” ar putea fi considerat un roman metaforic și metafizic, chiar un “*metaroman*”, adică așa cum îi stă bine romanului actual... Sarcasmul autorului se îmbină cu umorul inteligent și cu elementele supranaturale în carte generând un analgam literar unic și impresionant, de un farmec aparte.

În volumul “Apocalipsa din Deal”, România timpurilor noastre este și nu este prietena tuturor, oscilează derutant între unii și alții... dar, nu așa se face oare ea, politica? Problema dureroasă rămâne însă legată de avantajele acestei derute care poate genera neîncredere și tensiuni punând astfel în pericol poporul român respectiv exact pe beneficiarul acestei politici haotice și aparent ilogice efectuate. Poate de aceea, la finalul textului, Urmăritorul concluzionează simplu și la obiect, tot cu o trimitere la creștinism: “nu câștigi nimic, dacă îți pierzi sufletul!”

Concluzionând, cel de-al doilea volum al “CĂLĂTORULUI ÎN TIMP” cu titlul “Apocalipsa din Deal”, scris de Calistrat Robu, este o carte alegorică, moralizatoare, genială și bine scrisă dar greu de digerat, o carte pe care o citești și o recitești, apoi “te crucești” cum zice românul, întrebându-te dacă toate acestea chiar s-au putut întâmpla și coexista cu noi înșine, încercând să afli cât e ficțiune și cât e adevăr, cui a folosit și cui îi folosește totul, la urma urmelor.

Prof. Mariana Bendou

Scriitor membru LSR

DE LA MATERNITATE LA MATURITATE

Maternitatea, după cum știm, este un spital special amenajat și dotat cu toate cele necesare, care asigură asistență medicală femeii însărcinate, a se înțelege, gravidă, nașterii, lăuzei și nou-născutului, până când acesta este pus pe picioarele lui, cum se zice, dar este externat în scutece. Viața, conform definiției cunoscute, este o sinteză a proceselor biologice, fizice, chimice, mecanice care caracterizează organismele, adică tot ce este viu. Acest dar de la Dumnezeu care este viața, vine și trece, de multe ori se scurge prea repede, după cum, vai ce trist este, citisem nu de multă vreme pe crucea unui copilăș: viața pentru mine-a fost un vis, / cum deschis-am ochii, i-am și-nchis. De unde vine viața și până unde ajunge, numai Dumnezeu știe. Dar, în afară de Cel de Sus, știe și Nicușor, care, acum, ajuns mare, este Nicolae. Iată ce s-a găsit scris într-un jurnal întocmit de dumnealui, jurnal îngălbenit de vreme, prăfuit și cu foile răsucite:

« Am venit să viețuiesc pe lumea aceasta până voi trece pe Lumea cealaltă și pe care, încă, nu știu cum arată. Pe vremea mea copilășii veneau pe lume, se nașteau acasă, în locuința părinților, chiar dacă unii erau „copii din flori”. Noul născut venea pe această lume, dar nu avea cum să-și aleagă părinții din vreme, adică de dinainte, ci el era după chipul și asemănarea lor, precum este și astăzi, iar de aici este vorba din popor: „de-ar ști omul ce-ar păți, dinainte s-ar păzi!”. Dar ce poți face, cum să intervii, când ești atât de mic, nici cât o gămălie?! Barza nu are nici un amestec, ea își vede zilnic de micii ei cocostârci, fiind vitregită de laptele matern, așa că le asigură cele necesare hranei prin pliscu-i lung, căutându-le broscuțe, șerpișori, melcișori și apa căzută din nori. Când am ajuns la școală, referitor la viață și la venirea pe lume a pruncilor, am fost bulversat când învățătoarea i-a spus unui băiețel: mă, și tu ești din aceia căzuți din Lună! Ce mai puteam înțelege? Printre noi mai sunt și extraterestri, adică și cei din afara Terrei?

Mama, la nașterea mea, a fost asistată, ajutată, sfătuită de o vecină, de râvnă plină, mai în vârstă, moașa satului, șugubeață care a spus: „iată un băiat de nota zece! Va ajunge un om cu greutate” – avu dreptate, am optzeci de kilograme – adăugând și că voi ajunge un om de stat. Aici a mințit, nu-s om de stat, ci de-alergat, de-alergătură ca să am ce pune-n gură. Eu auzeam ce se spunea în jurul meu, dar nu puteam să scot o

vorba, numai scânceam, dar nimeni nu pricepea limba mea, parcă n-ar fi fost și ei cândva în pielea mea. Dar, așa e omul, când se vede mare, uită de cei care sunt în suferință. Ziceam în sinea mea: sunt băiat de nota zece / deci oricare greu va trece! Și a trecut. Greutățile vin și pleacă, dacă pe om îl ajută Dumnezeu. Pe mine, Cel de Sus m-a ajutat și când sub lumânare-am stat. Fiind mic și neajutorat mi s-a aprins o lumânare la cap, n-aș zice la căpătâi și eram pregătit pentru marea trecere (caz real), deși abia intrasem în viață. Cea cu coasa și îmbrăcată în negru priveghea, alături de sârmanii mei părinți, neputincioși în asemenea situație. Raiul și Iadul se întreceau pentru a mă găzdui, Raiul îmi promitea locuri pline cu verdeață, deși nu eram erbivor, iar Iadul, pe cele pline de multă căldură. Era și pe atunci mare criză energetică. Fiind nehotărât, Dumnezeu m-a tras de braț, zicând în sinea Lui: „lăsați băiatul în pace, e mic și nu știe ce face, abia în viață a venit și mult mai are de trăit!”. Eu ziceam în sinea mea: „la un prunc de nota zece, viața vine, viața trece, însă nu așa degrabă, că mai am atâta treabă!”.

Când am început să merg, parcă l-am prins pe Dumnezeu de un picior, eu cel mic fecior și al părinților odor. Alergam prin ogradă, toți să mă vadă, mai gânguream că nu vorbeam, dar nu plângeam, doar mai târziu am început să mă plâng ba de una ba de alta. Dar, „Vreme vine, vreme trece...”, după cum spunea Poetul nostru Național, Mihai Eminescu în Glossă, a venit și a trecut o parte din ea, din vreme, eu ajungând școlar, de abecedar, cu orar concis și clar. Eram un copilăș cuminte, cu minte destulă, cât să nu dea pe dinafară, eram ascultător la școală, ascultam de învățător, mai greu era cu răspunsurile, am fost de multe ori săritor, săream la bătaie, iar când nu eram notat cu nota zece, deși eram băiatul născut cu această notă maximă, primeam, desigur, o altă notă. Clasa vine, clasa trece, una după alta și am absolvit clasele primare, pe cele elementare și așa mai departe, că sunt, vorba aceea, un om cu carte. Cineva, cândva, zicea: cartea nu-i așa de grea / nu-i ca piatra cea de moară, / este chiar mult mai ușoară / sunt doar câteva cerințe:/ să ai multe ... cunoștințe!” Cunoștințe trebuie să ai undeva pe sus, că pe jos nu-s de folos.

Cum terminasem cu învățatul în școli, fiind sănătos tun, m-au recrutat să merg lângă tunuri, în armată, lăsând acasă boboc de fată, iar la întoarcere am găsit bobocul desfăcut. Așa sunt fetele, te așteaptă să termini armata și de atâta așteptare și cu dragoste mare, se mărită cu altul. Am aflat că în războaie, care, acestea vin ca taifunul, sunt unii cei ce trag cu tunul, iar alții-s cei ce trag foloase. Războiul vine și trece, dar

ampretele-i rămân. Trece războiul, dar ia cu el și multe vieți omenești. Mai cu bune, mai cu puțințele bune, a trecut armata, mi-am găsit un loc de muncă, nu de stat, ci la stat, dar cum belelele nu vin niciodată singure, am dat în altele sau, mai bine zis, în alta: m-am însurat. Am luat o nevastă nici tânără, nici frumoasă, nici bogată, nici harnică, nici veselă și nici cumsecade, ci exact așa cum era. Am făcut, cu ajutorul părinților mei, o căsuță, înconjurând-o cu un gard înalt din scânduri bătute vertical, având o poartă mare, una mică, vreo trei pârleazuri, apoi am înjghebat câteva acareturi, că deh! nu puteam fi leneșul satului. Zilele veneau și treceau, dar copiii nu veneau. Mă întrebă, desigur în glumă, fiind sugubăț de felul său, un vecin: „măi, tu nu mai pleci prin delegații, nu ai treabă prin alte localități, că-ți sufoci femeia stând permanent acasă?”. Nu știu ce a vrut să

zică, dar întrebându-mi nevasta, ea mi-a spus: „bine ar fi să-i faci în ciudă și chiar să mai pleci. Ce are de ne tot poartă de grijă? Să-și vadă de nevasta lui și de curtea lui plină de copii!”. A noastră încă nu e plină, mai este loc suficient. Bine i-a mai zis vecinului meu, numai că e o vorbă pe la țară, că dacă vecinii beau apă din aceeași fântână, copiii din jur pot semăna între ei. Între timp eu îmi vedeam de serviciul meu, nevasta de-ale ei, zilele veneau și treceau, așa precum grăunții la moară, de cu zori și până-n seară. Au venit copiii mult așteptați, dar nu seamănă cu cei ai vecinului, fiindcă ai lui erau mai mari, chiar dacă avem aceeași fântână, Deh!, așa e vorba satului!» (VA URMA)

Vasile Lanco

IDEI NEPRIMITE

fragmente roman Kara Gölge, Editura Letras, 2021

(..) Acesta nu mai aștepta încă un semn și începu să fredoneze un cântec deocheat. Toți preluară refrenul și începură să cânte din tot sufletul. Se descărcau detensiunea acumulată în ultima vreme.

Au intrat în imensa tabără, călărind pe lângă corturi, căruțe și printre rândurile răzeși și oșteni care se trezeau și plecau către îndeplinirea datoriilor. Ușor, oamenii îi recunoscuseră și zvonul sosirii în tabără a căpitanului și a oamenilor săise răspândi ca fulgerul. Bucuria lor era molipsitoare, iar notorietatea căpitanului făcu ca această stare să fie transmisă întregii tabere. La urma urmei, câștigaseră obătălie care avea să facă valuri de-a lungul lumii și de-a lungul timpului. Întâmpinarea steagului sosiră trei călăreți.

—Salut, frate! Îmi pare bine să te văd sănătos! Tânărul spătar Mihai apăsă cuvântul „sănătos” și-i aruncă o privire scurtă lui Olea. Acesta aplecă ușor capul, dând de înțeles că totul e în ordine.

—Noroc! răspunse scurt Andrei la salutul fratelui mai mare. Te-a trimis Piticu să vezi dacă mă țin în șa și să nu-l fac de rușine în fața sfatului?

—Într-o zi ai să plătești pentru porecla dată lui Vodă. Și nu vei plăti doar tu! Așa că termină! Ce-a fost nu mai poți îndrepta!

—Mult vă mai place să lingeți orgoliul piticaniei!

—După întâlnirea cu Vodă, ne așteaptă tata în cort la el! Mai discutăm de linsacolo! Vezi că mama ne așteaptă peste trei zile acasă. Stăpânește-te

până atunci. Nici ea nu mai are răbdare cu tine.

—Ea și surorile noastre sunt singurele persoane de pe fața pământului cărorale dau socoteală! Tăcură amândoi și înaintară către tabăra lui Vodă. Călăreau alături, iar oamenii îi priveau cu mândrie. Erau printre cei mai buni oșteni ai țării, ca, de altfel, toțicei din neamul lor. (..)

*

(..) Se întoarse stăpâna.

—Nu te mai frământa! Ești stăpânul lumii și până la urmă toți vor simți asta! Nu uita ce ți-a zis și dascălul tău: drumul către succes trebuie să simtă gustul înfrângerii!

—Ai dreptate! Dar gustul ăsta ține prea mult! Poate trebuia să fiu mai hotărât în anumite momente! Însă am dat semne de slăbiciune! Nu asta trebuie să facă unstăpânitor!

—Nici luminatul Mahomed nu a făcut lucrurile peste noapte! Nici înaintașii tăi! Știi că până la urmă vei învinge! Vei lăsa în urmă o împărăție, cea mai mare împărăție pe care a cunoscut-o lumea!

Avea dreptate, dar gândul eșecurilor mărunte din ultimii ani îi știrbise dinfaima de mare biruitor și îi accentuă starea de disconfort a stomacului. Alesese ca în acea zi să se bucure de soare și de plimbare. Măine era ziua deciziilor. Strânsemăna lui Emine, iar aceasta își lăsă capul pe umărul său.

—Să o chemi pe Gevher! Spusele lui o surprinseră și îi scăpă un oftat de

ușurare.

—Să înțeleg că ai iertat-o?

—Încă nu! Poate!

—De ce ești așa de dur cu ea! E o copilă! Oare nu toți ne îndrăgostim? Maiales la vârsta lor!

—Ai dreptate! Dar putea să discute cu tine! Avem planuri pentru ea!

—Cine nu-și ascunde prima dragoste! Cu atât mai mult când nu ai libertatea unei femei obișnuite! E ușor să o judecăm! Ai dreptate! Putea vorbi cu mine. Poate cel ce i-a luat inima nu e bărbatul pe care-l doream noi. Însă ce fată nu visează la acel prinț frumos și viteaz... are aceste calități, mai puțin noblețea.

—Ah! Diavolul ăsta de Dindar! Câteodată nu știi de ce l-am iertat! Surghiunile prea puțin pentru el! Parcă are un înger păzitor care- l păstrează pentru o menire mai mare! Nici nu știa câtă dreptate avea! (...)

*

(...) Marele trofeu se apropia de ei. Brusc, Mihai fu străbătut de un fior. Un al șaptelea simț îl avertiza că nu e în regulă ceva. Privi la câini. Cuțit mârâia înfundat din gâtlej, iar Mura își dădurechile peste cap. Îi mângâie pe creștet, iar câinii se liniștiră. Apoi lucrurile se precipitară. Cerbul apăru pășind rar, cu capul ridicat adulmecând în jur, simțind pericolul. Undeva, oamenii lui Sbierea încercuiră ușor cerbul, tăindu-i acestuia calea. Gicu Vână și Bogdan blocară cărarea pe care cerbul veni în calea lor. Mândrul animal nu mai avea nicio șansă. De după un copac, Vodă ieși și-și încordă arcul. Săgeata zbură și se înfipse adânc în pieptul lui. Cerbul se cabră, iarcând picioarele din față atinseră pământul, o a doua săgeată zbură și-i dădulovitura fatală. Însă odată cu această a doua săgeată, de undeva alte două săgeți fuseseră trase înspre Vodă. Imediat, un oștean din gardă îl avertiză pe Vodă. Acesta, cu un reflex uluitor, se trânti la pământ, fiind acoperit imediat de trupul celui care strigase, însă o săgeată îl nimeri în frunte pe unul din hăitașii din spate. Cu coada ochiului, Mihai zări direcția din care veniseră săgețile. Trase două săgeți la rândul lui în acea direcție. În curând, mai mulți oșteni își scoaseră săbiile, sărind în jurul domnului, în timp ce alții săriră în pădure să înlăture amenințarea. În jur începu să plouă cu săgeți. Mihai dădu drumul la câini și le luă urma. Vânătoarea de cerbi se transformă în vânătoare de oameni. (...)

*

(...) Luat de gândurile lui, nici nu a văzut când a ajuns la Suceava. Ilinca și Voichița? Oare Ilinca să fie cuiul care să-i aline sufletul? O văzuse de două ori și purtase discuție cu Sofia. Cum poate atât lucru să stingă vara de foc dintre el și Voichița? Simțea cum îi clocotește sângele. Trebuia să vorbească și cu tâmpitul ăla de Codrin, să vadă ce i-a spus Ilincăi. De când îi păsa ce spune cineva despre el? Salutul gărzii îl trezi la realitate.

Intră în târg ziua în amiaza mare, când era forfotamai mare. Dar nu se duse către ai săi. Prima oprire o făcu pe ulița armenească, lapoarta poate celui mai frumos conac din centrul Sucevei. Descălecă și bătu lapoartă. Imediat aceasta se deschise și intră într-o curte mare, pietruită și plină cubolte de trandafiri. Iar trandafiri? Un slujitor îl întâmpină cu zâmbetul pe buze.

—Bine ai venit, căpitane Andrei!

—Salut. Îl recunosc, dar nu știa cum îl mai cheamă. Fusesse împreună cu elcu ultima caravană comandată de stăpânul său.

—Mircea, căpitane!

—Așa. Da, Mircea... gata, mi-am adus aminte. Am înțeles că stăpâna ta are ovorbă cu mine!

—Da, greu mai dă lumea de tine, căpitane! se auzi din cerdacul conacului. De cum auzise poarta deschizându-se și pe Mircea vorbind în curte, știa căoaspetele său mult-așteptat sosi.

—Te rog, poștește sus. Mircea, dă tu poruncile pentru cele de cuviință. Aflată în umbra cerdacului și în direcția soarelui, Andrei nu o putu zări calumea. Se întâlneră doar de două ori și nu-și aducea aminte bine de ea. Auziseunile vorbe, dar nu-i stătuse mintea la ele. Acum, urcând scările, își aduse amintecele bârfe și se pare că erau adevărate. „Mda. Uite o bucată pe cinstel!” Într-orochie lungă, ușoară de vară, de culoare galbenă, care nu se zgârcise la decolteuși cu un păr castaniu roșcat lăsat liber, gazda îl întâmpină cu un zâmbet ce ar fitopit orice suflet de bărbat. Andrei însă simți în aer pericolul. Brusc, toate simțurile erau la maximum. Ajuns sus, făcu o reverență după moda leșească și strânsemâna pe care Svetlana o întinse pentru a fi sărutată. „Bine, căpitane! Deci ești atâtde sălbatic pe cât se spune. Vedem noi!” (...)

*

(...) Nu era învățat. Îi plăcea cât fusesse căpitanul Andrei. Știa că toți îl numeau logofăt din dragoste, bucurându-se pentru el. Avea nevoie de o clipă de liniște. Se duse să-și facă o băutură turcească și să o bea în fosta lui cameră, acum a lui Dan. În obscuritatea ei îl găsi Ilinca.

Veni și se așeză pe genunchii lui. Își puse capul pe pieptul lui. Îi auzi inimabătând, închise ochii și zbuciumul ei se mai liniști.

—Îmi place cum sună! Simt că sunt în spatele celor mai puternice ziduri!

—Și mie îmi place aroma ta! Parcă e primăvară tot timpul lângă tine! Își ridică ochii căprui spre el. O sărută cu nesăț.

—Și acum ce facem, logofete? Andrei zâmbi.

—Am câteva gânduri! Niciunul prea cucernic!

Ovidiu Bârsan

Amintiri din cușca sufleurului

În cușca sufleurului e-ntuneric și frig,
Șoptesc de-obicei, dar uneori strig,
Căci divele noastre, nu-s toate starlete,
Multe sunt derutate, de-a dreptul comete.

Azi cer îmi e scena pe care se joacă
Comedii ce par drame, doar așa, ca să placă,
De cei care zboară, șezând în genunchi,
De-a lor importanță pătrunși în rărunchi.

În cușca sufleurului răzbate-afundat,
Câte-un verb rătăcit, de pe prompter scăpat,
Și minciuna-săgeată, ce-mi rănește simțirea,
Mă face să cred că nu mi-e menirea

Să stau în subsolul bătrânelor arte,
Să-mi petrec existența așa, ca la carte,
Așteptând nesfârșit o lumină promisă,
Cât timp a mea carte stă în suflet, nescrisă.

În cușca sufleurului e mereu câte-un show,
Ce îl joc printre acte și-l aplaud doar eu,
Dar nu pot lăsa subteranul culturii,
Fără-a fi ridicată de spumele urii.

În cușca sufleurului e un trap infernal,
Iese aburul minții mai ceva ca-n furnal,
Că nu știu stelele ce improvizații mai fac.
În cușca sufleurului, eu doar sufăr și tac.

Luminița Ignea

Labirint

M-am rătăcit în tine ca pe-un munte,
Nu prea umblat, nu foarte cunoscut,
Am înfruntat și piscurile-i crunte,
De grottele-i adânci nu m-am temut.

Mi-ai fost o transhumanță necesară,
În căutarea celei care sunt,
Crezându-mă întâia temerară.
Care unește cerul de pământ.

Mi-am dezbrăcat cămășile simțirii
Și te-am urcat cu suflet desculțat,
Cărările-ți pavate cu toți cu spinii,
Nu-l așteptau și nici nu l-au cruțat.

Tot căutând edenica poiană,
M-am pomenit că sunt în labirint,
Tu n-ai crezut în mânza cea troiană,
Ce te chema cu tainicul alint.

Escaladam încrezătoare viața
Și piolet-mi-era firavul vis,
Când m-am trezit că mă înghite ceața
Și că suișul îmi era abis.

Acum din labirintul înghețat
Ce-mi ești, nu mai găsesc ieșirea,
Deși-am plătit cu vârf și îndesat,
Această rătăcire ce-i iubirea.

Partizan al iubirii

Cândva spuneai, iubito, te rog să nu urăști
Ce-am fost, ce sunt și ceea ce lângă mine ești,
Nu te-am urât, desigur, nici azi nu te urăsc,
Deși mi-e anevoie cu lipsa-ți să trăiesc.

Nu ți-am urât tăcerea, nici vorba de prisos,
Am adorat și gestul amantului sfios,
Trișând la joc, știi bine, pitind sub ploii de stele
Dorințele tăcute și sensul feminității mele.

Pe turnul meu de vise, steag alb de închinare,
Am pus când, invadându-l, cu surle și tromboane,
Te-ai întronat în el - tiran infatuit,
Până în sine însuși, povara și-a surpat.

Nu te blestem, iubire, dar nici nu te mai chem,
În restul meu de viață ești ca un emfizem,
Ești gerul ce treptat îmi mistuie ardoarea,
Prin tine respir moarte și moartea mi-e chemarea.

Și dac-am ars degeaba, sub ochii de catran,
Măcar eternitate să nu îmi fie-n van,
Mă voi întoarce-n visu-ți, așa din când în când,
Din lumea fără haturi, ca să te bântui blând.

sonete

LXXVII

Nu știu de ce, mi-e inima cam proastă,
Că prost de-aș fi, nu te-aș iubi atât,
Nedat, sărutul prea îmi stă în coastă
Și nerăbdarea mi-a ajuns la gât!

Când inima n-ascultă de povețe,
Iar tu, cu reci ispite, o-nfierbinți,
Cum ar putea doar mintea mea s-o-nvețe
Când ea n-ascultă de mulțimi de minți?

Nu-i dascăl pentru inimi, nici iubirea
Nu poate s-o oprească din simțiri,
Căci în uniri ea simte despărțirea
Și-n despărțire simte reuniri.

Dar ce zic eu, când cartea vieții spune
Că inima-i izvor de-nțelepciune?

LXXVIII

De ce te vreau, când poate că vrea alta
Să îmi ofere ceea ce-mi refuzi,
Când plină de femei e astăzi halta,
În care trenul face un abuz?

Să mă gândesc doar la plăceri ușoare
Mi-ar fi prea greu, când vreau să fii a mea;
Iar dacă ești femeie-ntre fecioare,
Între femei ești o fecioară rea!

De ce te vreau, când tu nu mă mai vrei,
Iar altele mă vor pe săturate,
De ce prefer în inimă scânteii,
Când pot avea plăceri nemăsurate?

Nu știu de ce și nu pot să-mi răspund,
Însă iubirea nu ți-o mai ascund!

LXXIX

Când prea ușor, azi, te întinzi pe spate,
Când în simțiri devii tot mai ușoară,
Când unii te mai cumpără în rate,
Mie ce-mi vinzi, stimată domnișoară?

Când tineri încă te mai vor mireasă,
Când ai în fiecare ceas un mire,
Și când te dai pentru un bon de masă,
Să te miri când mirii-or să se mire!

Când nu mai ști plăcerea ce hram poartă,
Când timpul peste chipul tău se lasă,
Când o să-mi bați într-un târziu la poartă,
Să nu te miri că nu voi fi acasă!

Să nu te miri că eu voi fi mirat:
Cum am putut iubi, cum am uitat!

LXXX

Tu ai uitat, eu însă niciodată
Nu voi uita acele nopți fierbinți,
Când te aveam în mângâiere toată
Și când plăcerea ne scotea din minți.

Era și noaptea-atunci mai înstelată
Și zilele erau mult mai cumiști
În așteptarea trupului de fată
Și-a dăruirii fără de arginți.

Astăzi te am, dar prea răscumpărată
Și-n mângâiere nu mă mai alinți,
Te mint când spun că ai un trup de fată
Și-aștept să-mi faci plăcerea când mă minți.

Că ne mințim nu-i rău, cât face bine,
Dar cu minciuni iubirea nu se ține!

Nicolae Silade

IOAN MICLĂU-GEPIANU: POEME DE SUFLET A DOAMNEI MELANIA RUSU CARAGIOIU, DEDICATE GLIEI STRĂBUNE ROMÂNEȘTI

”...Dor de țară, cin-te știe
Simte căpătâiul greu,
Și duios strecoară-n suflet,
Gând sfios: „Tu, plai, al meu”...

Motto: (Poezia „Dor de Țară” din cartea „Glia de aur”
a eminenței poete Melania Rusu Caragioiu- 2015)

DOR DE ȚARĂ

Dor de țară, cin-te știe?
Cine plânge cătinel
Asfințitul din câmpie?

Domolit, vorbești cu fală,
Graiul tău, să nu îl pierzi;
Când pronunți, te înfioară,
Vise stinse, pajiști verzi.

Peste lume, azi, plecat-ai;
Uneori o vezi de sus,
Ca o pasăre măiastră;
Tu, destin, unde m-ai dus?

Răsfoiesc slovele clare
Căutând să văd, anume,
Ce se-ntâmplă-n depărtare,
Locului meu sfânt, pe lume.

Dor de țară, cin-te știe
Simte căpătâiul greu,
Și duios strecoară-n suflet,
Gând sfios: „Tu, plai, al meu”...

LIMBA ROMÂNĂ, O FLOARE

Pe-acest pământ trăiește o floare:
O limbă rostită prin văi și ponoare,
Prin munte, castel și... răzoare.

Cuvintele ei – stele rupte din soare,
Pregătite-s, peste lume să zboare,
Spre albastrul ușor, de cicoare.

Frumusețea ei nu se stinge, nu moare
Ea vine de foarte departe:
Din văi scăldate în latinitate, și
Din balade cu mioare vorbitoare...

STRĂBUNA GLIE

Tu, Glia mea străbună, cu sânge uscată,
În stropi mari de plânset prelung frământată,
În brațe purtată, doină legănată...

Luceferi de soare stâlpilor de hotar
Redute temut, ei văzut-au multe
Și-au scrășnit amar...
Hoardele trecură-n patru zări cernute!

Spălatu-și-a maica urme de cenușă,
Presărând adâncul cu mari flori de mină,
Culegând văzduhul în flori de sulfină
Și chemând din râuri țitei în lumină...

Glorie de veacuri! Maică mult iubită,
Tu, Mândră cunună, Glie, fi slăvită.

CU ISTORIA PRIN BALADĂ

De sub cetina de brazii
Se-aud legende și azi;
Toate amintind anume
Nume mari – cântate-n lume.

.....
Sub colină-n sat la noi
Cântă seara din cimpoi
Ion, ce zice cu alean
Un vechi cântec ardelean!
Auzi? Și frunza-l doinește!
Auzi? Și vîntu-l foșnește”
Drumețul din drum se-oprește!

.....
Sub gorun, la Țebea-n vale
Fosta Iancu Criș și mal,
Pietre, oameni, frunză, ram
Îl slăvesc! Îl cântă-un neam!

.....
Răsunat-au peste culmi
Buciume din tei și ulmi;
Buciume de-mpotrivire
Către crunta umilire...

Când s-au ridicat cei moți,
Clănțăneau din dinți cei hoți!
*

Cu poporul de-o credință,
Horia poartă biruință;
Luptă și-mparte dreptate!

Liftele prin strâmbătate
Au schimbat pâinea-n ghiulele,
Cătușe fac din inele
Și deschis-au temniți largi
Să le umple cu iobagi!

.....
Fruntea sus! Dreptatea-nvingă!
Horia nu știa să plângă!
Dârz înfruntă moartea cruntă...
Numai huma este-nfrântă!
Os cu os zdrobit pe roată
Os și carne despăcată!

Horia-și șterge de pe frunte
Sângele... Sus, către munte
Strigă marea-i biruință:
„Vremea dreaptă vine iară!,
„Învățați mereu din luptă!
„Veți învinge! Doar credință
„Să aveți în Neam și Țară!”

ȘTIINDU-NE DEAPURURI FRAȚI

Lui Mihai Eminescu

Noi, țara dacă, neamul nostru
Dăm împliniri pe-acest pământ,
Veghem sub steaua Eminescu,
Sub steagul nostru-n faldul sfânt.

Să-i serbăm iarăși amintirea
Și versul său nemuritor
Și să-l purtăm mereu în suflet
Toți cei născuți pe-acest pripor.

Menim să fie numai soare
Și-n vreme de cântec să rostim
Prin versul său o dulce floare -
Limba română ce-o vorbim.

În veci să fie al său nume
Mărit de Sfinxul din Carpați
În rezonanțe către lume,
Simțindu-ne deapururi frați.

De la arhiva Bibliotecii „Mihai Eminescu”-Cringila, N.S.W, Cartea „Glia de aur”-poezii și poeme de suflet - autor Melania Rusu Caragioiu, Ed. Singur, 2015.

Melania Rusu Caragioiu

*** ***

la tine frumoasă țărână
prea greu îmi e să vin
prietenii trag de mantiile mele de poet
merg la spital să-mi facă operații și injecții
de parcă ar putea salva lumea
în barul în care stau oamenii se uită la cărțile mele
cu teamă
vreo doi-trei mi-au adus de băut
la tine, frumoasa mea condamnare la moarte
îmi e imposibil să vin
prietenii trag deja de cămașa aceea albă
pe care tu mi-ai dăruit-o într-un moment de extaz
la tine fecundă mireasă
nu mă pot întoarce din șanțul mileniului
care iată, mă expulzează
și ochii altora vor urmări lasciva
unduire a soldurilor tale acoperite de blugi
a venit vremea și plec – frumoasa mea desfrânată
mea
nu te voi aștepta ca alți risipitori pe lumea cealaltă
cum de eu și tu vom muri
și niciodată nu ne vom mai vedea?
sună cele două telefoane și iar mă trezesc năuc
între păsări
iată cum voi muri
o pasăre mă va răstigni
atunci desigur femeia nu va mai avea sens
nici tu nu vei mai fi
iar eu pasărea pe sub pământ voi zbura

mi-am împreunat mâinile
de azi înainte gândurile mele vor merge spre
altcineva
spre Dumnezeu probabil nu spre tine
așa frumos e firul tău de păr
rămas în așternutul nopții trecute
încât orhideelor le e rușine să înflorească
oare de ce tot mereu
la tine vin
senzuală floare a sufletului meu pierdut?
floarea mea de primăvară
nu vezi tu restriștea în care Dumnezeu îmi cere să
mai trăiesc o zi?
dacă El e bătrân și sărac -
eu de ce mereu la tine vin de ce îmi împreun
palmele
iată-mă îngenunchiat iubirea mea
cum oare voi putea demonstra altora
faptul că am împreunat niște palme
și că în ieslea cu fân ai născut tu
frumoasa frumoaselor lumii
iar Dumnezeu îmi cere să mai trăiesc o zi?

Ștefan Doru Dăncuș

Din atică, du-mă

Cu seceta umbra pe gleznă te spală,
ecoul în mers patruped se deșiră,
un secol în transă, nimic nu mă miră,
e punctul o aceră, toamna-i ovală;

cocoașă e timpu-n spinarea mulțimii,
să-ți nască femeia, îi cer îndurare,
dar nimeni curajul ca zeia nu are,
e punctul un urlat, redat înălțimii;

ca iasca e limba fișteicii în humă,
atavice urlete-n haită mai scapă,
efeb, din vitraliu, se scaldă în apă,
e punctul un geamăt, din atică, du-mă;

i-i sete blestemului, soarbe din stâncă,
e vreasc orizontul, se lasă cortina,
rămâne doar vara, în care lumina
e punctul - o limită osului, încă.

Îmi trag sub mine luna

Sărace în avere, pierdute în capricii,
mă zvântă echinocții pe oasele-n uitare,
nadirul se prelinge, mă scutură de vicii,
sever, își roade malul reinventat, în care

naiadele, cu grijă, semințele veghează;
în amortire, seva se dăruie plăcerii,
planeta,-n dosul minții, mi se învârtă trează,
i-s arcele, în pântec, golite de criterii;

privirile mi-s încă de piatră, grea-i silaba,
destinul mi-i în pantă, călcâiu-n loc mă ține,
mă las nedumeririi, încetinindu-i graba,
în grinda zilei, doarme și seceta din mine;

bătătoresc țărâna libații octombrite,
iar nafura din cuget mă amăgește-n treacăt,
cât se rotește nordul, sub umbrele teșite,
îmi trag sub mine luna și-i pun luminii lacăt.

Mă cațăr pe tăcere

Se sinucid brândușele, iar bruma,
a lăcomie,-n violet, se scurge,
lumina,-n greutatea ei, va curge
postumă,-nșelătoare cum e huma;

pronaosul vibrează la Pobrata,
în miezul său, un prunc m-ademenește,
cu pasul unui voievod va crește
în lăcomia anilor... de-a gata;

ca Urie mă cațăr pe tăcere,
pe echinoxuri care dau în muguri,
se culcă rugile în coji de struguri
de-ndată ce monahul o va cere;

în respirarea-i momâiată, luna
se-ncumetă și pune șa luminii,
în damful toamnei, se-năspresc ciulinii
și dau sentințe una câte una;

îi este dor privirii de Pobrată,
cum îi era Davidului de tată.

Cât eu, spectatorul

E secetă-n brazda câmpiei din mine,
pe urmele tale-nsorite mai plouă,
trecută e noaptea, e ruptă în două,
își trece dorința-n uitarea de sine,
sub mască, actorul se șterge de rouă;

se gudură viermele-n mere prea coapte
și elfii, în transă, rostesc incantații,
a pietrei nervură se-ascunde-n striții
când văduva-și rupe cămașa de noapte,
sub mască, actorul se scaldă-n ovații;

tăcerea,-n torente, anunță furtună,
trudește metocul - zelos în călcâie,
molifta,-ncepută în praf de tămâie,
la nașterea stelei, mai poate s-o spună,
sub mască actorul mai vrea să rămâie;

cât eu, spectatorul, îi cer să renască,
actorul își reazemă visul de mască.

Valerian Bedrule

CALENDAR DE TOAMNĂ

SEPTEMBRIE

Secundele bat mai repede în scoarța copacului
Cerul coboară, uneori se despică
Străfulgerând a lumină rece
Corăbii de frunze
Își încep dansul, totdeauna a coborâre
Din vara ce-a fost
A mai rămas un ceas
În care să cugetăm
La firul de nisip din mare
Și să mai avem speranțe.

OCTOMBRIE

Nebunia culorilor
Clădind amintiri
Adolescenți desenând inimi
Pe aleile parcului
Melancolii prefirate
În visul aromelor de struguri și gutui.

NOIEMBRIE

Fulgi răzleți
Câte un suflet rătăcit
Mânat de începutul de alb
Visând regăsirea
În noianul zăpezilor ce vor veni

ÎNDEMN

Pe veșnic sângerânde răni ale martirilor
Presărați florile recunoștinței
Aplecați-vă fruntea spre pământul sfințit
Și veți auzi cum bat inimile lor
Mai vii decât ale muritorilor de rând
Sufletul lor adie mereu
Mireasma inconfundabilă a iubirii de țară
Mireasma(încă) a lanului
Plin de pâinea cea de toate zilele
Adierea apelor învolburate
Ce străbat cărările dintre munți și șesurile domoale
Scrutând depărtări
Ori îmbrățișând pământul acesta
Pe care martirii îl poartă în brațe
Ca pe un copil
Ce trebuie ocrotit de toate furtunile.

SĂ FIE TOAMNA ASTA...

Să fie toamna asta cea mai frumoasă toamnă
Fuioare să nu toarcă burtoșii nori de plumb
În freamăt lin de valuri cei zbuciumați să doarmă
Iar sufletul găsească-și culcușul mai profund.

Pandora să-și îngroape voalurile-n ladă
Și capetele-și piardă ucigătoarea hidră
Ochiul deschis afară doar cer senin să vadă
Iar timpul să-și oprească nisipul în clepsidră.

O! de-aș putea aș invoca toți zeii
Să-mi dăruiască-o toamnă de Eden pe pământ
Și din tablou-acesta aș prefira crâmpie
Le-aș dărui aceluia care mai cred că sunt.

Paraschiva Abutnăritei

Peste oraș, se revărsau cireșii,

Amurgul înflorise pe străduță.
Cânta pricesne-n deal, la mănăstire
Duminica, în straie de măicuță.

Un vânt, rotind în albe cercuri puful
De porumbei, sfădiți pentr-o omidă,
Trecând, vârtej prin gândurile mele,
Mă-mbujorase preț de o secundă.

*

Tresar și nu știu ce mă înfioară.
Sub felinare, noaptea e albastră.
Priboiu-adus de acasă, odinioară
Dă iarăși frunze-n glastra din fereastră...

În noaptea asta-ți vei aduce aminte.

În noaptea asta ușa să n-o încui.
Și, chiar de-ai face-o, va intra de-afară,
Ce ai lăsat să fie a nimănu.

Simțind mirosul haitelor de lupi,
Va necheza un cal, în fundul curții
Din întuneric, m-or pânda ochi răi,
Biet suflet rătăcit în voia sortii.

Da-n noaptea asta nu mai au putere
Nici lupi, nici oameni, calea să-mi ațină,
Că-n noaptea asta voi veni la tine,
Dar, n-oi fi eu, va fi doar o străină.

Voi fi doar umbra vieții irosite
Neîmpăcată, răzbunând regrete,
În noaptea asta, tu vei fi cu mine,
Și te-oi iubi-n „parfum de violete”.

Aud cum trece luna peste zare,

Ca peste un pârleaz de cețuri reci.
Se pierd foșnite șoapte-n depărtare.
Din vis și tu, acuma vrei să pleci?

Fantasma unui cuib de stele stinse
Se clatină-ntr-un vârf de fag bătrân
Și necuprinse doruri rămân prinse
În roua de pe gene, tot rămân.

Aud cântând un grangur la fereastra
Unde, se roagă un fir de busuioc.
În lutul frământat, să nască glastra,
Olarul a turnat și nenoroc.

Dar, palid gândul mai cerșește zborul,
Biet fluture de noapte amețit,
Pe aripi ostenite purtând dorul,
De raza dimineții țintuit.

Cânta o chitară

Într-o seară de mai
Peste umărul meu
Îndărătul
Ochiului prăfuit ca
O vitrină cu toate manechinele
Fără chip
Decolorate și goale
Undeva se stingea o țigară
Într-un hohot strident și
Scrâșnetul unui scaun ruginit
Pe beton
Ziua ridica stoluri de
Vise gri peste umbra
Unui clopot bătând
De vecernie
Un înger căzuse din cer
Și asculta
Își pusese aripile sub genunchi
Lângă el
Șchiopăta viața
În pălărie i se strânseseră cumva
Treizeci de bănuți
Dar
Peste toate
Cânta o chitară
Într-o seară de mai

Mihaela Poduț Ienutaș

PENE DE PĂUN**Miraj**

Noaptea târziu, mireasma primăverii...
Luna coboară rotund printre sânii tăi goi;
Mirajul coapselor tale...

Tăcerea ta

Vesel ciripit
Ridică perdeaua nopții;
Tăcerea ta...

Căutare

Arde cornul lunii...
Adânc în noapte,
Pe tine te caută!...

Iubirea

Uite un fulg
Rătăcind în primăvară;
Ursita iubire...

Întrebare

Cărarea șerpuind printre mesteceni...
- Oare cine te crezi de umbli așa de mân-
dru? Mă-ntreabă corbul...

Dor

Bobul dorului semănat se vrea;
El cheamă iubirea:
- Oare unde-ai plecat?...

Frumusețe

Frumosule, hai să-ți ghicesc în palmă!... -
Lasă drumul, ia cărarea;
Tu toate le faci!...

Grădina

Doar o grădină vreau să fac;
Bucuria sufletului meu,
Fii tu ascunsă mea grădină!...

Dorință

Șoaptele tale pe mine mă tulbură...
Cât aș dori aripile noastre
Să se-ntâlnească!...

FEATHERS OF PEACOCK

Traducere în engleză: **Mădălina Mitroi**

Mirage

Late at night, the scent of spring...
The moon descends roundly on your stripped bosom;
The mirage of your thighs...

Your silence

Joyful tweet
Draws the night's curtain;
Your silence...

Quest

The moon's crescent burns...
Deep in the night,
Looking for you!...

The Love

Here's a flake
Wandering in the spring;
Destined love...

Question

The winding path between the birches...
- Who do you think you are walking so proud?
Asks me the raven...

Longing

The seed of longing wishes to be sown;
It calls the love:
- Where did you go?...

Beauty

Handsome, let me read your palm!...
- Leave the road, take the footpath;
You do it all!

The Garden

Just a garden I wish to make;
Joy of my soul,
You be my hidden garden!...

Desire

Your whispers perturb me...
How much I wish that our wings
Meet!...

Emil Mureșan

Sfîlpul curbat de lângă casă

De ce îți risipești iubirea
La naștere, trei stropi de rouă ai primit.
Cuvinte negăsite de găsit
De limpezit sau de murit
De ce îți risipești iubirea
Cuvintele tale au îmbrăcat
Și sfîlpul curbat de lângă casă
Într-o cascadă fără de păcat
Ofranda ta, cu vorbă aleasă.
Stâlpul meu are frunze de tei și de acant
De lemn, de marmură și piatră,
Ce înflorește, rug îndrăgostit
Vrăjit de muza delicată

Cu mințile întunecate de eresuri

Și viscolii din cele patru zări
De legi deșarte, fără de înțeleșuri
Nimic concret, primim abstractizări.

De Dragobete!

Etnologul zice, chiar mă sfătuiește
Să ating din mers bărbat necunoscut,
Că va fi de bine și mă dăruiește
Doar cu stihuri limpezi, dar neprevăzut!
N-ajunge-un singur Dragobete, zeu balcanic,
Nici Eros, nici Adonis, cel din Antichitate
Prea multe fete sânt azi nemăritate,
Cum te descurci, îndrăgostitul Năvalnic!

Unui critic literar

Nu maltrata limba română
Ca și critic literar
Inserare e la îndemână
În calitate ta de critic... temporar!

DINASTIA ESCROCILOR

Universul îngândurat
Stă și ascultă cu mirare
Pe escrocii ce au lăsat
Bani și case din dotare
Într-o adâncă însingurare
Vor rămâne la păstrare.

Genialului

Persuasiv scoți o idee, două
În pub-ul cu... artiști
Impresionați apar și tot mai triști
Iar eu mă fac că plouă

Corupția

Aveam petrol, păduri și ape.
Dar sub ce umbre de mister
Au dispărut din zori în noapte?
Corupția - ce trist flagel!

Fudulul

De atîta aroganță
Mi te paște o instanță
Cu minciuni, cuvinte strîmbe
Cum aștepți ziua de miine?

Hrana săracului sau

Covrigul la putere
Fără friptură, murătură
Fără o cănuță cu udătură
Românul uită de factură
Renunță iarna la căldură,
Voit retras în prima fundătură.
Trăiește într-o utopie pură
Hrănindu-se cu vise de anvergură
Dar nu renunță la cultură.
Catadicsind să iasă din spărtură
Socoate banii și se îndură
Să iasă într-o conjunctură.
Măsline, brînză, chiar și-o țîră
Golește cinzeaca dintr-o sorbitură
Iar azi în loc de afumătură
Răbdări prăjite în miniatură...
În Bucureștiul de altădat, ce tevatură
Cu nenea Iancu în altă conjunctură,
Dar azi nu mai avem dublură.

Liliana Popa

Noapte de vis și cugetare

De jur împrejur
singurătatea
și universul ei rece,
albastru.
O strigi
și nu știe că așa o cheamă.
Cum nici noi
nu ne putem călca
propria umbră-n picioare.
Dar dacă e vorba de vise albastre,
de candori,
de sărut,
atunci
cred că știi prea bine
de ce las visul
să mă cuprindă.

Lacrimi secate

Când mama plângea,
și-o făcea mai adesea,
am crezut,
că-n sub frunte are un izvor
care-i udă ochii
ca pe două flori albastre,
mereu gata să se deschidă...
Apoi,
lacrimile n-au mai izvorât,
nu mai aveau tărie
să iasă de sub pleoape...
Las-că nici ochii nu-i mai erau albaştri,
culoarea
o trcuse primăverii ce venea.

Moto:

*"...Precum umbra e vestirea luminii de lângă ea;
"...Precum zorii dimineții – încheierea unei nopți,
La fel și tristețile deschid bucuriilor așteptatele
lor porți! (I.M.Gepianu)*

Ce-i fericirea?

Când mi s-a vorbit de fericire
era într-un décor autumnal.
O asociasem cu roadele toamnei,
cu îngerii că pogorâseră
pe pământ
și împărțeau liniște și pace
din potire cu mir.
Toamna s-a dus într-ale ei...
sau s-a metamorfozat
într-o zână albă
și i-am cerut acesteia
o pereche de aripi albe.
Am crezut că asta e fericirea,
aripile cu care să zbor.
Dar m-am văzut răstignită pe cer
în încercarea zborului
de-a fericirea.
Și-au mai fost două ocazii
când mi s-a vorbit despre
fericire.
Într-una eram liniștită,
împăcată cu mine însumi,
asta era fericirea.

Și mă grăbesc...

Caii timpului
galopează
dincolo de dorința mea.
Mă grăbesc să te-ntâmpin,
dincolo de revărsatul zorilor,
dincolo de cumpăna zilei,
aproape de miezul cuvântului
nerostit încă.
Ochiul magic
adună poeme de aprilie
pentru albumul
cu noi doi:
tu, cel adevărat,
chemat de mâna mea întinsă,
eu umbra ta,
trecătoare prin anotimpuri...

Poate n-ar fi nimic

Toate suspinele le-am adunat
pentru o dată neanunțată,
când vei fi, fie o floare ofilită,
ori o umbră,
ori un noian de gânduri...
Poate n-ar fi nimic,
atunci,
cu mâinile împreunate,
surâzând,
fără grabă,
dacă voi avea
puterea să-ți mărturisesc,
tăcut, iubirea mea.

Trec anii

De un timp
bune și rele fac casă bună.
Când vin unele,
Pleacă altele,
le văd cum se petrec
îngăduindu-se.
Nici urmă de gelozie,
nici dorință de dominare...
Le-am scrijelit pe răboj:
bunele într-o parte,
relele în alta...
Mi-aș dori
ca altcineva să le numere.

De ce sunt tristă

Mai am multe de dăruit,
cuvinte pentru poeme,
versuri pentru cântecele lumii,
pașii pentru ritmul sufletului...
Atunci, ce e-n inima mea?

Sunt eu cea dintotdeauna,
cu puțin adaos de soare,
de lumină,
și cu un ecou prelung
al cuvintelor despre nemurire.

Mariana Gurza

Năpasta

poezia mea te așteaptă
să-ți mângâie chipul cu un vers
eu veșnic sunt îndrăgostită
de iubiri fără de-nțeles.

parcă nu ți-am sărutat destul
nici buzele, nici ochii luminoși
și nu m-am săturat de gestul
de-ați dezmierda umerii vânjoși

îmi pare că am visat aieva
visul cel mai frumos din lume
și amândoi leneveam pe o stea
fără niciun cuvânt a ne spune.

toată-nserarea lunatic scliffea
iubirea prins-a să răsune,
mă cufundam în pielea ta...
îndrăgostiți fără de nume

aș vrea să-nghet cu clipa asta
cu tot ce a vrut ea să fie
și să mă bucur de năpasta
de-a arde cu tine o veșnicie!

O altfel de trăire!

amețesc gândindu-mă la tine
iar echilibrul e dezechilibrat,
stânca-n adâncul mării s-a mutat
iar din vârf de munte un val vine.

perdele de nori cern raze de soare,
picurii de ploaie dansează liberi,
zânele împrăstie cerul cu pulberi
iar tu-mi furi inima cu o sărutare.

m-ai rătăcit printre flori desenând un buchet
printre momente întâmplătoare
cu infinite gânduri rătăcitoare,
amestecând literele din alfabet.

îți doresc prezența dar mi-e frică să tac,
îmi scrii o scrisoare pe umărul drept,
îmi șoptești zâmbind unde să te aștept,
ce simt pentru tine e ceva fără leac!

Cristina Vărășteanu

POARTA INOCENȚEI

Citesc cartea lui Galileo
Adevărurile nu se contrazic
Dalila râde
Gondolierul poartă noaptea

Cimitirul din preajmă
Ar muri
Până la adânci bătrâneți

Caut fitile
Cetatea e la locul ei
Aprind lumânări
din soare

POPAS

M-am oprit
Spre a goli cerul de corbii veșniciei
Cu sufletul exilat
Și cu graiul amanetat unor zei ilegitari

Nici o voință nu-mi poate pune cătușe
Pentru că aparțin unei bărci și unui mal
Cu mesteceni
Plini de semne gramaticale stupide

Valul mă duce mai departe fără să-l în-
treb
Fără să-l ascult
Fără să-l îndur
Și fără să-i spun seara rugăciuni
Cu vocea mea disprețuitoare

Și-apoi am plecat mai departe

Lidia Zadeh

DE CE

De ce cuvintele nu îmi iau apărarea
Și de ce verbele cad în genunchi la ecoul glasului tău

De ce mila e strânsă în pumnul cu leșul unui greiere
Care nu murise la timpul potrivit
Și care așteptase prefața asta stupidă
Despre despre viața de apoi
Și despre iertarea păcatelor în timp real

De ce iertăm cruzimea cuvintelor însăilate
De câțiva croitori cărora li se zice "poeți"

Pentru că sufletul tău este izbăvit pentru nesomn
De aceea porți mereu la rever un ac de siguranță
De la Revoluția franceză încoace
Stăm de veghe într-o cușcă așteptând vânătorii

SUPRAVIEȚUIRE / exerciții de regăsire

Inventez pretexte care să mă rupă de realitate
Care să-mi golească ochii de lacrimi
Și care să-mi astupe rănilor mucegăite necuvenite
Dintr-o dragoste pustie

Existența mea depinde de culoarea ceaiului
Și de gustul ciocolatei amare
Mâncate dimineața pe stomacul gol

De aceea când mă gândesc la singurătate
Și la urma inelului de pe degetul nechibzuit
Îmi vine să vomit într-o baltă cu broaște țestoase

Se poate supraviețui frigului
Și priveliștii nefirești
Cu cei fără de scăpare!

Dacă e să vorbim despre supraviețuire...

PRIVILEGII

Pentru tine deschid repede ușa
Și primenesc cerul cu zâmbetul meu

Jur pe fantomele lui Hamlet că am să te aștept
Pe colțul unui scaun dintr-o duminică îngândurată
Când o să fac focul în sobă cu pene de pasări obosite
Care își uitaseră cuiburile la sudul unui motiv de divorț

Este un privilegiu să ai totul și să nu aștepti nimic
Ar putea fi echitabil chiar și așa
Ca un recviem ascultat în zadar

Dacă tot vorbim despre privilegii

Același...

Și încă zbor, prin verticala trupului,
cu aripa poverilor de viață!

Cu soare-mi ard pământul dintre coaste,
să te eliberez, scânteie!

Nici cerul tot nu-s ochii mei,
lumina adorată a stelelor deodată!

Desfid infernul, raiul și creațiunea
pentru emoția unui respir din tine,
nemodelare de a fi!

Din sânii tăi de căi lactee,
înșir, în constelații,
lumini de ani povară,
până când aripa ce zboară
își scutură pământul de odinioară.

Și sorb, dintr-un sărut de zare,
preaplinelor de buze arome nefirești,
în risipiri de haos, când naștere îmi ești,
iridacee fină sub lira corzilor de tină.

Dar nu, nu eu sunt cel ce zboară,
cu cosmosul scâncind sub coapse sângerei!

Eu sunt doar spațiul gol, prin care tu pășești
și-arunci semințe de mister din bolul univers,
pentru ca ochii mei nedăruiți cu viață,
să răsără printre grădini cu stele,
din moarte albe file.

Și mă rescree, din lut primar și efemer,
în versul singular al unei cosmice poeme!

...din care roade nepăsător același vierme...

Cuvânt

Motto: *Nu-i negru mai alb ca azurul decât o pasăre
pictând un cer cu aripi înmuiate în lumină!*

Când am strâns cerul în căușul palmelor,
pasărea s-a scuturat de albastrul ponosit
și, cu idei de raze colorate, și-a prăvălit zborul
în alb-negru teluric, până a mirosit a floare.

Acolo unde bătaile mai mișcă inima pământului,
pasărea umbrește cerul cu taina unui zbor neîmplinit.

Sub aripa tăiată procustian,
pașii zornăitori plimbă ocheade vrăjmașe,
ca o apă tulburată din inerții concentrice.

Unde e lirismul acestui dor
cioplit în esența de lut a respirației?
întreabă un mirat perpetuu.

Atunci... cenușa se-adună din vânt,
o pasăre cerneluri de cuvânt!

Lumea Nouă...

Acolo unde se întâlnesc două furtuni,
se rup oasele ființei.
Atomii se agită în recompuneri misterioase,
ochii sorb, în valurile lor, adâncimi de nerăspunsuri;
Până unde se întinde această plajă a contrariilor?!

Timpul e un soldat prost îmbrăcat,
care poartă războiul prezentului,
cu rănille trecutului, spre un viitor funest.
Aici, aici e Lumea Nouă...

Secunda asta a murit în mine,
până la albul infinit.

M-am scăldat în laptele viitorului
și deja miros a trecut...

Timpul agonizează la picioarele mele,
mi-e atâta milă de neputința lui,
încât.. am murit... am murit instantaneu,
ca sa pară suferința lui o speranță de mai bine.

Ne desparte o veșnicie!
În Lumea Nouă, toate sunt contrarii...

Ionuț Pandele

PE CUVÂNT DE URSITOARE! POEZIOARE ÎN MINUSCULE

*Familiei mele,
cu toată dragostea
și recunoștința mea*

Parmenide și noi

cine ești tu
cine sunt eu
cine suntem noi
tu ești eu
eu sunt tu
noi suntem 1

cine este ea
cine este el
cine sunt ei
ei sunteți voi
voi sunteți noi
noi suntem vechi

cine sunt ele
ele sunt iele
ele sunt zâne

noi suntem ele
noi suntem voi
noi suntem noi

asa am fost
asa suntem
asa vom fi
dincolo de 1
dincolo de infinit

poezioară în minuscule

diafană boare
impresii de soare
trăiri ușoare
dulce licoare
vorbe de valoare
verbe inspiratoare
gânduri în vârtoare
multă candoare
rimă visătoare
pomi în floare

definiție

cuvântul? putere măreață
cuvântul? aripi fremătânde de viață
cuvântul? șoapte în noapte
cuvântul? concepte-nțelepte, coapte
cuvântul? strigăt de glorie
cuvântul? cântec de victorie
cuvântul? sensul discursului
cuvântul? mátricea Universului
cuvântul? cunoaștere deplină
cuvântul? esență divină
cuvântul? Cântarea Cântărilor
cuvântul? mirarea mirărilor
cuvântul? ființare eternă
cuvântul? dulcea limbă maternă
cuvântul? oglindire de sine
cuvântul? exprimare în rime
cuvântul? liniștea dorurilor
cuvântul? strălucirea stelelor

poveste

va fi odată
ca niciodată
că de nu va fi
nu se va mai povesti

o lume viitoare, mare
așezată, înfloritoare
cu multe ființe bizare
dar iubitoare, de onoare

cu oameni mândri și drepti
nеспus de-nțelepti
încrezători, îndrăzneți
binevoitori și atenți
călători prin galaxii
drumeți pe planete vii

certitudine

știi cu siguranță că sunt
știi cu siguranță că ești
știi că iubim

știi fără speranță că da
știi fără speranță - așa...
știi că trăim

știi aproape sigur că noi
știi aproape sigur că doi
știi că plutim

știi și cred că tu și eu
știi și cred că noi mereu
nu știi... tu știi?

știi cu siguranță că râzi

rugăciune

ai ținut Lumina în mâinile tale
ai ținut totul în mâinile tale
ai ținut perfecțiunea în mâinile tale
ai ținut veșnicia în mâinile tale
ai ținut sori și luni în mâinile tale
ai ținut lumea în mâinile tale
ai ținut gândul în mâinile tale
ai ținut cuvântul în mâinile tale

în mâinile tale mă ții pe mine
în sufletul meu te țin pe tine
mulțumesc

fundamental

chintesență de esențe sublime
esență de zboruri unanime
părelnice licăriri de-o clipă
licăriri luminoase de-aripă
diafană sclipire de stea
stelute cu sclipiri de foc
cunoaștere focalizată din loc în loc
acces deplin la știință eternă
pătrunderi în real de cavernă
externă realitate perenă

Gabriela Marin

Pe holurile spitalului

Mă-nvârt cu soacra prin spital,
Găsii bufetul, Chirurgia,
Laboratorul principal,
Dar unde-i *Eutanasia*?

Relații beligerante

Cu soacra mea, ca pe redută,
Mă războiesc de ani de zile;
În bombe nu-i prea pricepută,
Dar e expertă în *fitile*.

Speranță

A apucat-o iar pe soacra mea
Neliniștea că vine-o iarna grea;
Eu, optimist, îmi fac cu dreapta cruce
Și îi doresc să nu o mai apuce.

Cu mama-soacră la chirurgie

E cel mai bun chirurg, băiat subțire,
Dar tot mai sper în pronia cerească,
Fiindcă și cei buni, din fericire,
Se-ntâmplă uneori să mai greșească.

Ca la nebuni

Greu ne mai putem abține
Și în casă e durere;
Țipă soacră-mea la mine,
Iar eu urlu... în tăcere.

Intenția contează

Am vrut să o salvez pe soacra mea,
I s-a aprins capotul când gătea,
Dar gestu-a fost nițel întârziat
Și nici benzina n-a prea ajutat.

La înmormântarea soacrei

Acum, când te urmez spre deal, încet,
Când popa e prezent la capul tău,
Pot afirma din suflet că regret,
Dar aș minți să spun că-mi pare rău.

Dilema unui român

Cu inundații ce tot vin,
Îmi amintești că am păcate,
Dar capra bunului vecin
Când, Doamne, a-nvățat să-noate??

Pastorală

Nea Gheorghe și vecinul său, Ilie,
Se ceartă pe pământ de-o veșnicie
Și presupun c-așa s-a demonstrat
Că veșnicia s-a născut la sat.

Ghinion

Domnul „X” s-a supărat,
Pradă m-a lăsat nevoii,
Că-ntr-o clipă mi-a luat
De la bicicletă boii.

Speranță

Sunt necăjit, îmi este greu,
Cu banii nu o duc prea bine,
Dar am un vis: vecinul meu
S-ajungă mai sărman ca mine.

Filantropie

Să știți că eu nu-s egoist deloc,
Chiar ieri, deși mai e pân' la chenzină,
Amicului ce-a vrut ca să-și dea foc
I-am dat doi poli să-și cumpere benzină.

Unui amic epigramist

De-ar fi să fie decretat
Că epigrama-i un păcat,
Atunci, mă crede pe cuvânt,
Amice, tu ești cel mai sfânt.

Unui confrate la debutul editorial

Din volumul propriu-zis,
Răspândit în jur cu mia,
Nu m-a iritat ce-ai scris
Cât m-a iritat... hârtia.

Florin Rotaru

Răsăritul soarelui, un clișeu

m-am întrebat cum oare răzbat
prin ferestrele nopții
amprente ce nu au strop de culoare
Se scrie mult despre melancolia apusului
dar sinceritatea are nevoie doar de cortine
din ce în ce mai fluide

Când ceva se sfârșește
cum s-ar sfârși purpuriul din măduva oaselor
sau pașii roși ai mulțimilor,
ruperea din privirea unei ființe numai pare
doar pare îmbrăcată
în ghețuri polare

În lumină

prin porii pielii respiram pace
Aveam o umbrelă albă
decupată de țipătul subțire
al aceluși pescăruș rătăcit,
un mers fastuos îmi îmbrăca gleznelor
și naufragii imense
mi se cuibăreau în piept,
lângă inimă
Sub lumina soarelui
călătoriile mele se loveau de alt țărnam
eram acasă

Îmi aranjam scoicile
numărându-le ca pe niște mătânii
iar așteptările stăteau cuminiți
până ce ziua se liniștea și
se așeza
în genunchi

Livada

deschizi albumul
alveolele timpului te vor îndulci
cu mierea lor de soi bun
Știu
lumea e în furtună
și ți s-au furat aproape toți stupii,
dar dacă jelești și tot plânga
iar sângele îți aleargă prin spaime
nu-ți vei mai da seama că trăiești
într-o livadă frumoasă
aflată chiar la buza văilor morții

E plină de albine și păsări
vântul și florile
au fost botezate la fel ca și tine
iar aerul pe care-l respiri
te culege, te roagă, te leagă
de steaua
care jos e o piatră

Surpări

oasele murdărite de atâtea cuvinte
alunecă pe șenilele zorilor
Sărut craniul zilei
cu buzele mele sărate ca focul
După ce am dormit îndestul
sub gluga de asfalt a tristeții
văd mai bine țintele rotunjite așa încât
să poată fi ușor nimerite
Cine urăște e un învins
am ales și fericirea și frica
Podelele urcă
și îmi împing tălpile

petele de sânge, flash neliniștitor
cu emoții potcovite la centaurii
ce s-au născut fără trup

Marea și țărmul

păsări stranii
și casa foarte departe
din nou dus-întors, fără ameteți
doar un vertij al lucrurilor bune
și al sentimentelor ce se învâlburează
apoi rămân

Pe hipodromul alb
caii mării cambrează
precum un pumn
deschis spre lumină
nu
îmbлъnzitorilor timpului
nu
cărărilor de piatră
nu gloriei

Și nici valurilor

Acordeonistul

cu mâinile sale lungi
curbate peste instrument
precum niște petale sau colțuri de floare
cu burta lunecând și dinții la vedere
ca și cum
ar mușca din propria viață
Fixează preșul de paie păianjenul
ce escaladează încet tocul ușii
și lemnul alb în care a intrat frigul
Luna și soarele se înnegresc
până ce se crapă de ziuă
corpul gigantic
e un lichid transparent
sau un fel cristal ce respiră

cântul lui spune
că ploaia
ar putea fi pielea pământului

Diana Trandafir

Frunza

Dintre toate frunzele toamnei
Aș alege una
Să o văd cum se (de) colorează
Și vântul o bate
Cum ploi de gheață o spală
Să mă uit la ea ca într-o oglindă
și să-mi zăresc chipul
Apoi să o văd cum se desprinde
Și coboară într-un zbor fără aripi
Cum în depărtări se duce
Se tot duce
Trecând tristele hotare...

Autumnală

Și vor pleca atunci când nimeni n-o să știe
Spre alte calde răsărituri
Căci în curând aici doar toamnă o să fie
Nenumărate ploi și aspre vânturi

Vor trece peste tumultoase ape
Cu valurile se vor înfrăți în larg
Iar când obosește firavele aripe
Zborul își vor odihni pe un catarg

Zile și nopți vor căuta uscatul
Mânate de un dor necunoscut
Se vor întoarce dar eu voi fi un altul
Mult mai bătrân mult mai tăcut...

Seara

Seara ornează cu umbre lumina
Fărămițând-o pe cerul tot mai opac
Liniștea se așterne ca o alinare
Peste zbuciumul zilei
Iar îngerii își strâng aripile oboseite
De zborul prin hău sau prin înalt
Lăcrimând pentru neputința lor
Apoi totul se topește în întuneric
și nemișcare
Numai nisipul se cerne în clepsidră
Stârnind zorii iar să apară
Apusul din nou să coboare...

George Ioniță

De tine mi-e foame!

Când acum trei luni
copacii au început
să îmbrace haina Toamnei
nu m-am gândit
că voi ajunge să văd cum
încolțește Iarna
în colțul geamului meu afumat!
De foame sunt sătul
și-atunci și acum
aș vrea să-ți simt
umbra ta caldă
căci îmi este atât de poftă
de o porție de odihnă
la pieptul tău
ascultând tic-tac-ul
din inima ta!
Am în minte
stoluri de gânduri
și-mi trebuie, din partea ta
niște fulgi de speranță
că vei rămâne mereu
în viața mea
altfel, ea,
viața mea
va fi ca un
Crăciun în cimitir!

Plecăm?

Aș vrea să te duc la Paris
pe Sena
pe sub turnul Eiffel
și prin Luvru
să te urc la Machu Pichu
apoi să ne pierdem
pe străzile din Roma
sau Oradea
de piramide să ne bucurăm
și pe Sinai să urcăm
în domul din Milano
să ne plimbăm
sau în Sagrada Familia
să ne înclinăm
în turnul din Pisa
sau să ne iubim
prin Veneția
la Budapesta
în Linz
sau chiar mai departe
în Londra
și la New York.
Fugim în lume...
iubita mea?
Ori în Mica Romă?

Ah, tu!

Mi-ai făcut cratera
pe inimă
cu ploaia ta de meteoriți
cu refuzuri
și doare!
Lasă totul și hai
la gura cerului
să sorbim o lungă
sărutare!
Noaptea cade cu tot cu stele
peste orașul muribund
chiar în rana mea ruginită
ce n-are vindecare
fiind trăitoare
pe o inimă rănită!
Îmi vine să-ți spun:
„Oare îți place de mine? Mă iubești?
Ori doar la vorbă te tocmești?”

Ale mele... lacrimi...

Lacrimile
mi s-au aruncat în gol
fără parașute
ca într-un tablou
privirea unor
critici ce caută
să critice!
Te-aș chema
să-mi ștergi
de pe pleoape
durerea
acum când
sentimentele-mi
încărunțesc
cu tristețe!
Sincer să-ți spun:
nu știu ce să-ți spun!
Poate doar ca la plecare
să-mi dăruiești,
lăsându-mi, te rog
un pachetel cu zâmbete
coapte
și numai bune
de sărutat!

Ciprian Vestemean

Eu

Eu sunt ca mine!
Să mă ierți
Dacă nu pot lucii
În nicio grămadă...
Asta nu înseamnă
Că nu vă respect
Unul câte unul,
Una câte una...

Pe fiecare ca pe o identitate distinctă...

Nu mi-a plăcut în liceu
Mulțimile
Chiar dacă îmi era „drag”
Proful de matematică
Până dincolo de cer...
Așa sunt eu,
Antisocială cu grămezile
Multe și mari
De orice culoare...
Și firul îl desfac în patru
Ca să știu eu
Ca să-l înțeleg
Atunci când
Îmi cos tăcerile
Într-un zâmbet...
Ești bucuria mea
Singura mea
comoară
ești tu.
În această lume,
precară,
mă bucuri
doar tu.
Îți mulțumesc
că ai ales,
în această viață,
să fii copila mea!
Tu,
Delia.

Căutare

În clepsidra timpului
Caut tainele pământului,
Adun un pumn de stele,
Te caut printre ele,
În adierea ușoară a vântului
Caut mângâierea cuvântului,
În ploaia caldă, de vară,
Caut sărutarea-ți fugară...
Natură, tu m-ai creat,
În tine mă caut, neîncetat,
Te simt, te ador,
În zbor de condor...
Îmi caut începutul,
Îmi caut trecutul,
Pe mine mă caut mereu,
Mă caut... prin sufletul meu!

Dacă mă iubești

Dacă
mă iubești,
iubește-mă în întregime,
nu după acoperiri
de lumină
sau umbră...
Dacă
mă iubești,
iubește-mă negru și alb
și gri
și verde
și-albastru...
Iubește-mă
în toate culorile.
Iubește-mă ziua,
iubește-mă noaptea
și dimineața devreme
la fereastra deschisă!
Dacă
mă iubești,
iubește-mă-n toate,
sau...
nu mă mai iubi!

Pământul meu

Planeta
moare
în fiecare zi
câte puțin.
Ce sărac
Va fi
Universul
Fără
Planeta Albastră!
Milioane
de „furnici”
au trudit
milenii
și mileniica să distrugă
Planeta Pământ,
Terra mea
dragă...
În
nesfârșitul
lumii
a fost
un fir
de nisip,
a respirat,
a trăit,
ne-a dăruit
bogățiile
sale
și-acum
moare
din cauza
celor
pe care
i-a hrănit.
N-am
adăugat
nimic
Pământului
meu,
trăind
și
nu-l
voi săraci
când
mă voi duce...

Pusti

Ar fi pustie
lumea
fără tine,
și lipsa ta
ar fi
un veșnic chin,
și nu-mi doresc
decât
să fii cu mine,
mereu,
cuprins în brațe
să te țin.
De aceea
nu mă-ncumet
să-ți dau pace,
legați pe viață
vreau
să fim mereu,
căci
fără tine
spune-mi
ce s-ar face,
în ceas de seară,
singur,
dorul meu.

Gabriela Braha Stungaru

MIROASE-A TOAMNĂ...

Miroase-a toamnă prin copaci
Soarele e-nvăluit în ceață
Mi-e dor de lanul plin de maci
Și de-a cireșelor dulceață!
Dar vara s-a schimbat la față
Miroase-a toamnă prin copaci...
S-a furișat precum o hoață
Și-n sufletu-mi, dar ce să faci!
Mă mai ajută doar cuvântul
Când frunza tremură și tace
Până când vine și o rupe vântul
Și-o face una cu pământul
Pe care tot să îl îmbrace
Schimbându-i zi de zi veșmântul!

CHEMAREA GÂNDURILOR

Mă întorc de la școală
și mă întâmpină
cu brațele întinse
la marginea orașului
un apus rupt din necunoscut
Te dezleg de pe geană, timp
și te așez în tăcere undeva
în seară, ca mâine
să te arăți imens, ca Olimpul
în chemarea gândurilor!
Acest spectacol
îmi trece pe dinainte
până când crește o lună nouă
micșorând distanța
dintre mine și timp...
...atât de mult timp!
Chemările răsună
în prezentul meu aspru
nepierzând timpul
însuflețindu-mă
ca într-un vis din zori.
Respir și încep să trăiesc!

...ȘI ATÂT... !

Ne desfrunzim atât de mult încât
Rămânem niște biete amintiri
Cu zâmbete livide și stele în priviri
Plutind prin gânduri aidoma...și atât...
Printre cuvinte mergem, nu știm cât
Vom fi drumeții acestei omeniri
Ne-ncununați cu lauri și nici cu trandafiri
Cu inima bătând paradoxal... în gât...
Ne desfrunzim atât de mult încât
Printre cuvinte mergem, nu știm cât
Cu inima bătând paradoxal... în gât...
Plutind prin gânduri aidoma...și atât... !

MÂINE NU ȘTIU CE VA FI...

Gândurile se rotesc pe-o axă
Într-un ritmic flux, aprig, amețitor
Cu tot ce am în mine urc și cobor
Plătind vieți chiar suprataxă
Mă înfășoară azi, dorul de dor
Trecem schimbați prin ceea ce se schimbă
Nu mai știm să vorbim în nicio limbă
Și toate amintirile ne dor
De-aceea caut o alternativă
Să am un dialog cu tine ...și
Să nu rămân în amintiri captivă
Că mâine sigur, nu știu ce va fi!

ÎN CĂUȘUL PALMEI MELE

În căușul palmei mele
„Se definește căutarea mea”
Și toate visele-ndrăznețe
Ce stau pe-o aripă de stea
În căușul palmei mele
Se văd poeme și ceasuri de păstrat
Întruchipări de anotimpuri
Și tot ce e de neuitat
Un timp de înălțat în slăvi
Cuvintele cu jocul lor sprintar
Un joc al trecerii prin lume
Când sclipitor, când pus pe jar!
În căușul palmei mele
De-l vei deschide ai putea vedea
Ce taină-ascunde, dar și cum
„Se definește căutarea mea”

PICĂTURA, EU

Stă pe obrazul tău
Sub ochiul stâng, încercănat
de vreme,
dând strălucire soarelui
din sufletul tău, Mamă !

POEM

Sufletul meu...
Sufletul meu e un poem
În care șoaptele se-ntrec
Din clipă-n clipă să-nflorească
Și dintr-o adiere să îți dăruiască
Pe rând, din ce alții se tem.
Sufletul meu!
Ei, sufletul meu e un poem
Unde poți să revii de câte ori vrei,
Dar nu poți niciodată să-l împarți
E liniștea de care cu greu te desparți
E templul pe care scrie: Je t'aime!

HABAR N-AI...

Mă recunoști ?
Habar n-ai...
Ce cuvinte
Îmi stau pe buza fierbinte
Și câte lumini fluide solare
Au trecut prin mine la-ntâmplare !
Câte dansează și astăzi pe mare
Mă recunoști ?
...oare !
Clipele stau să atingă
Valurile ce stau în picioare
Pescărușii au început să ningă
Inima mea are timp și răbdare !

SECVENȚĂ

Pe filele străine încerc să trec
un alt décor
Ah! câte mă dor!
Și câte ceasuri trec
prin cerneala îndoită cu lacrimi
căutând brațele tale
prinundele timpului
Mi-e dor! mi-e dor! atât de dor...!
Încât din arămiul anotimpului
încerc să ies
și-ncerc să zbor! să zbooor!

Mihaela Mircea

O nouă șansă

Stropit de ploii, bătut de vânt
Și crengi căzute la pământ,
De geruri multe-mbrățișat,
Stătea copacu-ngenuncheat!

Cu suflet greu și sfâșiat
Și trupu-n două spintecat,
Prea multe încercări au fost!
Și scoarța groasă i s-a ros!

Uitând că totul e pierdut,
Speranța-n el a renăscut!
O nouă șans-a căpătat,
Bătrânul pom a înviat!

Din trupul greu și istovit
Un mugur nou a răsărit!
Se-nalță mândru și frumos
Din trunchiul vechi și găunos!

Lăstarului, ce-acuma crește,
Norocul, parcă, îi zâmbeste!
Cu frunzele lucind în soare
Privește fericit în zare!

Ne naștem raze de lumină

Ne naștem raze de lumină,
Îmbrățișări de-un pumn de lut.
Și din a soarelui tulpină
Ne tragem seva de-nceput!

Venim, plutind prin galaxie,
Un bob pribeag, purtat de vânt.
Și la un semn, ca prin magie,
Ne naștem viață, din cuvânt!

Avem pe lume-o datorie,
Ca dragostea s-o întâlnim!
Și cu adâncă bucurie
La noi în piept s-o găzduim!

Mergând prin ploaie sau prin soare
Prin vijelii sau cer senin,
Sorbim o cupă cu licoare
Și poate-adeșea doar venim!

Ce-am adunat în pribegie,
În viața noastră zbuciumată,
Lăsăm și rang și bogăție!
Luăm doar dragostea curată!

Cratiela Cristina Herghelegiu

Ploaie de vară

Bat ritmul melodiei
De la Radio Național Fm
Ascultând „Nume de renume”

Stropii de ploaie
Lovesc în fereastra poeziei
Ce o scriu pe coala
Imaculată a sufletului
Ce contemplă versul
Pe care-l scrie
Vântul pe scoarța de copac.

Emoțiile mi se contopesc
Cu ploaia ce bate
În fereastră odată cu mine
Ritmul melodiei de la radio.

Reflexie în suflet

Luna se reflectă
În sufletul meu
Ca într-o fereastră
Și cu palmele împreunate
Recit poemul ascuns
Într-un ecou de tată.

Am visat că mama doarme
Pe un peron de gară
În vreme ce un tren
Pleacă din mine
Înspre lumea poeziei.

Din poemul pe care-l aștern
Din suflet
În bucuria copilului
De pe malul râului
Răsare floarea vieții

Meteo

Pe mobil primesc
Avertizare că spre
Seară vine mare furtună
Cu grindină și vânt puternic

În curtea casei
Țigla stă spartă
În grămezi
În timp ce mi se pare
Că după nori
Mai zăresc conturul
Alb al lunii
Ce a rămas de dimineață
Pe cer ca să ajute
Soarele să străpungă cu lumina
Norii întunecați și plini de ploaie

Semn pe un nuc
Lasă timpul în goana sa
Înspre viitor

Clipe

Într-un paradis
Clipe de fericire
O undă de vers

Clipe

Într-un paradis
Clipe de fericire
Sub cruce versul

Clipe

Într-un paradis
Clipe de fericire
O rază de vers

Covoare

Covoare de flori
În grădina din curte
Paradis visat

Satul meu

La stână urcă păstorii
În turla bisericii clopotele bat
Vestesc mare sărbătoare
În frumosul nostru sat

Pe uliță se îndreaptă
Cu pași mărunți, vioi și moi
Învârtind cheile în poartă
Femei, bărbați, copii
Spre locul sfânt binecuvântat de Dumnezeu
La slujba de duminică.

Seara luna bate în fereastră
Și le veghează somnul lin.
Dimineața cerul senin
Le mângâie chipul și le aduce
Putere o nouă zi să poată duce.

Ești poezie

Ești pulsul
Cuvântului rostit
De mamele ce se roagă
Peste visele lumii.

Ești zborul libertății
Pe cerul senin
Și zâmbetul de copil
Ce risipește bezna
Dintre oameni

Nu poți fi definită
Atât de mare
Ești poezie!

Scormonind în suflet

Mușc din metaforă
Ca din mălai
Căutându-mi perechea.
În noapte mireasă e poezia.

În rana sufletului
bolnav de nedreptate
am găsit poemul.
Încerca să prefacă
raiul în muzică.
Lacrimi căzute
încet pe manuscris.

Iulian Barbu

CALUL TROIAN

*(un cal invizibil care aleargă în istorie
pentru salvarea iubirii)*

poezia este o fortăreață
Homer știa asta
iubirea trebuia furată
atunci a vorbit de calul troian
care a atacat poezia
părea o metaforă ascunsă de timp
cine lasă urme în istorie
și cine folosește calul în războaie
pentru ce ne batem noi
în afară de hrană
Homer avea dreptate când spunea
că cineva s-a strecurat în poezie
pe un cal invizibil
care aleargă în istorie pentru salvarea iubirii

POARTA VIEȚII

(lumea fuge mai repede spre dimineața vieții)

a desenat o poartă
dincolo de timp
nimeni nu știa unde este
a plecat și nu ne-a spus
de câte ori adorm
călătoresc până dimineața
când se deschide ochiul lumii
soarele meu este floare de lotus
care intră în mine
nu mă arde nu mă orbește
se strecoară ca iubirea
în așternuturi crude
și mă strigă cu voce de copil
apoi îl văd pe amicul meu
lângă poarta lui secretă
alerg... dar lumea fuge mai repede
spre dimineața vieții

TALPA EVEI

(numai talpa Evei lasă urme pe nisip)

nimeni nu mi-a spus că talpa Evei
este identică cu a tuturor femeilor
că formele trupului sunt la fel
pentru fiecare admirație
chiar dacă ochii lui Dumnezeu
sunt curcubeu de culori
asemeni bijuteriilor marine
femeia ne trăiește pentru că nicio ploaie
nu dizolvă lacrimile facerii
nimeni nu știe unde pleacă femeia din vis
decât când o simți până la deznădejde
pentru că nu există atingere mai sfântă
decât îmbobocirea trupului
și parfumul inventat de ea din spuma mării
din vietățile care o doresc atât de mult
că trebuie să te legi de catarg
nimeni nu știe de ce femeia este altfel
și cum ea deține cheia vieții
în complicitate cu EL
care știe că bărbatul vrea toate femeile
un vânător vanitos care vrea se conducă
ale cărui urme se pierd în nisip

PETRECERE ÎN PIJAMALE

(dimineața este gata să respire viața cu tălpile desculțe)

poate să fie o dimineața aiurea
când pe scări aleargă mirosuri de cafea și ceapă prăjită
sau pe ascuns alunecă un miros de parfum rătăcit și vechi
privești lumea prin televizor sau telefon
nu ai curajul să ieși în stradă
sau dacă ieși pari un buimac rătăcit
ai uitat să te îmbraci dar nu ai uitat pălăria
multă uimire pe stradă mea toți umblă în pijamale
o nouă modă nebună sau o petrecere afară
oricum pe aici toți sunt artiști
fiecare pictează o bancă în parc
nu mai știi ce este acum
când omul cumpără un scaun la biserică
să fie mai aproape de Dumnezeu
și totuși
pe strada mea dimineața este gata să respire viața
cu tălpile desculțe

Nicolae Nistor

Micuță Stea

O, mică și orbitoare Stea,
Cea mai strălucitoare dintre Stele,
Pân la tine ciî s-ajungă,
Ca Luceafăr peruzea,
Și pe suflet să te ungă,
Decât dorurile mele?

Și când nici ele n-ajung,
Mă-nsânger, mă usuc, mă frâng,
Implorând pe Dumnezeu,
Să te-aducă-n prag de seară,
Iar lângă sufletul meu!

Și cum Bunul cel de Sus,
Ține cu oamenii buni,
Iată că mi te-a adus!

Acum zic: Bine-ai venit,
Fulgulețul meu iubit,
Și Dorul mi-e potolit!

Izvor

De-o viață întregă visez și tot aștept,
Susurul cu clinchet argintiu la zenit,
Al izvorului Preasfânt și-atât de dorit,
Să răsară în fântâna săpată la răscrucea nebună;
Fântâna zănatecă, dar sfântă a Timpului meu,
Incendiat atât de târziu de nebunaticul Prometeu.

De-o vreme nu mai dorm, nu mai mânc, nu mai beu,
Doar Luna, preabuna, îmi mai aruncă pulberi albe de stele
(Deși erau zăvorâte între aprige și nemiloase zăbrele)
În acest mileniu secătuit de anafură, de dulceață și haruri,
Cât și în cel ce fi-va să vie, al treilea rânduit după sfinte daruri,
De ne-o aduce tot vreo bestială și stranie tină,
Lasă-mă, iubito, ca peste această odioasă lume senilă,
(Atât de spurcată, atât de parșivă și atât de nebună,
Și-n plus atât de tâmpă și de grețoasă,
Ca o spinare de broască râioasă)
Ca tot Eu să rămân Cristosul binelui și prinos al marelui Zeu,
Iar tu, între purele fecioare, unica Sfântă ființă,
Candelă de-a pururi stăpână și peste sfintele-altare aprinsă,
Dar și peste obositul suflet al meu!

Că numai lumina, iubito, este pentru întreaga omenire,
Măreață, inegală și inseparabilă, a vieții mare iubire ...
Restul lucrurilor – toate rămân niște banale efemeride-n risipire,
Care n-au cunoscut niciodată și nici n-ar să știe
Învăpăiatele taine ascunse în pătimașa și marea peire!

Nemeritatelor iubiri

Cu sufletu-ți de aur și argint,
În fața mea nîcîcînd n-ai strălucit,
Atunci, spre tine cum să mă mai cheme
Iubirea-mi, cu buchete de mărgăritare,

Și cu șiraguri lungi de diademe,
Când Eu – grăunte de porfire-astrale,
Mă perpelesc și mă răsfir,
Spre alte sfere siderale?

Când sufletu-mi de pietre scumpe,
În care dragostea și dorul,
Însângerat ca un Narcis se rumpe
Și stă-ncuiat ca-ntr-un uscat sicriu,
Spre tine eu cum să mai viu,
Să-ți dăruiesc mîngâietor amorul?

Închisă-i a iubirii mele poartă,
Spre tine, care-ai fost doar una ...
Adio, frumusețe moartă!
Adio pentru totdeauna!

Și când iubirea-mi scump Luceafăr,
Topitu-s-a ca un biet sloi,
Ca orice vis ieșit din fire,
„Spre-o seacă, tristă nălucire”,
Bătută de duoase ploi;
Înstrăinați prin cimitire,
Fără vreun vis de-adus aminte,
În vagi și crude depărtări,
Va plînge toamna peste noi.

C-așa se pierd din amintiri
Iubirile cele mai Sfinte ...
Ca niște cioburi sfărâmate,
Ca niște nestemate sparte,
Și-n veci rămân doar frunze moarte,
Iubirile nemeritate.

FULG

Peste mine totdeauna va ninge – veșnicia,
Cu fulgi mari de ninsori;
Iar la răscrucea dintre mine și timp,
Nici o iarnă zurlie
Nu8 va veni să vadă,
Dacă aripile viselor mele,
Care, pentru fericirea oamenilor s-au frînt,
Au lăsat fericirea pe zăpadă.

Mihail Ecovoin Doreanu

XXII MĂ - NTORC

Mă - ntorc
De unde-am fost.
Dau foc...
Și chiar nu-mi pasă...
De-o fi să vină
O dimineață
Învăluită-n scrum
Aș vrea...
Să nu mă recunosc!
Îmi dau răgaz...
O noapte!
O să fiu santinela,
Ce-ascultă tainicele
Gânduri ferecate
Ce sparg timpanele
Urechilor
Neacordate încă
Eternului prea surd...

XXVII Ploi

Reci stropi
Pătrund prin mine.
Ahh...
Așteptate ploi,
Spălați
Prea asudata-mi
Frunte!
Reci, așteptate...
Ploi.

XXIII MI-AM LUAT RĂZBOI

Zimțați pe cer
Se plimbă norii
Azi, pe la asfințit
Și-s jucăuși
Că-i văd... în soare
Trimit pe jos covoare.
Aici, la noi, plini de noroi,
Bocanci butucănoși
Încurcă și agață
Zburdalnicele franjuri.
Eu le așez apoi în ordine.
Mi-am luat serviciu
La război
Și țes...
Ștergare!

XXIV O ACADIA ÎN BUZUNAR

Mi-au luat
Ce-au putut s-apuce.
Rămas-am gol...
Și-mi număr, pe furiș,
Averea.
Prins-am în noapte
Clip-amorțită,
Când ei dorm
Visul... în zbugium.
O noapte, două
Și râd ca un copil
Ce și-a dorit
Bomboana acadea
În buzunarul de la spate.
O ling, pe furișate
Și-o pun la loc,
În buzunarul
De la spate.

XXV Oare cum?

Oare cum ar suna
Să-ți spun
că L-am înșelat pe
Însuși Dumnezeu?
Ar părea o nebunie
Am încercat.
N-am reușit, pentru că...
Era în mine...
Am încercat
Să mă iert eu întâi
Și apoi
Am ajuns la El.

XXVI NUMELE TĂU

Oare mă vezi?
Eu te visez acum
Cu ochii deschiși
și-n vis, în fiecare
noapte
mi te-amintesc aieve!
Făptură blândă...
din ale tale soarte
multe,
eu una singură
am cunoscut...
Și fuse de ajuns!
Te simt aici,
Pe-aici umblând,
cu goale tăpile
ce calcă apăsat pământul
ce se cutremură-n rostit cuvânt
ce poartă smerit...
numele TĂU!

Dinu Daniel Ciuraru

Ploaie tristă, ploaie rece

Ploaia în burlane strânge
vise grele, ne-implinite,
le-nțelege și le plânge,

că sunt de real oprite...

Se adună în trecut
ce-a rămas din viitor
și se stinge-n neștiut

al meu ultim, palid zbor...
Plouă peste-al meu suspin
ploaie tristă, ploaie rece,
întuneric și declin,
bate vântul, viața trece...

Încă mai ești!

Mă las în grija toamnelor târzii,
mă scald în soarele prin miere strecurat;
ecouri vin din depărtări pustii,
acolo mă mai regăsesc, în amintiri blocate.

Mâhnirile pașii-mi măsoară,
sub ei aud materia oftând,
pe gânduri nopți adânci coboară,
cu vise-n care mă trezesc plângând.

Răsare luna ca-n poveste,
alungă spaime-ntunecate,
iubirea nu s-a stins, ea încă este
în sufletele-ndoliate.

Sedus mă las de-al meu trecut,
acolo tu încă trăiești,
acolo și-n al meu durut
nu ai murit, încă mai ești!

Noapte îndoliată

Ploaie, întuneric, vânt...
M-am trezit din somn, plângând;
speriat, golit de gând...
Singur sunt și stors de-avânt.

Parcă-mi curge-n supărare
doliu, boală și suspin;
inundat e al meu chin
de lacrimi și renunțare.

Te aștept, să-mi bați în geam,
să-ți spun „Intră!”, să-ți sărut
zâmbetul de dor avut
și în brațe să te am...

Să îți spun că viața-i grea,
că-s mai mult mort, decât viu,
că pământul e pustiu,
fără-mbrățișarea ta...

Dar nu vîi și-s văduvit
de speranță, bucurii,
orele îmi sunt târzii,
par că-n mine s-au oprit.

Făcător de vise triste

Sunt făurar de vise triste
și făcător de zboruri îngropate;
cultiv în spații fanteziste
o încercare pentru „Se mai poate!”

La mine somnul pleacă-n loc să vină,
se-ncarcă de-ncordate așteptări,
în nopțile cu lună plină,
când n-am răspuns la întrebări.

Cavernă-n carne mi-au săpat
ratările din zilele cu ceață...
Când voi putea să spun că am scăpat
pe „Nu mai vreau!” în a mea viață?

Când, unde am să-mi regăsesc
uitare pentru ce-am pierdut,
în mângâierea ta să îmi sporesc
trăirile din ultimul sărut?

Sunt făcător de vise triste,
iluzie cultiv în gânduri fanteziste...

Traian Nistinic-Ivanciu

BIO METAFORIZARE EXTREMĂ

De foamete mă arde soarele în acest anotimp înşelător
ca unicele plante: urzicile, ce cresc
de dorul minunilor.

În acest context şi Dumnezeu poartă o teamă:
să nu-l ia minunile înainte.

Dacă va face minuni cu urzici...

Aceasta ar fi preîntâmpinarea foametei
că fac eu vrăji cu urzici...

Acum să vedeţi cum se vor săvârşi în acelaşi timp
vrăji şi minuni.

Aici e finala concursului de mirări.

Dumnezeu cu minunile, eu cu vrăjile,
dăm peste cap binecuvântările,

descântecetele, complimentele şi canoanele

în meniuri cu urzici amestecând datinile cu fanteziile...

Aceste plante universale se leagănă în vânt

de parcă şuieră a răspuns așa:

„Acum să te vedem...!!!

Tu pe noi sau noi pe tine

te vom bio metaforiza cu porii noştri urticari şi iritanţi...

Sau prin pact ne vom „urzicomeni” în comun...!”

Ce pot spune decât că rămân mut pe moment,
ca un cântăreţ care nu are altă soluţie mai sinistră
pe timp de secetă

decât să cânte în frunză de urzică...

La cine să fac un memoriu în acest sens?

Să scriu destinului? Muzei?

Dacă ar şti măcar muza ce scriu!

Pe când rosteam toate acestea,

muza m-a împresurat astfel?

„Ce tot îndrugi acolo?

Ce să-mi scrii mie pe seceta asta?

Dacă Dumnezeu te inspiră direct ce să scrii,

ce aştepţi de la mine?

Scrie...!!!

Eu sunt trimisă doar ca arbitru!”

SCRIEREA EXTREMĂ

La acest examen de credinţă,
cu cerinţe maxime,
pentru a primi nota cea mai bună
am scris pe toate foile permise
în cel mai restrâns spaţiu unde
pot fi monitorizat dumnezeieşte
şi încă mai scriu pe ultima coală acceptată
în regim special...

Efectuând acest exerciţiu
scrierile mele se amplifică atât de mult încât
nu-mi mai rămâne loc să scriu cu mâna dreaptă...

Îmi las membrul respectiv nemişcat
ca să am spaţiu

pentru a scrie cu mâna stângă...

Şi scriu...! Şi scriu,...Şi tot mai scriu ...

Acum mă opresc din criză acută de spaţiu,
şi pentru a nu aşeza noile litere

peste cele scrise anterior,

lăsând mâna stângă nemişcată,

dar nu înainte de

a aşeza pixelul ca literă în continuarea textului...

Vărs o lacrimă, drept virgulă...

Spaţiul s-a restrâns atât de mult încât

n-am avut altă variantă decât că

am ataşat trupul meu ca penultimă literă la text...

Acum mai mult de atât

simt la modul cel mai straniu

cum că

ieşindu-mi sufletul din trup

şi ataşându-se de acesta la exterior,

ca două litere de mână,

încheie astfel textul respectiv...

Vasile Dan Marchiş

Cogito XXVIII

Moșnegilor, mai mult sau mai puțin cârcotași, li se părea firesc să răspundă, mai exact să treacă la fapte, atunci când regele, împăratul, sau ce va fi fost acela, chema poporul să participe la vreun război. Acceptau situația ca pe ceva ce nu presupunea păreri contrare, nu-i vorbă, că nici nu cerea nimeni părerea cuiva, porneau dotați cu arme sau cu răbdare, se încolonau disciplinați, conștienți sau nu de faptul că au deasupra spectrul datoriilor care urma să fie plătite de cei care vor supraviețui. Să fi cerut explicații? Absurd! Prima dată ar fi fost admonestați de ceilalți, cei care nu aveau nici curajul și nici obiceiul de a întreba, apoi nici nu este sigur că acel rege știa precis din ce mână a plecat șirul de umilințe, ca niște piese de domino, dar care erau vizibile doar în ultima parte a mândrei lor căderi, nu și la linia de start. Cu toții jucau într-o operetă al cărei libret avea autor necunoscut (poate doar bănuț, sau... ce contează?), dar care va fi, în final, culegătorul tuturor aplauzelor, asta indiferent de rezultatul luptei.

Odată cu trecerea timpului și după ce tot mai mulți moșnegi cârcotași au părăsit peisajul dominat de munții care se bat în capete, nici cai care mănâncă jar nu prea mai erau, ba chiar și Cosânzenele se pregăteau atât de devreme pentru întâlnirea cu Zmeul, încât Făt Frumos nu mai avea timp să le cunoască, doar o speranță se mai strecura insidios, aceea că în locul celor uzați de trecerea anilor, vor apărea tineri frumoși și măcar doritori să afle de ce prezentul este neclar și viitorul sumbru. Cui folosește ceea ce generațiilor anterioare nu le-a adus bucurie,

iar lor li se va pune la dispoziție vraful de scadențare pentru datoriile pe care nici regele nu dă semne că ar putea spune cu voce tare pentru ce le-a făcut? Nu din motivul delicat de a nu lăsa regele fără replică nu se întreabă, nu, ci pentru că obișnuința ochilor de a primi praful adus de vântul care bate periodic din puncte cardinale diametral opuse, dar cu intensitate asemănătoare, a lăsat spațiu liber doar gestului de a da mereu afirmativ din cap. Chiar devine o dovadă de inteligență și cultură civică să accepți ceea ce, în mod normal deranjează, adică să fii în aceeași tabără cu cei care iau și atunci când dau, ba să le mai și inventezi și justificare pentru astfel de atitudine. Ar fi fost mai bine altfel? Poate!

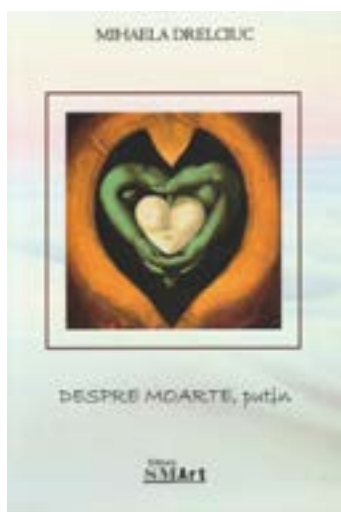
Moșnegii au fost ai generației lor, cei care urmează asemenea, nu se poate ține timpul și nici timpurile pe loc, important este ca atunci când se va trage o linie și se va face diferența totalurilor, soldul să fie pozitiv.

Dar tărâmul fiind tot mai mic și mai sărac, obiceiul de a gândi tot mai firav, când va vrea cineva să bată cu pumnul în masă, va constata că nu mai este masa și pumnul merge în gol, fără alt rezultat decât provocarea unor zâmbete ironice.

Munții noștri nu se mai bat cap în cap, se bat ai altora, noi ne interpunem, probabil este bine așa. Oare?

Ioan Mugurel Sasu

Cărți ale colegilor noștri

Departă de a fi o paranteză lirică în creația Mihaelei Drelciuc, **DESPRE MOARTE, puțin**, este un sinoptic al acesteia, doar că aici tovarășul tradițional al lui Thanatos este înlocuit de glasul sângelui. Doi sunt pilonii acestui edificiu liric: Moartea, scrisă mereu cu majusculă, și femeia, minunea cu o mie de chipuri, dătătoare de viață. De data aceasta însă poeta nu se mai revendică din răzvrătita Lilith, ci din Penelopa. Totuși, consecventă cu sine însăși, nu uită să facă o trimitere la Penelopa Margaretei Atwood care nu este casnica fidelă pe care o știm dintr-o istorie scrisă de bărbați, ci o femeie puternică, complexă, cu „neuronii augmentați”, bubuind de înțelepciune și de umor. „Femeia-pieton” pe artera cu sens unic a timpului, nu este perfectă, are ochi alunecoși sau fundul mare, este Penelopă, dar s-ar vrea Elenă, însă este vestala vetrei primordiale, stâlpul neamului său și cea care poartă toată durerea provocată de moarte.

Luminița Ignea

Cărți ale prietenilor și colaboratorilor

